

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VII. évfolyam,

94. (1414.) szám

BNR-valutaárfolyamok

1 euró	4,1054 ▼
1 amerikai dollár	2,9093 ▲
100 magyar forint	1,5330 ▼

Aktuális

2

Strauss-Kahn őrizetbe vétele padlóra vitte az eurót

Őrizetben tartja egy New York-i bíróság a nemi erőszakkal vádolt Dominique Strauss-Kahnt, akit a rendőrségen felismert a sértett szobalány. A botrány miatt tegnap mélyrepülésbe kezdett az euró.

Gazdaság

6

Felvirrad a Leader-nap?

Településfejlesztési projektekre várhatóan 5,5 millió eurós keretösszeghez férhet hozzá az a 25 háromszéki faluközösség, amely társult az úgynevezett Leader-térségek egyikehez – derült ki a programról tartott hétvégi, Kovászna megyei konferencián.

Média

8

Jubiláló Varadinum

Fotókiállításal és ünnepi istentisztelettel kezdődött Nagyváradon a huszadik Festum Varadinum. A fesztivál mottója: „Önálló magyar kultúrát! Teljes körű anyanyelvi oktatást! Önálló magyar színházat! Erőteljes civil szerveződést!”

Vezércikk

3

A páciens és a műtét

És lám, az első jó hírek már meg is érkeztek: a tavalyi év utolsó negyedében mért 0,1 százalékos növekedés, amit az idei év első negyedében mért, szintén mikroszkopikus, 0,6 százalékos növekedés követett, azt is jelenti, hogy hivatalosan Románia kilépett a recesszióból. Azaz, visszatérve a kezdeti hasonlathoz, az alkoholista most már nem iszik, de még bármikor visszaeshet. ▶

Salamon Márton László

Lombikprogram fogant

Közvitára bocsátották a mesterséges megtermékenyítésről szóló törvénytervezetet**Babaöszöntés. A mesterséges megtermékenyítéshez folyamodó párok 61 ezer lej támogatást kapnának a minisztérium terveze szerint** Fotó: Tofán Levente

Az Egészségügyi Minisztérium közvitára bocsátotta a mesterséges megtermékenyítést szabályozó törvénytervezetet, így heteken belül állami támogatást kaphatnak a gyermektelen párok, akik megfelelnek az előírásoknak, és részt kívánnak venni a programban. Székelyföldön még tabu a mesterséges megtermékenyítés, a kolozsvári tehetősek azonban már fenntartások nélkül veszik igénybe a magánklinikák több ezer eurós ajánlatait. **7. oldal ▶**

„Üzletértékű” konferencia

▶ „Többé nem kell helyszínt keresni a tőkeexport-konferenciának, Szováta a legalkalmasabb, mivel legjobb példája annak, hogy a megtermelt tőkét nem kiviszik az országból, hanem visszaforgatják” – fejtette ki tegnap a Maros megyei fűrdővárosban tartott 4. Nemzetközi Tőkeexport Konferencia megnyitóján Fülöp Nagy János, a Danubius Hotels romániai vezérigazgatója. A rendezvény a régió országaiban megjelenő működő tőke kezdő vállalkozásokra kifejtett hatását tematizálta. **6. oldal ▶**

Megy vagy marad Emil Boc?

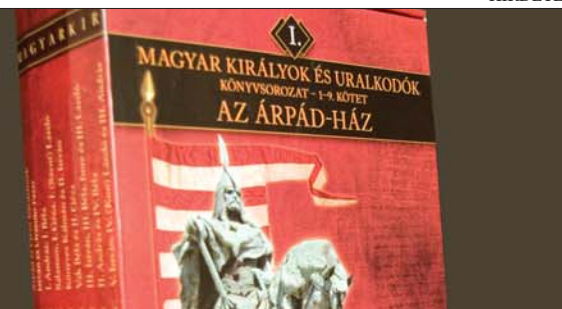
▶ A koalíciós tanács holnap tárgyal Emil Boc újráválasztott demokrata-liberális elnök miniszterelnöki tisztségéből történő esetleges leváltásáról. Az RMDSZ nem támogatja, hogy Boc helyére pártfüggetlen szakember kerüljön. **3. és 4. oldal ▶**

Emil Boc korábban jelét adta, hogy szeret kormányozni Fotó: Tofán Levente**Károly herceg Háromszéken**

▶ Újra Erdélybe érkezett Károly herceg. A brit uralkodóház trónörököse tegnap Szászkezdet kereste fel, ma Háromszékre látogat, és nem hivatalos találkozón fogadja Elena Udrea turisztikai minisztert. Károly herceget baráti kapcsolatai, a történelmi örökség iránti tisztelete és a hagyományos mezőgazdaság iránti érdeklődése is Erdélyhez köti. **7. oldal ▶**

Mai mellékletünk:úmsz *kisebbségben***Indul az Új Magyar Szó Erdélyi konzultációja!**

Kedves Olvasóink! Az Önök véleményére sokat adunk, ezért is szeretnénk minél jobban megismerni Önöket, minél több információt megtudni fogyasztói és olvasói szokásaikról. Ennek érdekében kérdőívet állítottunk össze, amelyet ha kitöltenek, kívánnak és június 15-ig eljuttatnak hozzánk, értékes könyvcsomagot nyerhetnek. A beküldők között ugyanis 10 darab, díszdobozba helyezett, 9 kötetes Magyar Királyok és Uralkodók könyvsorozatot sorsolunk ki. Postacímünk: Editura Scripta, OP 33, CP 17, sector 1, Bucuresti. A szelvény a 9. oldalon található!

Röviden

Borbély méltatta a szakértőket

Lejárt a mandátuma az ENSZ Fenntartható Fejlesztési Bizottsága (CSD) 19. ülésének utolsó ülészakán a tisztségébe tavaly májusban megválasztott Borbély László bizottsági elnöknek. A környezetvédelmi és erdészeti miniszter elmondta: a plénum elé terjesztett dokumentumokat az Európai Unió és Japán is pozitívan véleményezte. A szállítás, bányászattal és a fenntartható termelés és fogyasztással kapcsolatos végső dokumentumok kidolgozásában fontos szerepet játszottak a hazai szakértők is – hangsúlyozta a politikus.

Zentai agyvérzést kapott

Szélütés érte ausztráliai otthonában kiadati ügyének tegnapi újratárgyalása előtt Zentai Károlyt, a kisebb agyvérzés következtében a 89 éves férfi elvesztette beszéd-készségét. Budapest 2005 tavaszán kérte Zentai kiadatását, mert a gyanú szerint 1944 novemberében Budapesten két katonatársával együtt halálra vert egy zsidó fiatalembert.

A Vatikán a szexuális zaklatásokról

A Vatikán felszólítja a püspököket, hogy működjenek együtt a rendőrséggel az egyházi személyek által gyermekek terhére elkövetett szexuális zaklatások, erőszak esetében. A Hittani Kongregáció tegnapi levelében ugyancsak felszólítja a püspököket, hogy 2012 májusáig dolgozzanak ki irányelveket a szexuális visszaélések megelőzésére.

Japán tiltakozás a látogatás miatt

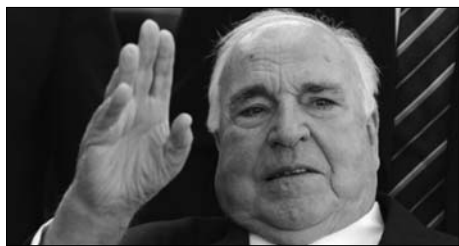
A japán külügyminisztérium az orosz nagykövetségen keresztül tiltakozást jelentett be amiatt, hogy a Kuril-szigetekre látogatott Szergej Ivanov orosz miniszterelnök-helyettes – jelentette tegnap a Jomiuri című japán lap. Ivanov vasárnap érkezett a szigetekhez tartozó Iturupra, és Kunasírira is el látogatott, hogy a gazdasági fellendüléshez szükséges fejlesztési programok finanszírozásáról, új repülőtér és új kikötő építéséről tárgyaljon.

Elrajtolt az Endeavour

A floridai Cape Canaveralból tegnap elindították utolsó küldetésére az Endeavour űrsiklót, amelynek startját műszaki problémák miatt többször elhalasztották. A légénység parancsnoka a januárban egy merénylő által fejbőlött Gabrielle Giffords képviselő férje, Mark Kelly. A rajtnál a lábadó politikussasszony is jelen volt.

Bill Clinton kitüntette Kohlt

A második világháború utáni legjelentősebb európai politikusnak nevezte Helmut Kohl volt német kancellárt (képiünkön) Bill Clinton amerikai exelnök abból az alka-

lomból, hogy tegnap Berlinben átnyújtotta az Amerikai Akadémia Henry Kissinger-díját. Clinton külön is méltatta Kohl közéletét Kelet-Európához és Oroszországhoz, valamint a NATO-val és az euróval kapcsolatban képviselt álláspontját.

Alakulóban a palesztin kormány

Tárgyalásokat kezdett egy független személyiségekből álló palesztin egységkormány megalakításáról tegnap Kairóban a két rivális palesztin mozgalom, a Fatah és a Hamász. A két szervezet a hónap elején jelentette be: megállapodásra jutott a közös kormány létrehozásáról.

Strauss-Kahn őrizetben

Az IMF-vezér botránya átmenetileg padlóra vitte az eurót

Gy. Z.

A New York-i Sofitel szálloda szobalánya, aki nemi erőszak kísérletével vádolta meg Dominique Strauss-Kahnt, vasárnap a rendőrségen a támadójaként azonosította a Nemzetközi Valutaalap (IMF) francia vezérigazgatóját. A szállodai alkalmazott egy több személyből álló sorban ismerte fel Dominique Strauss-Kahnt. A 62 éves közgazdászprofesszort tegnap nem engedték szabadon, előzetesen marad – így döntött egy New York-i bíróság. Ügyvédjei szerint ártatlannak vallja magát, sőt: alibivel is rendelkezik. Azt állítják, hogy bizonyítani tudják, az IMF vezérigazgatója épp a lányával ebédelt abban az időpontban, amikor az ellene felhozott vádak szerint az erőszakot

Az IMF-vezér nemrégiben megjósolta veszét

Dominique Strauss-Kahn két héttel ezelőtt arról beszélt a médiának, hogy összeesküvés kényszerül ellene a nők iránti imádatának felhasználásával – közölte tegnap a *Libération* című francia lap. Április 28-i franciaországi látogatása idején ugyanis Strauss-Kahn a *Libération* újságírójával ebédelt együtt, akinek azt mondta, attól tart, hogy Claude Guéant francia belügyminiszter megfigyelteti őt, és más „gonosz szándékai” is lehetnek. A gazdaságpolitikus ag-

elkövette. Az IMF-vezér egyik ügyvédje az a Benjamin Brafman, aki Michael Jacksont védték sikeresen a gyermekmoleesztálási ügyében.

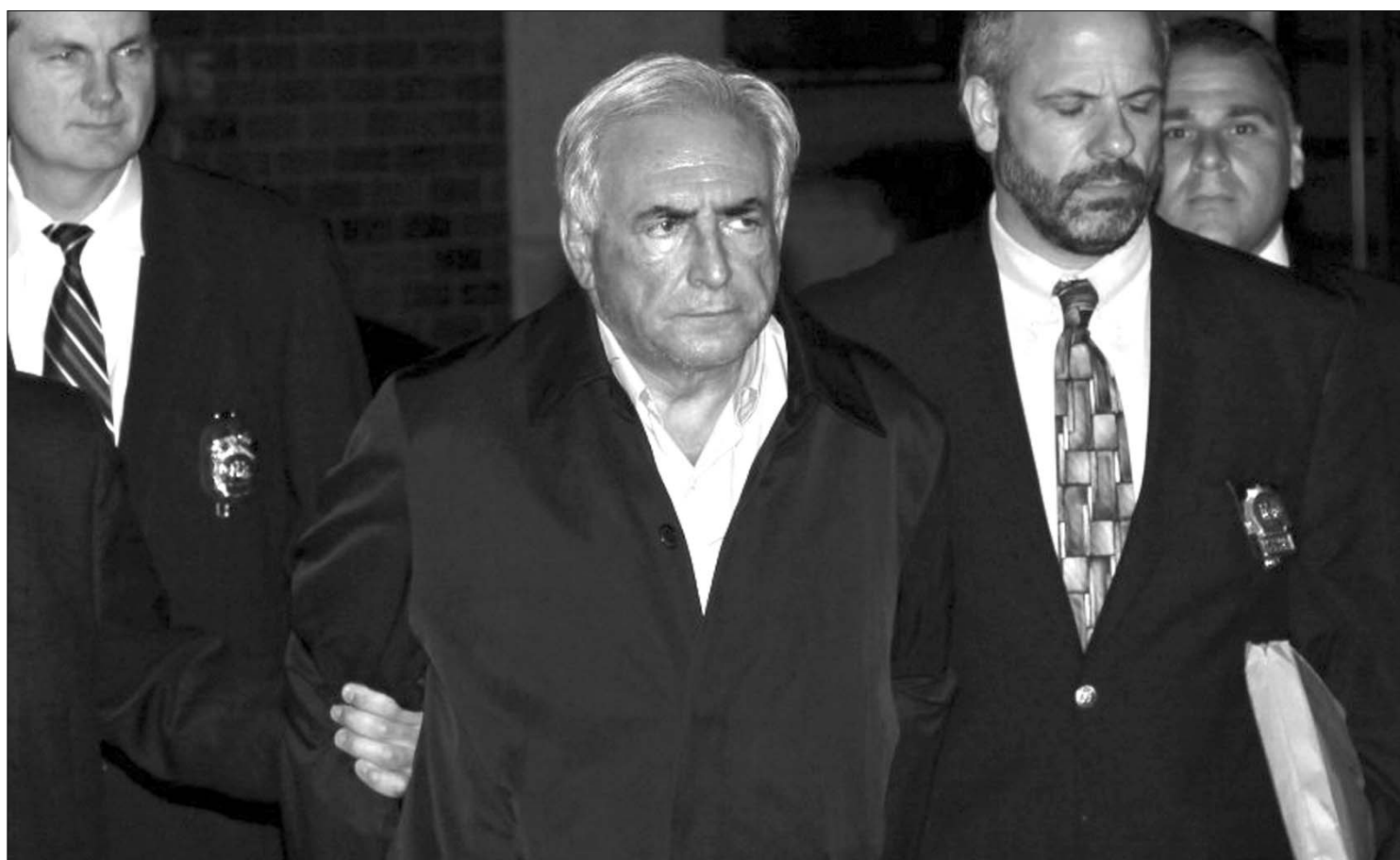
A védekezést mindenesetre gyengíti egy friss bejelentés, amely szerint Tristane Banon francia író- és újságíró is fontolgatja, hogy egy csaknem tíz éve történt szexuális bántalma-

gódott amiatt, hogy kelepcebe akarják őt csalni valamilyen pénzügygel, a nők iránti imádatával vagy zsidó származásával összefüggésben. „Igen, szeretem a nőket. És akkor mi van?” – idézi az újság Strauss-Kahn szavait. Mások külpolitikai okokat sejtettek az ügy mögött, arra utalva, hogy a Strauss-Kahnnak állított kelepce mögött ugyanúgy állhatnak IMF-beli kollégái is, mint ahogy francia jobboldali vagy akár baloldali politikusok.

zása miatt panaszt tesz Strauss-Kahn ellen – jelentette be tegnap Banon ügyvédje. A 31 éves regényíró 2007-ben egy tévéműsorban már beszélt az esetről, a felvételen azonban akkor kisípolták az IMF vezetőjének a nevét.

A mostani botránynak mélyreható gazdasági következményei vannak. Az euró tegnap hatheti mélypontra gyengült. Az

ügy tovább növeli a bizonytalanságot a Görögországnak és a súlyos adósságválsággal küszködő többi euróövezeti tagországnak nyújtandó segítség körül. Az őrizetbe vétel azonban az Európai Bizottság szóvivőjének tegnapi kijelentése szerint nincs hatással a további – köztük a Romániával kapcsolatos – döntésekre. ◀

A francia közgazdászt bilincsből vezették el a rendőrök. A sértett szobalány felismerte, ügyvédei szerint azonban alibit tud igazolni

Folytatódó bosszúhadjárat

Hírösszefoglaló

Lelőtték Szaúd-Arábia pakisztáni konzulátusának egyik diplomatáját tegnap Karacsiban – közölte a szaúdi nagykövetség és a helyi rendőrség. Oszama bin Laden megölése óta a fél világ terrorfélelemben él, és lesi a közép-ázsiai országból érkező híreket, mivel a merénylők és az al-Kaida vezérének sorsa között minden szakértő összefüggést feltételez. A tegnapi támadók két motorbicikliről nyitottak tüzet a diplomata gépkocsijára a dél-pakisztáni Karacsiban lévő szaúdi konzulátus közelében, és megölték a külképviselet alkalmazottját. Abdul Azíz al-Gadír szaúdi nagykövet azt mondta, hogy az áldozat diplomata volt, de más követségi források szerint a konzulátus biztonsági szolgálatának tagjáról van szó.

Az al-Kaidával kapcsolatban álló pakisztáni tálibok nem tud-

ták megerősíteni, hogy tegnap az ő fegyvereseik követték a merénylőket. „Bárki tette is azonban, jó munkát végzett, mert akárcsak Pakisztán, Szaúd-Arábia is Amerika rabszolgája” – hangoztatta Ehszanullah Ehszan, a tálibok szóvivője. A szindi tartományi belügyminisztérium egyik illetékese közölte: vizsgálják, hogy a hétfői támadásnak van-e köze a május 2-i abbotábádi akcióhoz, amelyben amerikai kommandósok megölték Oszama bin Ladent.

Öt nappal korábban ismeretlen támadók két kézigranátot dobtak a szaúdi konzulátusra Karacsiban, de senkinek sem esett baja. Egyébként a pakisztáni tálibok viselik a fő felelősséget a 2007 nyara, azaz az Iszlámábád elleni szent háború kiharítása óta elkövetett több mint 460 – többségében öngyilkos – merénylőért, amelyben összesen csaknem négy és félezer ember vesztette életét. ◀

Körözik Moammer Kadhafit

ÜMSZ

Elfogatóparancs kiadását kezdeményezte Moammer el-Kadhafi és két társa ellen a hágai Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) ügyésze. Luis-Moreano Ocampo a bírókhöz intézett beadványt azzal támasztotta alá, hogy az érintettek a civilek ellen intézett szándékos támadások miatt emberiség elleni bűncselekményekkel vádolhatók. A másik két körözött személy Kadhafit Szeif al-Iszlám nevű fia és Abdullah asz-Szenuszi, a líbiai hírszerzés főnöke.

Az ország felderítésének tripoli központjára mért NATO-csapásban életét vesztette Kadhafit egyik tábornoka – jelentette a líbiai tévé közlésére hivatkozva vasárnap éjszaka a BBC hírszolgálat. A beszámoló szerint Milad Husszein Fuki altábornagy több fontos katonai posztot töltött be, tagja volt a Kadhafit vezette forradalmi bizottságnak, s egyben a hadsereg

szóvivője is volt. A tábornok részt vett a tüntetések elfojtásában és a lázadók ellen folytatott hadműveletekben is.

Továbbra is menekülnek a politikusok és a katonatisztek Líbiából: tegnapra virradóra a líbiai hadsereg három tisztje hajózott át Tunéziába. A tuniszi belügyminisztérium adatai szerint korábban tisztségviselők egy nagyobb csoportja lépte át a határt, köztük a vámhivatal vezetője és egy diplomata.

Kadhafi „környezetének egyes tagjai” elmondták, hogy a líbiai vezető a „méltóságos távozás lehetőségét keresi” – mutatott rá Franco Frattini olasz külügyminiszter irányítója tegnap egy tévétársaságnak adott interjújában. Közben meghívták Moszkvába a Líbiában szembenálló feleket; a tripoli kormány küldöttsége Szergej Lavrov orosz külügyminiszter bejelentése szerint már ma megérkezik az orosz fővárosba, a felkelők azonban késik. ◀

Megy vagy marad Boc?

M. Á. Zs.

► Bár egyelőre minden érintett tagadja, a koalíciós tanács holnapi ülésének „legizgalmasabb” pontja lehet Emil Boc újraválasztott demokrata-liberális elnök leváltása a miniszterelnöki tisztségből. A nagyobbik kormánypárthoz közeli források szerint egyelőre a lépés megvalósíthatóságát mérlegelik, ugyanis ismét el kellene fogadtatni a parlamentben az új miniszterelnök által összeállított kabinetet, amihez a jelenlegi koalíciós alakulatok teljes szolidaritására volna szükség. Mint ismeretes, elsőként Traian Băsescu államfő vetette fel, hogy a PDL múlt hét végi kongresszusa után Boc kizárólag csak a párt ügyeivel foglalkozzon, a kormányfői tisztséggel független technokratát bízzanak meg. Boc állítólag még a kongresszus előtt megígérte Băsescunak, hogy pártelnöki újraválasztása esetén lemond a kormányfői posztról. A *Jurnalul național* értesülése szerint a lemondásra legfeljebb a hétvégén kerülhet sor, ha a miniszterelnök egyáltalán betartja ígéretét.

Ködösítenek a PDL-sek

A nagyobbik kormánypárt újonnan megválasztott elnökségének tegnap délutáni ülésén az első hírek szerint fel sem merült a kormányfőváltás kérdése, a résztvevők az elnökségi feladatkörök elosztásával „ütötték el az időt”. A tanácskozás előtt Roberta Anastase képviselőházi elnök nem zárta ki a kormányátalakítás lehetőségét, de leszögezte: erről még nem tárgyaltak a PDL vezetői. Hozzátette: a miniszterelnök leváltását a sajtó erőlteti, valóságos

Pártelnökké való választása után Emil Boc kormányfő az operatőri szakmában is kipróbálta magát

Fotó: Mediafax

gos kampányt folytatnak Boc távoztása érdekében. A hétvégi tisztújítás fő vesztese, az országos vezetőségből kikerkült Vasile Blaga volt főtítkárnak immár „csak” szenátorként ismételte meg korábbi véleményét, hogy „a PDL-nek teljes munkaidős elnökre van szüksége”, hozzátéve, hogy az egyeztetéseket szigorúan párton belül kell lefolytatni.

„Idegenkedik” az RMDSZ

Az RMDSZ lapzártánkig nem alakította ki hivatalos álláspontját az esetleges miniszterelnök-cserével kapcsolatban. „A kormányfő nem a demokrata-liberálisoké, hanem a koalícióé, ezért mindenképpen lesz beleszólásunk az ügybe” – jelentette ki Máté András képviselőházi frakcióvezető. Tájékoztatása szerint a koalíciós pár-

tok holnap egyeztetnek a kérdésben. Máté mindazonáltal megelőlegezte, hogy az RMDSZ „idegenkedik” attól, hogy Emil Boc helyébe független szakértő kerüljön. Korábban hasonlóan nyilatkozott a kérdésről Kelemen Hunor szövetségi elnök is.

Boc is maradna

Nem vette számításba az esetleges lemondás lehetőségét Emil Boc sem, aki a terveit firtató újságírói kérdésre kitért a konkrét válaszadás elől. „A PDL most megválasztott vezetőségének felelőssége, hogy folytassa az ország modernizálása érdekében elkezdett programot” – fogalmazott Boc, hangsúlyozva, hogy a legnagyobb kihívás a 2012-es helyhatósági és parlamenti választások megnyerése.

Lázároi sugalmi

Sebastian Lázároi volt államfői tanácsos szerint Boc lemondása a PDL javát szolgálná, ugyanis egy technokrata miniszterelnök kinevezése és egy kis kormány-átalakítás növelné a lakosság bizalmát a nagyobbik kormányzó pártban. A szociológus végzettségű Lázároi úgy vélte, hogy a jövő évi választások közeledtével nő annak a veszélye, hogy a költségvetési források fölött rendelkező miniszterelnök-pártelnök engedjen a kísértésnek, és osztogatással próbáljon voksokat gyűjteni. „Olyan technokratára kell rábíznunk a kormányt, aki nem ismer se anyát, se apát, viszont élvezze az államfő és a parlamenti többség bizalmát” – fogalmazott Sebastian Lázároi. ◀

Rácsok mögött maradna Vîntu

ÚMSZ

► Visszavonta szabadlábra helyezési kérelmét a zsarolás gyanújával őrizetbe vett Sorin Ovidiu Vîntu üzletember. Az ügyvédek révén továbbított kérelmet annyira furszállotta az ügyében eljáró bíró, hogy maga elé rendelte a vádlottat a Buftai Törvényszékre, hogy személyesen is megerősítse szándékát. A *Realitatea* hírtelevízió egykori tulajdonosát április 29-én helyezték 29 napos előzetes letartóztatásba, azt követően, hogy a médiatörzsztje menedzselésével megbízott Sebastian Ghiță üzletember, az Asesoft részvénytársaság vezetője feljelentette zsarolás és halálos fenyegetés vádjával. A rendőrség beavatkozása előtt már több mint egy hónapja valóságos háborúvá fajult a Vîntu és Ghiță közötti ellentét. A gazdasági válság nyomán ugyanis Vîntu korábban eladta vagy felszámolta a nyomtatásban megjelenő sajtótermékeit, és kizárólag a hírtelevízióra összpontosított. A médiamágnás azonban így sem tudta elkerülni a birtokában lévő *Realitatea* hírtelevízió eladósodását, ezért tavaly mentő ötletként bérbe adta az intézmény irányítását, amit a Sebastian Ghiță által vezetett Asesoft cég vett át. ◀

Ellenzéki többség a szenátusban?

Cs. P. T.

► Valós a lehetősége annak, hogy a kormányzó pártok elveszítsék többségüket a szenátusban – jelentette ki lapunknak Fekete-Szabó András. Az RMDSZ felsőházi frakcióvezetőjét tegnap annak kapcsán kérdeztük, hogy a Konzervatív Párt (PC) elnöke, Daniel Constantinescu vasárnap közölte, a Demokrata-Liberális Párt (PDL) „legkevesebb egy” politikusa a közeljövőben átáll az ellenzék oldalára. „Már többször hangzottak el hasonló bejelentések az ellenzéki oldalról, ám nem kizárt, hogy Daniel Constantinescu ezúttal igazat beszél” – kommentálta a hírt Fekete-Szabó,

aki elképzelhetőnek tartja, hogy a PDL kongresszusának végkimenetele elégedetlenséget váltott ki több demokrata-liberális szenátorban. Mint ismert, a szenátusban jelenleg a kormánypártoknak 69, az ellenzéki alakulatoknak 68 szenátoruk van. A valós arány azonban 69-67 a koalíció javára, ugyanis a szociáldemokrata Cătălin Voicu hónapok óta vizsgálati fogságban ül. „A koalíciónak azonban nehézséget okoz, hogy néhány szenátora miniszter is egyben, így gyakrabban előfordul, hogy hiányoznak az ülésekről” – mondta az RMDSZ-es frakcióvezető. Szerinte a legnagyobb gondot az úgynevezett sarkalatos törvények elfogadtatása jelenti,

ugyanis 69 szavazat kell az elfogadtatásukhoz. „Nincsenek azonban olyan nagy bajok olyan jogszabályok esetében, amelyek elfogadásához elegendő az egyszerű többség, mert az ellenzéki szenátorok közül is sokan hiányoznak” – magyarázta Fekete-Szabó.

Az RMDSZ-es politikai hangfűlözte, a kormány addig nincs veszélyben, amíg a parlament együttes ülésén a koalíciós pártok honatya többségben vannak. Mint ismert, a képviselőházban a koalíció viszonylag kényelmes, 18 fős többséggel rendelkezik, ám így is előfordult már, hogy nem gyűlt össze a sarkalatos törvények elfogadásához szükséges szavazatszám. ◀

A szenátusban jelenleg a kormánypártoknak 69, az ellenzéki alakulatoknak 68 szenátoruk van

Fotó: Tofan Levente

A páciens és a műtét

Salamon Márton László

Az alkoholizmus kezelésére nincs egységes séma, nincs általánosan bevált gyógy mód, minthogy minden beteg esete más és más, a terápia általában személyre szabott. Az alkoholizmusnak fizikális és mentális hatásai is vannak, ezért

kezelése hosszú távú, több szakma segítségét igénylő feladat. A terápia gyógyszeres segítséggel, orvosi felügyelet mellett történik, azonban a visszaesés megelőzésében nagyon fontos a motiváció kialakítása. Ebben segíthet a viselkedésterápia, csoportterápia, valamint az önszorgító csoportok.

Abban a legtöbb, az alkoholizmus kezelésére szakosodott pszichológus, orvos egyetért, hogy a gyógyszeres kezelésnél is fontosabb a páciens pszichológiai felkészítése az „új életre”. Ennek a felkészítésnek része, hogy az alkoholistát fejébe azt sulykolják: a jó hír az, hogy az illető eljutott a gödör mélyére, mert innen már csak felfele vezet út.

Valami hasonló történt a romániai gazdasággal is, amely az elmúlt két és fél év alatt szintén eljutott a gödör mélyére. A 2001 és 2008 között Európa legnagyobb GDP-növekedéseit produkáló hazai gazdaság ugyanis a legjobb tanulóból, Európa gazdasági tigriséből röpké pár év alatt osztályismétlő diákka változott, az EU-országok kullogói közé került. Lehet ezt persze a nemzetközi gazdasági válság számlájára írni, csak hogy ott a rengeteg ellenpélda: a negatív tartományba soha be sem került Lengyelországtól kezdve a már több mint egy évtizedes pályára állt Németorszáig vagy Franciaorszáig.

Egy ilyen helyzet negatívumait nem szükséges különösebben eszetelni, vegyünk tehát példát inkább az alkoholistákat kezelő pszichológustól, és mondjuk vele együtt: a dolog pozitívuma az, hogy most már csak jó hírek következhetnek, innen már csak felfele vezet út, csökkenni tovább nemigen lehet.

És lám, az első jó hírek már meg is érkeztek: a tavalyi év utolsó negyedében mért 0,1 százalékos növekedés (a hazai statisztikai hivatal adatainak hitelességét mi itt most hadd ne firtassuk, megtették azt előttiünk a nemzetközi gazdasági szervezetek), amit az idei év első negyedében mért, szintén mikroszkopikus, 0,6 százalékos növekedés követett, azt is jelenti, hogy hivatalosan Románia kilépett a recesszióból. Azaz, visszatérve a kezdeti hasonlathoz, az alkoholistát most már nem iszik, de még bármikor visszaeshet. Kérdéses még, hogy milyen intenzitással jelentkeznek az elvonási tünetek, hogy milyen akaraterővel rendelkezik az illető, egyszerűen hogy mennyire lesz tartós a jobbulás.

A román gazdaság tehát elkezdett kimászni a gödör mélyéről. A terápia elkezdődött, eredményeiben mindannyian nagyon reménykedünk.

Csak nehogy a „műtét” sikerüljön, de közben meghaljon a páciens...

Román lapszemle

A gépkocsivezetők 57 százaléka nem éri magát biztonságban a kormánykerék mögött. Fő gondjuk az országutak állapota és a zsúfolt forgalom. (Adevărul) ► A költségvetési alkalmazottak bérei jövő év januárjában érik el ismét a 25 százalékos fizetéseszként előtti szintet – közölte Gheorghe Ialomițianu pénzügyminiszter. (Click!) ► Többéves huzavona után kezdeti szakaszához ért vissza a cernavodai atomerőmű bővítésének terve. A romániai illetékesek ugyanis úgy döntöttek, új megvalósíthatósági tervet dolgoznak ki a 3. és a 4. reaktor számára, mivel a régi az idők során elavult. (Curierul național) ► Eladja teljes borkészletét a brit kormány. A döntést azzal indokolja, hogy az ebből származó bevételből finanszírozzák a jövőben a hivatalos fogadások, bankettek költségeit, amelyek eddig az adófizetőket terhelték. (Evenimentul zilei)

PDL: Boc nyert, Băsescu győzött?

Emil Boc újraválasztása a fő kormány-párt, a Demokrata Liberális Párt élére Traian Băsescu államfő nagy győzelmé – vélik politikai megfigyelők.

Bogdán Tibor

▶ A demokrata liberálisok tisztújító összejevele után a nagy kérdés az: a tömörülés elnöki székét megőrző Emil Boc megmarad-e a kormány élén is?

Kemény kampány

Az Országos Konvenció ülését megelőző kampány világhosszú tette, hogy a hatalmi harcban a két szembenálló tábor – Emil Boc illetve Vasile Blaga hívei – nem riad vissza az övön aluli ütésektől sem.

Az ellentétek 2010 szeptemberében kezdtek körvonalazódni, amikor Băsescu – és Boc – eltávolította a kormányból a Blaga-Videanu-Berceanu miniszter-hármas. Blaga egy hónappal később már felvetette annak lehetőségét, hogy Emil Bockal szemben megpályázza a pártelnöki tisztséget.

A feszültséget fokozta a bukaresti pártszervezet elnöke, Elena Udrea, aki novemberben bejelentette, a tömörülés vezető funkcióját Arad polgármestere, Gheorghe Falcă is megpályázhathatja. A korrupciós ügyeiről elhíresült városatyja erőteljes kampányba kezdett, amivel kiváltotta a párt két európai parlamenti képviselője, Cristian Preda és Monica Macovei elégedet-

lenségét. Blaga és hívei ellenlépésként Teodor Baconschi külügyminiszter jelöltetésére gondoltak, ám javaslatuk nem talált kellő visszhangra.

Decemberben egy tévé-interjújában az államfő – pártsemlegességi kötelezettségére fittyet hányva – Emil Bocot tartotta alkalmasnak a pártelnöki tisztség további betöltésére, januárban pedig élesen támadta a Blaga-Videanu-Berceanu csoportot. Blaga keményen reagált, leszögezve: nem fogad el parancsot senkitől. A hármas röviddel ezután újabb jelöltel állt elő, Sorin Frunzăverde személyében.

Blaga színre lép

Az év elején Blaga már saját jelöltetéséhez keresett támogatást, és sikerült maga mellé állítania, olyan hangadó politikusokat, mint Cezar Preda, Ioan Oltean, Anca Boagiu, Gheorghe Flutur és Sorin Frunzăverde.

Băsescu erőteljesebb nyomásgyakorlással igyekezett rávenni Emil Bocot arra, hogy induljon a pártelnöki tisztségért. Boc pedig bejelentette jelöltetési szándékát, amit az államfő újabb támogató nyilatkozata követett. Ennek nyomán több megyei szervezet vezetője, így Ioan Oltean, Mihai Stănișoara, Mircea Andrei, Darius Vâl-

cov, Mircea Man, Ioan Holdiș, Gabriel Berca, csatlakozott a pártelnök-kormányfő táborához. Az nyilván nem a véletlen műve volt, hogy kisvártatva Boc 90 millió eurós támogatást utalt ki infrastruktúra-fejlesztésre és fálusi sportcsarnokok építésére a hívei által vezetett polgármesteri hivataloknak.

A kampány hivatalosan áprilisban indult, elsőként Emil Boc jelentette be jelöltetését a központi pártszékház lépcsőjéről – onnan, ahonnan a legutóbbi államfő-választások után Traian Băsescu várta az exit-poll első eredményeit. Blaga visszafogottabban, sajtóértekezleten közölte indulási szándékát.

A harmadik jelölt, a teljesen esélytelen Teodor Paleologu lazán, pipázgatás közben tette ugyanezt.

Viharos párttörténet

A Demokrata Liberális Párt létrejötté után az első lépést 1992 jelentette, amikor Petre Roman került a Nemzeti Megmentési Front élére. Egy év múlva a tömörülés egyesült Constantin Vișinescu törpepártjával, a Demokrata Párttal, és felvette utóbbi nevét. 1994 őszén Romant újraválasztották a pártelnöki székbe, egyben a tömörülés beolvastotta a szintén zsebpártnak számító Demokrata Munkapártot. Petre Roman 1997-ben harmadszorra lett a párt elnöke, ezúttal a Szociáldemokrata Egységpártot és a Román Demokrata Frontot kebelezték be.

A pártelnök 2000-ben érte el negyedik és egyben utolsó sikerét, 2001-ben, a párt rendkívüli országos konven-

cióján Traian Băsescunak – nem kevés intrika és kulisszámögötti szálhúzózatok nyomán – sikerült elmozdítania öt tisztségéből. Közöttük az ellentétek olyannyira elmérgesedtek, hogy Roman 2004-ben kilépett a pártból.

Băsescu 2004 decemberében, történt államfővé választása nyomán átadta a pártelnöki tisztséget Emil Bocnak, amelyet azóta is a Cotroceni-palota pártfogoltja tölt be. A demokraták 2007-ben egyesültek a Nemzeti Liberális Pártból Theodor Stolojan vezetésével kilépő csoport által létrehozott Liberális Demokrata Párttal, megalakítva a Demokrata Liberális Pártot. Ugyanabban az évben az addig önmagát az „egyetlen hiteles baloldali tömörülésnek” nevező párt csatlako-

zott az Európai Néppárthoz, és attól kezdve az „egyedüli hiteles jobboldali pártként” működik.

Újabb küzdelem

Emil Boc újraválasztása a fő kormány-párt, a Demokrata Liberális Párt élére, Traian Băsescu államfő nagy győzelmé – vélik politikai megfigyelők. Az államfő azonban nem háborút, csupán csatát nyert.

Kormánypárti források szerint ugyanis a tömörülésen belül újabb harc kezdődik, ezúttal a miniszterelnöki tisztségért. Traian Băsescu állítólag technokrata kormányfőt szeretne, amit Vasile Blaga ellenéz. Az a pártelnöki funkcióért zajlott vetélkedésen jelentős különbséggel maradt alul, a szenátusban hívei többségben vannak a demokrata-liberálisok frakcióján belül. Ez a tény jelentősen megkérdőjelezné az államfő által javasolt pártsemleges miniszterelnök megszállását.

A tisztújítás egyelőre egyértelművé tette a párton belüli erőviszonyokat: a pártelnök Boc lett, a 15 alelnöki tisztségből tizenegyet az ő emberei foglalnak el, Vasile Blaga tábora kénytelen volt beérni három alelnöki poszttal, a negyven tagú új Állandó Irodába pedig mindössze hét emberét sikerült bejuttatnia.

A tisztség nélkül maradt nagy vezetsek között van Sulфина Barbu, Raluca Turcan, Ion Arítion és Daniel Funeriu. ◀

Emil Boc és Vasile Blaga. Egy irányba nézve – más-más szemmel

Bővérű hírességek – Clintontól Assange-ig

A hatalom és a szex közötti kapcsolat egyidős az emberiséggel – ez akkora közhely, hogy ilyen mondatot leírni sem illik. Mégis tökéletesen felel a valóságot, a legfrissebb bizonyíték erre az IMF-vezér botránya.

Gy. Z.

▶ Egy szivar itt, egy szexpart ott, egy hiányzó övszer amott. A szex ősidők óta komoly gondokat okoz közismert férfiaknak, Bill Clinton volt amerikai elnöktől kezdve Silvio Berlusconi olasz kormányfőn keresztül a WikiLeaks portál alapítójáig, Julian Assange-ig. Az érintettek nem ritkán politikai összeesküvést szimatolnak az ügyek mögött, ezért a legegyszerűbb módját választják a védekezésnek: eleinte egyszerűen tagadnak.

Keressd a nőt!

Napjainkban érdekes módon csak férfiak szerepelnek a botránykrónikákban, pedig a nők részaránya sem lebecsülendő a politikában, ők

amelyből kiderült, hogy Monica Lewinsky jóval több volt, mint egy egyszerű gyakornok a Fehér Házban. Az események hatására „Orálisnak” át keresztelt Ovalis Irodában történt félrelépés következményeként a kongresszus alkotmányos felelősségre vonási eljárást indított, de végül felmentette az esküalatti hamis tanúvallomással vádolt Clintont. A Lewinsky-ügy azonban hosszú távon kevés kárt okozott Bill Clinton megítélésében.

Csak egy magánügy

Meglehet, persze, hogy a nem csekély mértékben prúd amerikai társadalomban ez már amolyan hagyomány-nak számít, hiszen jól ismert a Kennedy-fivérek kicsapongó életmódja. Az már egy nyilvános ágybabújjással ért föl, amikor Marilyn Monroe buja hangon elénekelte a *Happy Birthday* John F. Kennedynek, de a néhai elnök mellett az öcs, Robert Kennedy is intim viszonyt folytatott a művésznővel, sőt: állítólag a rejtélyes halálesetben is szerepe lehetett. A harma-

dik testvér, Edward „Ted” Kennedy pedig a titkárnőjével zuhant kocsisul a vízbe, szegény Mary Joe Kopechny már csak holtan került elő, Ted mégis haláláig a demokraták legtekintélyesebb szenátorának számított. A 74 éves olasz miniszterelnök, Silvio Berlusconi külön fejezetet érdemel. A „bungabunga” partikként hírhedtté vált, szexuális leltetű vad öszszjevelekre leplezése nagy-mértékben rontotta a politikus tekintélyét és népszerűségét. Áprilisban bírósági eljárás is indult ellene, kiskorúval folytatott, üzletszerű szexuális kapcsolat és hatalommal való visszaélés vádjával. A Rubygate-ügy másik főszereplője egy fiatal marokkói prostituált, aki állítólag mindössze 17 éves volt, amikor többször is találkozott a kormányfővel. Berlusconi magas rangú vendégeket is fogadott: Mirek Topolánek egy lesifotós által készített meztelen képeit 2009-ben az *El País* című spanyol napilap hozta nyilvánosságra. A felvételeken félmeztelen nők és pucér politikusok szerepelnek. Az egyik képen egy anyaszült

meztelen férfi látható, amint egy napozó nő fölé hajol. Topolánek elismerte, hogy ő az illető, de végső érvként hozzáfűzte: „Magánüdülés volt, egy körbezárt birtokon, nem pedig egy strandon”.

Állandó tagadásban

Megalálta a szexuális vád Julian Assange-t, a *WikiLeaks* portál ausztrál alapítóját is: a svéd hatóságok kérésére szexuális bűncselekmények gyanújával vették őrizetbe tavaly december elején Nagy-Britanniában. A 39 éves Assange ellen két svéd nő tett feljelentést nemi erőszak, illetve szexuális zaklatás vádjával. Konkrétan: a nők ugyan belegeyeztek az aktusba, ám Assange mégis hibát követett el azzal, hogy nem használt védelem ezúttal is politikai okokra hivatkozott: ha történt is valamilyen hiba, azt fölfűjják, hogy ellehetlenítsék a nagy leleplezőt.

A nagytermészetű férfiak története csak ritkán végződik börtönnel. Ilyen kivétel a 65 éves Móse Kacav volt izraeli államfő, aki nemcsak elnöki tisztségét, hanem sza-

badságát is elveszítette, miután kiderült, hogy az 1990-es években idegenforgalmi miniszterként kétszer is megerőszakolta az egyik beosztottját. Az idén márciusban hét év fegyházbüntetésre ítélt politikus tagadja bűnösségét, és megfellebbezte a döntést.

És a művészvilág

A szórakoztatóiparban és a sportban is a hírek elmaradhatatlan részét képezik a szexügyek. A Volkswagen német autóiipari konszernnél az üzemi tanács vezetőinek juttatása esetenként azt is magában foglalta, hogy a cég fizette a prostituáltak szolgáltatásainak igénybe vételét. A golfozó Tiger Woods nemcsak házasságát áldozta fel, hanem karrierjét is a szex ol-tárán. A sztárrendező Roman Polanskit 2009 szeptemberében tartóztatták le Svájcban amerikai elfogatóparancs alapján. A művészt azzal vádolják, hogy az 1970-es években megrontott egy 13 éves kislányt az Egyesült Államokban. Svájc végül nem adta ki Polanskit az Egyesült Államoknak. ◀

Lap-top

A nap címe. Elnöki pohárköszöntő a büszke pártnak, Rodica Ciobanu, *Gândul*.

Magyarázat. A cikk remek elemzése egyfelől annak, hogy miért görbült le ismét a szája Traian Băsescu elnöknek a kongresszuson (meghatódott önmagától), másfelől annak, hogy miként veszíti el egy ember a valóságérzékét. „Őt hallgatva az volt az érzésem, hogy véletlenül egy nagy és boldog család összejövetelére tévedtem, amelynek megzavarom az intimitását.” Mi is úgy éreztük, nem is zavartuk sokáig.

Raluca kimaradt, megesisik. A PDL régi-új elnöke válaszolt Raluca Turcan vádjaira, miszerint a párt alelnökeinek megválasztását „politikailag irányították”, olvasuk a *România liberă*-ben. A válasz lényege: nem irányították. És Teodor Baconschi meg Monica Macovei jelölteknek azért sikerült, mert „ez volt a kongresszus akarata, amelyet tiszteletben kell tartani, függetlenül attól, hogy ki milyen lobbizást folytatott”.

A titok és a szükség. Végre Európa szemléletes példát kapott arról, hogy miért is kell Romániát felvenni a Schengen-övezet országai közé. Kiderült, hogy az övezetben körözött/keresett nyolcvan személy és általuk ellopott harminc gépkocsi Romániában leledzik. Ha majd országunk tagja lesz „a Schengennek”, minden és mindenki körön belül marad.

Helyesbítés. Szemlesítve valljuk be, hogy tegnapi álhírnk nem volt igaz: a PDL kongresszusán a felső vezetéshez tartozó két hölgy alsóneműje nem lila volt, mint – helytelenül – megállapítottuk, hanem több bulvárlap fotóinak tanúsága szerint „fehér bugyit viseltek”. Nem mintha fontos lenne, csak a hitelesség kedvéért. Persze ez nem azt jelenti, hogy ezután minden álhírnket cáfolni fogjuk.

A nap álhíre. A példélések, akik a kongresszuson Vasile Blaga beszéde végén a „Szabadság! Szabadság!” felkiáltás ütemes ismétlésével hívták fel magukra a figyelmet, cáfolták, hogy azért skandáltak volna a disszidens jelszót, mert Emil Boc elhíntette, hogy rájuk zárták a terem ajtóit.

Minden napra egy mondás

„Az élet kellemes. A halál békés. Az átmenet az, ami problémás.” Isaac Asimov

Gála

Egyre inkább úgy éreztem, hogy itt valami furcsa, valami szokatlan történik, vagy – ahogyan manapság mondani illik – valami eltér a mainstreamtől, azaz a főáramlattól. Manapság ugyanis a legtöbb olyan rendezvényen, amelyen néhány magyar összedugja a fejét, úgy illik, hogy panaszkodjanak, rimánkodjanak, hogy ezt meg amazt tette velünk a történelem, de mi nem hagyjuk magunkat, mi megmutatjuk, mi megőrizzük önazonosságunkat a jelen és a jövő mostoha, mostohább, legmostohább körülményei között is, hiszen egyéb sincs, csak gyűlnek körülöttünk a felhők, minden és mindenki végezni akar velünk, a pártalapítások, a népszámlálások, a világ zokszavunkra a füle botját sem mozdítja, nem akarja megérteni az igazunkat, igényeinket, óhajainkat... és így tovább, nekünk mindig csak valamiféle kozmikus méretű szomorúság jut osztályrészül, amelyben még a csillagok is búskomorak, így semmi fény azon az ösvényen, amelyen csak bandukolunk előre, noha mehetnek jobbra,

Székedi Ferenc

Fokozni a fokozhatatlant

Horváth István

Hangokra figyelő

SZELLEMLIDÉZÉS

Itt, az illatozó olajfa árnyékában csendesedjék el a lelked, fiam, s testben-lélekedben tisztán figyelj. Én, Rabbi Jochanan ben Geula, öreg vagyok már, hajam, szakállam őszbe csavarodik, elmém gyengült, tudásom csekély, de alázattal szólalok meg, te pedig nyisd ki a füledet. Ne csupán a testi füledet, fiam, hanem azt a lelki is, amely nemcsak a testi fülel nem hallható hangokat hallja meg, hanem még a fény hangjait is. Figyelj ezekre a hangokra, tán az én rekedtes, öreges hangom éreztet majd belőlük valamit. És nyisd tágra a szemedet, fiam, ne csak a testi szemedet, hanem a lelki is, amely látja a láthatatlant, látja a hangot, a mennyeit. És ne gondolj semmi egyébbe, csak azzal, amit lelki füled hall, lelki szemed lát. Sőt a testi füleddel-szemeddel ne is érzékelj most semmit, feledd el, milyen rút, gyenge, görnyedt, öreg ember szól hozzád, ne vedd észre szavaim nyersségét, mondataim ziláltságát, összekapkodott jelzőim, fakó jelképeim szegénységét, ne törődj vele, mikor eszünk, túrd a szomjúságot is, amíg egy-egy szakasz elmondása után pihenőt tartok, amikor ihatsz. Lásd, jó itt a csendben, a virágzó olajfa mézes illatai között az árnyékban ülni, cirógattatni arcunkat a könnyű szellővel, s megfélekedni minden nyomorúságról, nehéz kötelezettségről, ami a világban vár bennünket. Ha pedig elborul az Ég, dörög és villámlik, szakad a zápor, csattog a jégverés, majd földél alá megyünk, fiam, s a gyékényre ülve folytatjuk megfélekezésünket a kívül tomboló-fenekedő világról.

Kodolányi János: *Az égő csipkebokor*, *Előszó*

Örömtelen jólét

Statisztikusaink közlése nyomán hivatalossá vált a tény: technikailag az ország kilábalta a recesszióból, miután a gazdaság a tavalyi utolsó negyedév után az idei esztendő első három hónapjában is növekedett. A gazdasági-pénzügyi válság viszont maradt, így teljesen helyénvaló Traian Băsescu intése, miszerint még nincs okunk az örömrre.

A recesszió vége a kisember számára gyakorlatilag valóban semmit sem jelent mindaddig, ameddig a munkabér továbbra is cincog a zsebében, az infláció még mindig a legmagasabbak között van uniós szinten, az alig több, mint fél százalékos gazdasági gyarapodásból származó többletet pedig nyomtalanul elnyelik a gazdasági feketelyuknak is nevezhető veszteséges állami nagyvállalatok, illetve a pártklienek számára kiírt „verseny tárgyalások”.

A törekény gazdasági növekedés jótéteményei eltörpülnek a feketegazdaságból származó veszteségek mellett, az adócsalás csúcsokat döntöget, a demokráta liberális hatalom, illetve az ellenzék pedig egymással versengve, nyakló nélkül szórja a pénzt a saját politikusi által vezetett megyék, helységek számára sportcsarnokok építésére, színes fényekkel megvilágított szökőkutakra, aranyozott köztéri órákra és válságidőben hasonlóképpen nélkülözhetetlen egyéb beruházásokra. Mert – sajnos – a politikában már csak így vagyon: amilyen a hatalom, olyan az ellenzéke is.

Traian Băsescunak így tökéletesen igaza van: nincs minék örvendeznünk. Csak arról feledkezik meg, hogy éppen az általa képviselt és támogatott naranccsvörös hatalom több éves tehetlensége az oka annak, hogy jelenleg nincs az a gazdasági gyarapodás, növekvő makrogazdasági mutató, amelynek hozama képes lenne kiegyensúlyozni a hatalmi – és ellenzéki – korrupció, hozzá nem értés által okozott veszteségeket. Amelyek a bérek csökkenését, a nyugdíjak befagyasztását, az alapvető élelmiszerek, az energia folyamatos drágulását, a fűtési támogatás és egyéb szociális juttatások korlátozását, nem utolsósorban pedig az ország rohamos nemzetközi tekintélyvesztését vonták maguk után. Így államfőnk figyelmeztetése nélkül sem örültünk volna különösebben a recesszió végének, aminthogy néhány esztendővel ezelőtt, a „dübörgő gazdaság” éveiben sem voltunk túlzottan boldogok.

Egyáltalán nem okoz hát nehézséget számunkra az, hogy megfogadjuk tanácsát – és ne örvendezzünk. Ezzel ráadásul eleget tehetünk az államfővel szembeni régebbi adósságunknak is, hiszen, ugye, most isszuk meg a levét annak, hogy nem fogadtuk meg az első elnöki mandátumát megelőző jó tanácsát, miszerint: éljünk jól!

Bogdán Tibor

balra vagy hátra is, de akkor sem tudnánk, hogy merre, mert elvették a remény utolsó fénysugarát is.

És akkor egyszerre csak itt van több mint száz, harmincöt esztendő alatti magyar fiatal, akik nevetnek, tapsolnak, csevegnek – nem a *Facebookon* – , tréfálkoznak, akik sem a templomot, sem az iskolát nem siratják, nem írják újabb ódát a kőhöz amely marad és a vízhez, amely szalad, hanem Bachot, Bartókot, kortárs francia zeneszerzőket muzsikálnak, érzik az elhangzó rövid prózai írások abszurd helyzetét,

majd minden percben kitör belőlük a lelkesedés, amikor az animációs film a közhegyek és a hétköznapi szöfordulatai között párhuzamot vonva másképpen nyúl hozzá a mindaddig csak történelmi tabuként kezelhető témához. Akik beszélnek ruhákról, divatról, fotókról, festményekről, grafikákról, színházról, filmről, akik számára magyarságuk olyan természetes állapot, amelyet nem kell minden pillanatban ismételtetni és elismerésként ilyen vagy amolyan igazolványokat meglobogtatni, hiszen magától értetődő eszköz a világ további meg-

ismerésére, a gondolkodásra, az alkotói vagy értelmiségi létre.

Itt vannak ezek a fiatalok, akik éppen annyira természetesen erdélyi magyarok, ahogyan mások angolok, franciák, írek, németek, lengyelek, skótok és így tovább, akik mindenekelőtt abból az emberi természetből vannak faragva, amely nem csupán

minél többet szeretne megismerni az őt körülvevő világból, hanem adni is hozzá. És akiket a politika és a mindinkább átpolitizált közbeszéd a maga eszközeivel mindegyre szeretne gúzsba kötni,

vagy legalábbis valamiféle olyan kisebbségi kényszereket akarna beléjük verni, hogy soha ne érezzék azt: szabadok, bármit megtehetnek, bármit elérhetnek, bármivel foglalkozhatnak, mert bárki mással egyenrangúak.

Nos, ha nem is ennyire szavakba öntött, de hasonló gondolatok forogtak a fejemben szombaton este, amint a marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Stúdió Színházának egyik oldalsó székén üldögéltem, és a *Communitas Alapítvány évi Alkotói Ösztöndíjainak átadását*, illetve azt a Gáspárik

A rendszerváltás nem csupán a felszabadulás, hanem a felszabadultság érzésének a lehetőségét is elhozta számunkra.

Attila rektor úr által könnyedén, lazán, ötletesen felvezetett avagy levezetett gálaműsort figyeltem, amelyen az előző esztendő őszöntődíjasai léptek fel saját vagy működtek közre mások alkotásainak a bemutatásában.

A húsz esztendővel ezelőtti rendszerváltás voltaképpen nem csupán a felszabadulás, hanem a felszabadultság érzésének a lehetőségét is elhozta számunkra, amikor újból egyén és egyéniség, amikor újból ön-maga lehet az ember, márpedig az európai érzésnek, az európai gondolkodásnak éppen ez a sarokköve. És mégis ezt a legfontosabb emberi érzést ilyen meg amolyan erőltetett célokkal olyan sokan szeretnék megzabolázni. Hogy most mindenki ide figyeljen, azután meg amoda, most mindenki erre fordítsa fejét, azután meg amarra, hogy mindenki féljen és reszkeszen, hogy mindenki szünet nélkül érezzen valamiféle nemzeti vagy társadalmi veszélyeztetettséget.

Elgondoltam magamban: vajon, mit is kívánhatnék én a jelen és még inkább a jövő erdélyi alkotóinak, az immár több száz, tehetséges *Communitas* ösztöndíjasnak? Hogy a felszabadultságnak ezt az érzését soha ne veszítsék el.

▶ Röviden

Kevesebb külföldi tőke

Az idei első negyedévben 22 százalékkal esett vissza a közvetlen külföldi befektetések aránya Romániában a tavalyi év hasonló időszakához viszonyítva – jelentette be a Román Nemzeti Bank. Míg a tavalyi év elején 486 millió eurót tett ki a külföldi beruházások összértéke, ez idén márciusig még a 380 millió eurót sem érte el.

Javuló fizetési mérleg

634 millió euróra, több mint felére csökkent Románia fizetési mérlegének hiánya az idei év első három hónapjában a tavalyi év hasonló időszakához képest. Ennek következtében javult a kereskedelmi mérleg deficitje is, amely 455 millió euróval háromszor kisebb a 2010 első negyedévében mért, több mint 1,2 milliárd eurónál.

Inflációs „bajnok”

Első helyen áll Románia az éves infláció gyorsulása tekintetében az Európai Unió országai között – derült ki az Eurostat tegnap közzétett legfrissebb felméréséből. A közösség országai közötti legmeredekebb, 8,4 százalékra kúszó román pénzhígulás áprilisban több mint kétszer nagyobb volt a 3,2 százalékos uniós átlagnál.

Értéktőzsde-potenciál

Tíz és 30 százalék közötti növekedésre számíthat idén a Bukaresti Értéktőzsde, ha a nemzeti fizetőeszköz megmarad a 4-4,1 eurós árfolyamon, a hitelezés nem mozdul ki a jelenlegi 5-10 százalékos sávból, illetve nem módosul az ország kockázati besorolása – mutatott rá a Román Kereskedelmi Bank (BCR) tőkepiaci részlegének elemzése.

Bevásárló hipermarketek

A hiper- és szupermarketek maradnak idén is a telekfelvásárlások bajnokai Romániában, amelyek elsősorban a gazdasági válság miatt befagyasztott projektekre vetik ki hálójukat. Ezzel egyidőben az ipari szektorban is megélnék a gyártásra alkalmas területek iránti érdeklődés – írta a *Ziarul Financiar* a CB Richard Ellis tanácsadó cég felmérésére hivatkozva.

Válságba dönt Amerika?

A globális pénzügyi piacok egyensúlyát veszélyeztetheti az Amerikai Egyesült Államok, ha a döntéshozók nem növelik meg az ország eladósodásának törvényben rögzített mértékét – figyelmeztetett Barack Obama amerikai elnök a *The Telegraph* szerint. Az Egyesült Államok adóssága vérszesen megközelítette a megengedett 14 300 milliárd dolláros eladósodási küszöbértéket.

„Üzletértékű” konferencia

Antal Erika

▶ A régió országaiban megjelenő működő tőke kezdő vállalkozásokra kifejtett hatását tematizálta tegnap a Szovátán megrendezett negyedik Nemzetközi Tőkeexport Konferencia. A résztvevők a makrogazdasági folyamatok áttekintése mellett a legaktuálisabb jogi, pénzügyi és gazdálkodási kérdésekre keresték a választ.

Export, gyűjtőfogalom

A szakmai rendezvény központi témái a határokon átnyúló együttműködési lehetőségek, a kis- és középvállalkozások közötti partneri viszonyok kialakítása, illetve a kezdő vállalkozások bátorítása, ösztönzése voltak. Amint Gulyás József szervező köszöntőjében megfogalmazta, a konferencia nem titkolt célja felhívni a közép-kelet-európai régió államainak figyelmét a határokon átvívelő együttműködési lehetőségekre. „Minden vezető közgazdász egyetért abban, hogy az egyik legfontosabb kiterjesztési lehetőség az exportpiacon van. Természetesen az export egy gyűjtőfogalom, hiszen nemcsak az árura vonatkozik, hanem a szolgáltatásokra, az átmenetileg le nem kötött kapacitásokra, mérnöki, szervezői, informatikai tudásra, sőt a tőkére is” – fejtette ki Gulyás.

A tőkepiaci konferencia házigazdája, Szováta, jó példája annak, hogy a megtermelt tőkét visszaforgatják

Régiós vállástarturizmus

A szováta rendezvényen résztvevő Baranyay László, a Magyar Fejlesztési Bank elnök-vezérigazgatója arról értekezett, hogy a magyar gazdasági minisztériumnak kiemelt célja a hazai vállalkozások segítése a válságból való minél gyorsabb kilábalásban, emellett igyekszik olyan körülményeket teremteni, hogy a cégek könnyedén megállhassák helyüket a versenyhelyzetben, és megfeleljenek a kívülről jövő kihívásoknak is. Hidvéghi Balázs a magyar Nemzetgazdasági Minisztérium helyettes államtitkára szerint a konferencia már önmagában is üzletértékű, miután itt a magyar kor-

mány két tárcája – a gazdasági mellett a külügyi – is képviseltette magát. Hidvéghi az új kormányzás paradigmaváltásáról, a sikeres gazdaságpolitika megvalósításáról, a Kárpát-medencén átvívelő gondolkodásról, a határokon átnyúló klaszterek létrehozásáról beszélt. A helyettes államtitkár megemlítette az egészségturizmusban rejlő potenciált is, de ugyanakkor rámutatott, a Kelet-európai Mária-út megvalósításának lehetőségére is, amely egyfajta vállástarturizmust jelentene.

Partnerek és vetélytársak

„Többé nem kell helyszínt keresni a tőkeexport

konferenciának, hiszen erre a Szováta a legalkalmasabb” – vette át a szót Fülöp Nagy János, a Danubius romániai vezérigazgatója, hangsúlyozva: a fürdőváros a legjobb példája annak, hogy a megtermelt tőkét nem kiviszik az országból, hanem visszaforgatják.

Nagy Ágnes közgazdász, a Román Nemzeti Bank vezetőtanácsának tagja arra világított rá, hogy a mai globalizált világban valamennyien egymás partnerei és versenytársai is vagyunk. A banki szakember ismertette egy felmérést is, miszerint Romániában még mindig alacsony a vállalkozási kedv, a lehetőség-felismerés és a kockázatvállalás, valamint hiányzik a kezdő vál-

lalkozások kulturális támogatottsága és jellemző a kudarcotól való félelem.

A konferencián szó esett még az önkormányzatok szerepéről is, összehasonlítva Nyugat-, illetve Kelet-Európában készült felmérésekkel. Mint kiderült, míg Romániában az önkormányzatok nem élveznek teljes önállóságot, a nyugati államokban maguk vállalhatnak felelősséget. A térség hagyományaitól eltérően ez utóbbihoz igazodik az oroszországi gyakorlat is, amelyben a helyhatóságok széles döntési hatalommal vannak felruházva, akár deviza-hitelt is felvehetnek.

Bogár Ferenc, Magyarország külgazdasági diplomataja elmondta, hogy a magyar cégek külföldi terjeszkedésekor Románia az egyik legkedveltebb piacnak számít, ezen belül Székelyföld külön vonzerővel bír amiatt, hogy nincsenek nyelvi nehézségek az ideleplelők számára. Elmondása szerint több mint 700 millió euró értékű tőkével jelenleg 14 ezer magyarországi vállalkozót tartanak számon Romániában. A befektetett tőkeexport eléri a másfél milliárd dollárt, amely mögött a nagybefektetők (például a Danubius, a MOL vagy a Richter) mellett többnyire a kis- és középvállalkozások húzódnak meg. ◀

Hamarosan felvirrad a Leader-nap?

Kovács Zsolt

▶ Településfejlesztési projektekre várhatóan 5,5 millió eurós keretösszeghez férhet hozzá az a 25 háromszéki faluközösség, amely társult az úgynevezett Leader-térségek egyikéhez – derült ki a programról hétfőn tartott Kovászna megyei konferencián. Az ÜMSZ korábban beszámolt arról, hogy a tanácskozást a szervezők néhány héttel ez előtt azért voltak kénytelenek elhalasztani, mert az uniós forrásokból finanszírozott Leader-projekt pályázóinak ügyében még nem hozott végleges döntést a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium.

Megerősítésre várva

A régóta várt eredményhirdetést a napokban véglegesítik, egyelőre annyi bizonyos, hogy a Kovászna megyéből induló mindkét csapat vidékfejlesztési stratégiáját pozitívan bírálták el a tárcsa szakemberei, így azok bekerültek az ország 80 nyertes akciócsoportja közé – mondta el Tamás Sándor háromszéki tanácselnök. Mint ismeretes, Kovászna megyében két egyesület pályázott „Leadersre” a me-

zőgazdasági minisztériumnál: a 13 erdővidéki és Oltmenti települést összefogó Alutus-, illetve 12 kézdiszéki falut magába foglaló Augustia egyesületek.

A Leader-program háromszéki vezetői Demeter János az Alutus-, és Varga Attila az Augustia egyesületek elnökei, illetve Csutak István fejlesztéspolitikai szakértő megerősítették lapunk korábbi értesüléseit, miszerint a pályázatok végső elbírálása, illetve a Leader-státus odaítélése azért késik, mert a szaktárca keresi a lehetőséget a kedvezményezettek számának a bővítésére. A háromszéki konferencián résztvevők úgy fogalmaztak: „a politikusok kedvenc egyesületeinek keresik a helyet”.

222 pályázat

Az érintettek biznak abban, hogy mindkét Kovászna megyei egyesület már a hónap végén megkapja a Leader-státust, amely révén összesen 6,6 millió euróhoz jutnak, hogy 2013-ig megvalósítsák a térség gazdasági fejlesztését. Tamás Sándortól megtudtuk: ebből az összegből az egyesületek 1,1 millió eurót különítenek el két iroda működtetésére, amely 11 személynek bizto-

Már csak napok kérdése, hogy a háromszéki pályázók hivatalosan is „Leaderré” váljanak. Fotó: Henning János

Gyergyó is eredményre vár

Kész stratégiájával a kilenc gyergyói községet és egy várost magába foglaló gyergyói térség G10 akciócsoportja is már csak a mezőgazdasági minisztérium hivatalos, végső eredményhirdetésére vár, mondta el lapunk korábbi megkeresésére Laczkó-Albert Elemér, Gyergyóremete polgármes-

tere. „Ha pályázatunk célba ér, nem feltétlenül nagyívű infrastrukturális beruházásokra összpontosítunk, ehelyett inkább helyi, újjászervezést igénylő, illetve innovatív fejlesztést célzó vállalkozásokat támogatnánk” – fogalmazott a térség elöljárója. (Baloga-Tamás Erika)

sít munkahelyet. A fennmaradó 5,5 millió euróért az akcióban résztvevő 25 háromszéki falu civil szervezetei, vállalkozói, egyháziak kelhetnek versenyre – ez számításonk szerint mintegy 222 pá-

lyázatot jelent a következő időszakban. Támogatást lehet szerezni mező- és erdőgazdálkodásra, állattenyésztésre és tejfeldolgozásra, táj- jellegű termények előállítására, erdei gyümölcsök élle-

miszeripari hasznosítására, a vidéki életminőség javítására, értékes házak felújítására, lovas turizmusra, erdei ösvények-, taniskola-, pálinkafőzde-, szálláshelyek- és népi fürdők kialakítására. ◀

Tüntettek a pszichiátrián

ÚMSZ

▶ Tettlegességgel fajult tegnap reggel az a demonstráció, amelyet a Iași-i pszichiátriai intézet dolgozóinak kezdeményeztek. Az alkalmazottak az ellen tiltakoztak, hogy az Egészségügyi Minisztérium határozata értelmében az intézményvezetés 30 százalékkal csökkentette a bérleletet. Mivel az általános megszorító intézkedéseknek megfelelően tavaly már 25 százalékkal csökkent az itt dolgozók fizetése, ezért egy év alatt bevételeik 55 százalékától esnek el most az alkalmazottak. Az érintett pszichiátrián ugyan ellátják a már beutalt betegeket, de újabbakat már nem vesznek fel, a demonstrálók azt is megakadályozták, hogy az orvosok tegnap munkába álljanak. Az eset nem előzménytelen: februárban és márciusban is volt demonstráció, az elmúlt héten kétórás figyelmeztető sztrájkot tartottak a tüntetők, de mindezek ellenére sem jutottak egyezésre, ezért tegnapról általános sztrájk kezdődött. A tiltakozás radikális módjával nem mindenki ért egyet, az ápolók és a szakszemélyzet tegnap bántalmazott két rezidens orvost, amikor a fiatal szakemberek be akartak jutni az épületbe, hogy kapcsolatba lépjenek az ápolókkal. A pszichiátria bejáratát tegnap egész nap sztrájkórság védte: a rezidensek autóval hajtottak neki az útzárnak. A helyszínre kivonult a rendőrség is, a konfliktusba került feleket a rendőrök választották szét. ◀

Megfogant a lombikprogram

Kovács Zsolt, Sipos M. Zoltán

▶ Székelyföldön még tabu a meddség, és az emberek ekként viszonyulnak a mesterséges megtermékenyítő programokhoz is – nyilatkozta lapunknak dr. András Pál sepsiszentgyörgyi nőgyógyász, a Ciris Budapesti Fertilizációs Központ hazai képviselője, akit arról kérdeztünk, mi a véleménye az Egészségügyi Minisztérium által a napokban közzétartott új „lombik-csomagról”. A mesterséges megtermékenyítési programban a tervek szerint részt vehetnek azok az állami és magán-egészségügyi intézmények egyaránt, amelyek megfelelnek a kritériumoknak.

Államilag támogatott embriók

Június 1-jétől a szaktárca honlapján tüntetik fel azokat az intézményeket, amelyek mesterséges megtermékenyítést és embrióátültetést hajthatnak végre. Június 15-től jelentkezhetnek a programban részt vevő intézményeknél az érdeklődő párok. Azok kérhetik a mesterséges megtermékenyítést, akik legalább két éve házasságban élnek, és a házaspár egyetlen tagjának sincs élő gyereke, illetve megfelelnek az egészségügyi feltételeknek. Romániában tavaly 750 mesterséges megtermékenyítést végeztek, a beavatkozások sikeressége 33–35 százalékos. Az általunk megkérdezett szakértők szerint sok-

„Feketéznek” is. A Sabyc klinika vezetőjét illegális ivarsejt-kereskedéssel vádolták meg

kal többen szorulnak hasonló eljárásra.

Ez csak a jéghegy csúcsa

Dr. András Pál szerint az a tapasztalat, hogy a párok 10-14 százaléka meddő, nagy részük pedig magára marad problémájával, mert nem keresi fel a szakintézményeket. A szakértő szerint fontos az Egészségügyi Minisztérium által elindított lombikbébi-program, amely idén tervek szerint 800 család számára hozhatja meg a gyermekáldást. A programra jelentkezőknek a szaktárca 6150 lej támogatást nyújt. „Fontos tudni, hogy ez a támogatás nem fedezi a beavatkozás teljes összegét, ami 3500-4000 euró között

mozog” – hangsúlyozta dr. András Pál. A háromszéki nőgyógyász úgy tudja, az országban két állami és tizenkilenc magánkórház felel meg a lombikbébi-program lebonyolításához szükséges követelményeknek. A szakértő a programban való részvételre buzdít minden érdeklődőt, hiszen – mint hangsúlyozza – a jelentkezők kéréseit egy szakmai bizottság névtelenül bírálja el, így biztosítva van a teljes körű diszkréció.

A gyerek ára

Az utóbbi években a korábbiakhoz viszonyítva Romániában megnőtt azoknak a pároknak az aránya, akik meddségi szűrést igényelnek – vélik a kolozsvári

szakemberek. „Olyan párok fordulnak hozzánk, akik több mint egy éve várnak gyerekre. Meddségi szűrésre valóban nem jelentkezik mindenki, körülbelül a társadalom tíz százaléka jut el odáig, hogy segítséget kérjen. A meddő esetek fele nem kíván komolyabb beavatkozást, de a segélykérők 3-5 százalékánál elkérhető a lombikos beavatkozás” – mondta el lapunknak dr. Zsigmond István, a kolozsvári Gynia magánklinika nőgyógyásza. Tájékoztatása szerint az fordul magánintézményhez, aki „biztosra” akar menni, mert abban bízik, hogy a pénzért jobb ellátást kap. Pedig az állami ellátáshoz képest a tarifa nagyon magas. „Nagyon sokan vesznek részt jelenleg

is lombikprogramban önerőből, annak ellenére, hogy a szűrés és a beavatkozás költségei elérhetik a 2500-3000 eurót” – tájékoztatta lapunkat a szakember.

„Mindenki csak a szűrés és a beavatkozás költségeiről beszél, holott amíg az ember eljut a felismerésig, hogy meddséggel küzd, már addig is eurókat költött el különböző vizsgálatokra, kúrára” – magyarázta az ÚMSZ-nek a 36 éves marosvásárhelyi Schandl Renáta, aki nyolc éve vár gyermekre. A nő úgy véli, nagyon jó, hogy az Egészségügyi Minisztérium foglalkozik a kérdéssel, de a nyilvánosságra hozott tervvel elégedetlen. „Az adminisztráció nagyon bonyolultnak tűnik, és számos feltétel kizárja, hogy az igazán nehéz helyzetben lévő párok segítséget kapjanak” – állítja Schandl Renáta, aki sérelmezi, hogy továbbra sincs mód petesejt- vagy spermadonorok igénybe vételére, holott ez Európa-szerte bevett gyakorlat.

Volt már „pete-per”

A hazai meddségi ellátás a nemzetközi gyakorlatot tekintve rendkívül szigorú: 2009-ben egy izraeli magánklinika tulajdonosa ellen indult eljárás, mert a bukaresti székhelyű cégnél olyan petesejteket is felhasználáltak a megtermékenyítéshez, amelyek nem a meddséggel küzdő nőktől származtak. A Sabyc klinika vezetőjét illegális ivarsejt-kereskedéssel vádolták meg. ◀

Háromszéken Károly herceg

Kovács Zsolt

▶ Háromszéki magánlátogatáson tartózkodik a brit trónörökös, Károly herceg. Tegnap hivatalos források is megerősítették, hogy Károly herceg néhány napot tölt a Kovászna megyei Zalanpatakon lévő házában, és Kálnoky Tibor miklósvári birtokán. A brit trónörökös román-

niai látogatását vasárnap egy szászkezdői tejfeldolgozó üzem megtekintésével kezdte, a munkalátogatás után beszélgetett a helyi önkormányzat képviselőivel, majd megtekintette a szász település épített örökségét. Károly herceg évek óta szoros kapcsolatokat ápol Szászkezd lakosságával, hozzájárult az elnéptelenedett szász falu épületei-

nek állagmegőrzéséhez, és kezdeményezte a hagyományos, illetve a biogazdálkodás fejlesztését a térségben. Anyagiilag támogatja továbbá azoknak az erdélyi műemlékeknek a megőrzését is, amelyek szerepelnek az UNESCO által összeállított világörökségi listán, illetve a hagyományos mezőgazdaság fenntartása érdekében fi-

nanszírozza a Transylvania Authentica Alapítványt. Az angol királyi ház képviselője Erdélyt korábban olyan kincsek nevezte, amely ha megfelelően gazdálkodik kulturális és természeti kincseivel, Európa-szerte példát mutathat. Romániai útját Károly herceg ma Háromszéken folytatja, ahol nem hivatalos találkozón fogadja Elena Udrea turisztikai minisztert, és a Kovászna megyei elöljárókat is. A herceg néhány évvel ezelőtt a Kovászna megyei Zalanpatakon vásárolt és újított fel három ingatlant: szinte évente visszatér ide. Tekintettel arra, hogy a trónörökös rendszeresen látogatja kedvelt erdélyi településeit, elterjedt az a feltételezés is, hogy fia, Vilmos herceg és menyje, Kate Middleton Erdélyben tölti nászútját egy részét. Ez a feltételezés azonban egyelőre nem tűnik megalapozottnak. Károly herceg erdélyi kapcsolatainak megerősödéséhez hozzájárult vendéglátója, Kálnoky Tibor, aki az egykori háromszéki grófi család leszármazottja. ◀

Emelik a vasúti tarifákat

Hírösszefoglaló

▶ Jelentősen emelkedhetnek az állami vasúttársaság és a fővárosi metró viteldíjai, miután a kormány úgy döntött: a közeljövőben már nem az infláció mértékének megfelelően változnak a helyárok. Az illetékesek úgy vélik, hogy ha csak az inflációtól teszik függővé a jegyek értékét, akkor a vasúttársaság továbbra is csak jelentős veszteséggel működtethető, és nem helyezhető üzleti alapra a hazai tömegszállítás. A Szállításiügyi Minisztérium által kidolgozott törvénytervezet lehetővé teszi, hogy a viteldíjakról az illetékes miniszter a tömegszállítási vállalatok gazdasági mutatóinak megfelelően határozza meg a díjakat. Az idei évre előirányzott költségvetés elkészítésekor már eleve tíz százalékos jegyáremeléssel számoltak, de ezt az első félévben még nem hajtották végre. A szaktárca szerint bukaresti Metrorex viteldíjai nem érik el az európai metrójegyek értékének harminc százalékát sem, a

fővárosiak – a nemzetközi összevetéseknek megfelelően – rendkívül kedvezményesen utaznak. A legutóbbi áremelés 2010 szeptemberében volt, akkor 8 százalékkal emelkedtek a jegyárak, de az illetékesek figyelmeztettek arra, hogy az áremelés ellenére a kedvezmények változatlanok maradtak. A bérletvásárlók féláron, a diákok 75 százalékos kedvezménnyel utazhatnak. Az árpolitika változására azért is szükség van, mert a 2010-es intézkedésekhez hasonló áremelésre 2007-ben került sor utójára, akkor 8,1 százalékkal emelte a jegyek árát a CFR. A tavaly érvénybe lépő díjrendszer bevezetéséről a kormány kötött megállapodást a Nemzetközi Valutaalappal. Arról, hogy idén mikortól és mennyivel emelkednek a viteldíjak, még nem érkezett jelentés, de a kormány kötelezettséget vállalt a Nemzetközi Valutaalappal kötött megállapodásában arra, hogy augusztusig mindenképpen hatályba lép az árszabályozásra vonatkozó jogszabály. ◀

Károly herceg évek óta szoros kapcsolatot ápol Szászkezd lakosságával

Röviden

Román Dráma Fesztivál díja

Verespatak – fizikai és politikai vonalon című előadása kapta a hétvégén zárult Román Dráma Fesztiválján a legjobb előadásért járó díjat. Az előadás a dramAcum és a Kolozsvári Állami Magyar Színház közös produkciója, szövegírói Peca Ștefan, Gianina Cărbunariu és Andreea Vălean, rendezői: Radu Apostol, Gianina Cărbunariu és Andreea Vălean. Az előadás előkészületei során a szövegírókkal együtt a színészek is többnapos helyszíni munkán vettek részt Verespatakon.

Péterfy Gizella kiállítása Marosvásárhelyen

Ma délután 6 órakor a Bernády Házban Péterfy Gizella kiállítását nyitják meg, ahol a művész festészeti és szobrászati munkájából kapunk ízelítőt ad. Péterfy Gizella Marosvásárhely szülőtte, kisgyermek korától Magyarországon él. Elismert művésszé is ott vált, szülőföldjéhez azonban sok-sok szállal kötődik. Bernáth Aurél egyetemi tanítványaként lépett a festészet útjára, később a szobrászatot is megkedvelte. 1994-ben Kő Pál szobrászművésszel közösen a Kultúrpalotában már bemutatkozott a város művészetkedvelő közönségének. A művész munkásságát a megnyitón Nagy Miklós Kund.

Csiki Lászlóra emlékeznek

Kántor Lajos *Barátom a malomban* című kötetét mutatják be holnap a Költői Estek sorozatban a kolozsvári színházban. „Kántor Lajos és Csiki László barátsága mint ha mítoszba illene, hiszen nemcsak az irodalom, hanem egy százéves kalotaszéki király-zentelki malom épülete is szerepet játszik a jeles irodalomtörténész és a több műfajban is maradandót hátrahagyó író barátságának a megszületésében és elmélyülésében” – tájékoztatnak a szervezők. A malom története Erdély irodalomtörténetének egy igen jelentős szelével kapcsolódik össze, ezt tárja fel a *Barátom a malomban* című, műfaját tekintve „négykezes” kötet. Az est kiemelkedő eseménye Csiki László *Visszaút (Kolozsvár főtere 1991 őszén)* című hangjátékának ősbemutatója.

Garaczi László Kolozsváron

Kolozsváron olvas fel Garaczi László, az *Arc és hátraarc, Mintha élnél, Pompásan buszozunk!* című regények szerzője a Korunk Akadémia meghívására. A holnap 18 órakor, a Kolozsvár Társaság székhelyén (Főter 22/8.) tartandó rendezvény házigazdája Balázs Imre József, a *Korunk* főszerkesztője.

Jubiláló Varadinum

ÚMSZ

Fotókiállítással, a *Varadinum Emlékkönyv 2003–2010* bemutatásával és ünnepi istentisztelettel kezdődött vasárnap délelőtt Nagyváradon a huszadik Festum Varadinum.

A fesztivál mottójául egy négyes felkiáltást választottak a szervezők: „Önálló magyar kultúrát! Teljes körű anyanyelvi oktatást! Önálló magyar színházat! Erőteljes civil szerveződéssel!” Mint Biró Rozália, a város alpolgármestere, a szervező Varadinum Kulturális Alapítvány kuratóriumának elnöke elmondta: „Ezek olyan égető szükségleteket jelölnek, amelyek nélkül nem tudunk élni, alkudni ezekből pedig nem lehet”. A rendezvény védnökei Kelemen Hunor művelődésügyi miniszter és Halász János magyarországi parlamenti képviselő, a Nemzeti Erőforrás Minisztériumának munkatársa.

A fesztivál nyitónapján a Nagyvárad-Rogériuszi református templom előterében Vassy Erzsébet festőművész kiállítását nyitották meg, a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Székházában pedig *Bartók termi zenei esték* címen tartottak hangversenyt. Az Eiseemann Mihály-Somogyi Gyula-Zágon István szerzőpáros által jegyzett *Fekete Péter* című előadást pedig a nagyvárad Szigligeti Társu-

Tegnap este a Partiumi Keresztény Egyetem diákjainak kiállítását nyitották meg

Fotó: Totka László

lat mutatta be Kányádi Szilárd rendezésében.

A fesztivál második napja az Apáról fiúra elnevezésű, hagyományos mesterek találkozóval kezdődött, ám az időjárás nem kedvezett a kirakodóvásárnak. Később az Országos Széchenyi István Történelmi Pályázat díjait adták át, este pedig a várban a Partiumi Keresztény Egyetem képzőművészeti diákjainak kiállítását nyitották meg.

A hét további napjain is egész napos programokkal várják az érdeklődőket. Ma Bartók Béla emlékestet tartanak a szerző születésének

130. évfordulójának alkalmából a Nagyvárad Állami Filharmonia Enescu-Bartók hangversenytermében. Közreműködnek Kosza Ágnes, Bíró László hegedű, Székely István klarinét valamint Thurzó Zoltán zongorán. A műsorban szerepelnek Bartók, Enescu és Liszt kompozíciók.

Programváltozásra hívják fel a figyelmet a szervezők: holnap 16 órai kezdettel tartják a Civil Társadalom Napját, amelyen részt vesz Pomogáts Béla irodalomtörténész, Kötő József színház-történész és Dávid Gyula irodalomtörténész is, a

Polis Könyvkiadó vezetője. A rendezvény egyik kiemelkedő programjának ígérkezik a Szigligeti Színház 110 éves, frissen restaurált iratainak hazatérése. Az ünnepélyes átadást követően színházi szakemberek részvételével kerekasztal-beszélgetést szerveznek.

Ugyancsak vasárnap, a rendezvénysorozat zárónapján tartják a Varadinum díjkiosztó gálát. Az első alkalommal kiosztandó díjakat azoknak a személyiségeknek adják, akik kiemelkedő munkát végeztek a partiumi magyarság fennmaradásáért, fejlődéséért. ◀

Népfőiskolák fesztiválja

Kovács Zsolt

Sepsiszentgyörgyön tartották a hétvégén a Művészeti Népfőiskolák Országos Fesztivál-versenyének első kiadását. Szilágyi Zsolt, a házigazda sepsiszentgyörgyi intézmény igazgatója lapunknak elmondta, az ország 18 művészeti népfőiskolájából több mint 170 diákot és tanárt láttak vendégül, a versenyre 105-en neveztek be. A zsűri három kategóriában, ének, fúvós- és vonós hangszerek valamint zongora kategóriában értékelt a versenyzők tudását, majd díjkiosztó gálaműsorral zárult a rendezvény. Bár a művészeti népfőiskolákban gyerekek és felnőttek is tanulnak, a mezőny nagyon erős volt, hiszen minden intézmény szervezett előválogatást. Szilágyi Zsolt elmondta, a sepsiszentgyörgyi iskola esetében szerencsés volt a decentralizáció, a művelődési minisztérium helyett a háromszéki önkormányzat a fenntartójuk, amely lehetővé tette az országos fesztiválverseny megszervezését is a Vadrózsák Egyesület társszervezésében. Szilágyi Zsolt reméli, hogy a megmérettetést jövőben is megszervezik. A javaslatokat figyelembe véve annyit módosítanak, hogy az ének kategóriában külön értékelik a klasszikus ének, népdal, könnyűzene és dzsessz-énekeseket. ◀

Színház sorompók nélkül

Sike Lajos

Május utolsó tíz napján Szatmárnémeti lesz a hazai színházi élet központja, csütörtökön kezdődik az ötödik alkalommal megrendezett Sorompók nélkül elnevezésű nemzetközi színházi fesztivál.

„Ha a két helyi társulat ebben az évadban tartott húsz bemutatóját egybevetjük, akkor elmondhatjuk, hogy a színház az idén is nagyon sokat adott a város kultúrájához” – fejtette ki Keresztes Attila, a Harag György Társulat művészeti igazgatója, a fesztivált megelőző sajtótájékoztatón, utalva arra, hogy a színházi seregszemlén mindkét társulat több produkciója is látható lesz. „A közönség harminc előadást láthat, a program mind stílusban, mind pedig műfajban igen változatos, hiszen mást és másként játszik a Bocsárdi László vezette sepsiszentgyörgyi színház, mint a budapesti Új Színház, a bukaresti Odeon Színház, a marosvásárhelyi NOT Társulat, vagy az olasz Parma Bábszínház” – hangsúlyozta Keresztes. A közönség több ismert magyar művésznél is tapasztalhat, olyanoknak mint Eperjes Károly és Mucsi Zoltán, a színházi program mellett azonban fellép a nemzetközi hírű Benkó Di-

Keresztes Attila

Fotó: archív

xieland Band is. Stier Péter vezérigazgató elmondása szerint a közönség kérése is volt az, hogy a fesztivál programját az igényes zene felé is bővítsék. A szervezők a fesztivál korábbi kiadásaival ellentétben az évszak sajátosságát is figyelembe vették, így több lesz a szabadtéri, ráadásul történelmi környezetben tartott előadás, a Tűzoltótorony alatt és a neogótikus Vécsey-ház udvarán.

Csütörtök este az ünnepélyes fesztiválmegnyitót követően a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház Molière: *A mizantróp* című darabját adják elő Bocsárdi László rendezésében, majd pedig Vlad Chico egyéni műsora következik *Az utolsó leprás* címmel. ◀

Brassai Napok, több nyelven

Sipos M. Zoltán

Brassai Sámuel és Berde Mózes mellszobrának megkoszorúzásával kezdődött tegnap a negyvenkötöttes alkalommal megszervezett Brassai-hét, amelyen részt vettek a kolozsvári Brassai Sámuel Elméleti Líceum egykori és jelenlegi tanárai illetve diákjai. A különböző kiállítások, általános műveltségi, sport- és dráma vetélkedőket magába foglaló programsorozat érdekessége, hogy azokat tanári felügyelet mellett maguk a diákok állították össze.

„Néhány programnak már megvan a maga ha-

gyománya: kedden tartjuk az osztályok közti sportvetélkedőt, csütörtökön pedig az általános műveltségi vetélkedőt, Brassai Sámuelről, iskolánk névadójáról” – mesélte lapunknak Kósa Mária. A liceum igazgatója azt is elmondta, hogy a programokat elsősorban a brassais diákok számára szervezik, de a többi magyar iskola diákjai is szép számmal részt vesznek ezeken.

„Ennek a hétnek elsősorban közösségépítő ereje van. Ilyenkor mi is jobban felszabadulunk és közvetlenebbek vagyunk egymáshoz és a tanárainkhoz is. Az a legjobb benne, hogy meg-

mutathatjuk képességeinket egymásnak és felmérhetjük saját tudásunkat és is” – fogalmazott lapunknak egy brassais diák.

A program keretében lesznek magyar nyelvű színházi előadások, román nyelvű vetélkedők, sőt Caragiale klasszikusát, *Az elveszett levél* című vígjátékot is románul adják elő diákok, de lesz több német és angol nyelvű program is.

Ma a debreceni Brassai Sámuel Gimnázium diákjai is ellátogatnak a kolozsvári testvériskolába. A programsorozatot idén egy torockói kirándulás zárja, ahol a résztvevők megkoszorúzzák a Brassai emlékházat. ◀

Hazatértek a dák kincsek

Hírösszefoglaló

Egy rendkívül szép, finom megmunkálású, 933 gramm súlyú dák aranykarkötőt kapott vissza Románia. Az ékszer azonban csak egyike annak a 232 leletnek, amelyet egy német gyűjtő juttatott vissza a román hatóságoknak. A leletgyűjtés még két vasból készült pajzsot, arany- és ezüstérméket is tartalmaz.

Eddig 13 darab került elő abból a 24 finoman megmunkált spirál formájú karkötőből, melyeket az egykori dák fővárosból, Sarmisegetuzáról (Várhely) loptak el 1998 és 2001 között. Az eltűnt kincseket eddig német, amerikai és svájci gyűjtők szolgáltatták vissza.

A világörökség részét lelt hely kifizetésével korábban 28 román állampolgárt vádoltak meg, tizenhárom

közülük 2009-ben hét és tizenkét év közti börtönbüntetésre ítélték. A román hatóságok szigorát magyarazta, hogy az elrabolt leletgyűjtés a második legnagyobb a Románia területén talált kincsek közül; az eddigi legnagyobb román területen talált kincs a Román Nemzeti Múzeumban őrzött, gótokhoz köthető pietroaselei kincslet, amelynek összsúlya több mint 19 kilogramm. ◀

Tündéri fúziós tánczene

Beszélgetés Bodó Istvánnal, a Tündérground együttes menedzserével

A Tündérground nevű underground együttes május 26-án a bukaresti Silver Church klubból próbál Erdély határain kívülre törni

Farkas István

► **A Tündérground zenei stílusa eltér a kereskedelmi médiából áramló zenekarokétól. Mennyire van közönsége a fúziós-elektronikus-tánczenének?**

– Azt tapasztaljuk, hogy bárhova megyünk, egyre nyitottabbak az emberek – az élő zenének még mindig megvan a sajátos hangulata. Természetesen mi is próbálunk haladni és nyitni a 21. század zenei kínálata felé, leszűrve a számunkra jót, emészthetőt és szórakoztatót. Manapság igen nehéz „klasszikus” hangszerekkel újat alkotni, viszont a modern audio-elektronikai felszereléssel fuzionálva mindig friss hangulatot lehet teremteni.

► **Milyen fogadtatásban részesült ez a fajta muzsika a határon túli porondon? Van különbség a külföldi és a hazai közönség között?**

– „Külföldön” eddig csak Magyarországon zenéltünk, így csak ahhoz tudok viszonyítani, de talán nyitottabb volt ott a közönség, főleg Budapesten. Igazából itthon is inkább azzal van baj, hogy nem ismernek minket, nem jut el mindenkihez a zenénk. Gyakorlatilag Erdélyen kívül nem is ismernek.

► **Május 26-án Bukarestben koncertezik az együttes. Mennyire jelentenek áttörést egy erdélyi zenekar életében a fővárosi fellépések?**

– Már zenéltünk Bukarestben, tehát nem idegen számunkra a hely, viszont egy zenekar életében minden egyes fellépés potenciális áttörést jelenthet. A közönséget ugyanúgy tiszteljük, legyen az egy kisebb klubfellépés vagy egy hatalmas szabadtéri fesztivál. Sosem lehet előre tudni, hogy melyik lesz az a koncert, amelyik áttörést fog hozni, ezért maximálisan beleadunk mindent. Főleg ha egy lemezbemutató koncertről van szó, mint amilyen május 26-án lesz a Silver Church-ben. De konkrétan válaszolva a kérdésre: igen áttörésnek számítunk ezt a koncertet, ezért is indul a kis lemezbemutató turnénk Bukarestből (27-én Kolozsváron, és 29-én Vásárhelyen lépünk fel) és most tényleg nagy öröket mozgattunk meg a koncert sikere érdekében. Társszervezőnk a Bukaresti Magyar Diákszövetség, a koncertről a Román Televízió magyar adásának jóvoltából élő felvétel is készül. Emellett nagy előrelépés, hogy sikerült bejutni a Silver Church-be, amelyik igazi nagyzenekaros klubnak számít Bukarestben. Ugyanakkor meghívottként jelen lesz A.G. Weinberger

is, aki közreműködött a Tündérground új lemezén a *Pávatánc* című számban, valamint Eduard Neumann szaxofonos is.

► **A Tündérground koncertjein fergeteges hangulat uralkodik. Mi az, amivel megragadták és megragadják az embereket?**

– Pontosan az a fajta fúzió, amiről korábban beszélünk. Fúzió található a zenei irányzatokban, hangszerelésben, stílusokban, az öltözködésünkben, és még sorolhatnánk. Ezért mindenki kíváncsi az azt az aspektust, ami őt a legjobban megfogja. A közönség válogathat. Van, aki azért jön el egy koncertre hogy egy nagyot táncoljon, és van aki azért hogy zenét hallgasson. A Tündérground mindkettőre alkalmas.

► **Most készülő albumuk kapcsolatban kijelentette: a ma emberének felgyorsult az életritmusa ezért érdekesebb egy-egy dalban gondolkodni szemben a konceptuális albummal, amelyre egyre kisebb az emberek igénye. Mit kell tudnunk erről az albumról?**

– Itt tulajdonképpen arra céloztam, hogy megpróbáljuk megoldani azt, hogy a honlapunkról letehető legyen akár egy szám is, anélkül hogy a vevő kénytelen lenne megvásárolni az egész al-

bumot. Például ha valaki Weinberger rajongó, és csak a közös alkotást, a *Pávatáncot* szeretné megvásárolni, akkor erre legyen lehetősége.

► **Kit/kiket vallanak mestereknek ebben a keleti-nyugati motívumokat szervesen ötvöző zeneműfajban?**

– A lista körülbelül egy regénynyi. Minél több zenét hallgatunk, annál több olyan dolgot találunk, amit érdemes boncolni, alakítani, továbbítani. Az impresszum az, ami fontos. Hogy milyen érzés tölti el a hallgatót. Ezt bármelyik zenekartól/zenestől, aki figyel a hallgatóra, el lehet lesni. Persze vannak nekünk is kedvenceink, és pont az a jó ebben a zenekarban hogy mindenkinek különböző kedvencei vannak, és mégis valahol találkozhatnak.

► **Mi a véleménye a mostanság futó/futott televíziós tehetségkutató versenyekről?**

– Vegyes. Egyrészt az van, hogy a tehetséges embereknek tállalva van a „sült galamb”, ami kicsit igazságtalan, mert a tehetség előbb-utóbb kibontakozik. Mi a maradandóra és a minőségre hajtunk. Szeretnénk látni azt a Megasztárt, aki 20 év múlva is a topon van, tele eredeti ötletekkel, saját alkotásokkal.

Kettős tükör

Nem elég, hogy csúfos szexbotrányba keveredett Dominique Strauss-Kahn, a Nemzetközi Valutaalap igazgatója, de még Oszama Bin Ladenről is kiderült, hogy vétett a keresztény prűdéria ellen – XXX-videók szemlélgetése közben vívta a nyugati keresztények elleni csatáit. Ezen információ közzététele a szó szoros értelmében övön alul támadja meg az amúgy kegyetlen bűnöző, de nagy harcos hírnevét. Saját kultúrájában azonban, ahol a nők gyakorlatilag nem rendelkeznek társadalmi jogokkal, ez a tevékenység közel sem annyira szégyenletes, mint nálunk. Etikánk nem univerzális, és épp ezért nem jó, ha más kultúrákat saját értékeink alapján-ürügyén ítélünk el és támadunk meg – főleg azért, mert lehet, hogy ott nem ismerik a nálunk oly divatos „kompromisszum” szót, és utolsó lehetőségük, vagy utolsó lehetőségük fognak küzdeni. És lehet, hogy közben még pornófilmmézésre is marad idejük...

(prier)

Röviden

Ingyenes az MTI

A Magyar Távirati Iroda (MTI) tegnap bejelentette, hogy a tájékoztatáshoz fűződő alapjog megvalósítása érdekében elindította ingyenes hírszolgáltatását. Korábban arról volt szó, hogy már április elsejétől ingyenesen elérhetőek lesznek az MTI hírei, de technikai okokból csúszott ezzel a hírügynökség. A nemzeti hírügynökség egyes tartalmai, valamint naponta körülbelül ötven fotója regisztráció után érhető el az mti.hu weboldalon. Az ingyenes szolgáltatás bevezetésével egyidőben megújult a közszolgálati médiaszolgáltatók hírportálja is. A tervek szerint a megújuló közmédia tartalmai hamarosan több platformon, például mobiltelefonokra, tabletekre telepíthető alkalmazásokkal, közvetlenül is elérhetőek lesznek.

Lady Gagát követik a legtöbben

Elsőként lépte át a bűvös, 10 milliós követői számot a Twitteren Lady Gaga vasárnap. „Tízmillió szörnyeteg!” – írta a mikroblogon a *The Fame Monster* című híres albumának címéből kölcsönözve. „Elállt a szavam, ezzel meglennék!” – tette hozzá. A 25 éves énekesnő Twitter-üzeneteit eddig mintegy 10,05 millióan olvasták. Egy éve Lady Gaga és Britney Spears még fej-fej mellett álltak a Twitter-követők tekintetében. Lady Gagának akkor 5,71 millió, Britney Spearsnek 5,69 millió követője volt. A legújabb rangsorban Britney a negyedik helyre került 7,85 millió követővel. Megelőzte őt Justin Bieber kanadai énekes 9,67 millió rajongóval és Barack Obama amerikai elnök, akinek üzeneteit 8,02 millió ember olvasta eddig a mikroblogon.

ÜMSZ–Erdélyi konzultáció. Töltse ki a szelvényt, küldje el szerkesztőségünk címére és nyerjen értékes könyvcsomagot!

A. 1. Neve:

A. 2. Lakhelye (csak településnév és megye):

A. 3. Életkora:

A. 4. Utolsó iskolai végzettsége (pl. középiskola):

A. 5. Havi jövedelme (jelölje X-szel): 500 lej alatt 500-1000 1000-1500 1500-2000 2000-2500 2500 fölött

A. 6. Neme: Férfi Nő (jelölje X-szel)

B. 1. Általában honnan vásárol?

B. 2. Van autója?

B. 3. Van mobiltelefonja?

B. 4. Előfizetése van, vagy feltöltőkártyája?

B. 5. Melyik szolgáltatónál van?

B. 6. Jelölje az 1-es, 2-es és 3-as számokkal (1-gyel azt, amire a legtöbbet költ, 3-mal azt, amire a legkevésbé költ) azt a három dolgot az alábbiak közül, amelyekre a legtöbbet költ:

Élelmiszer ruházat ital cigaretta közköltés hiteltörlesztés telefon építkezés édesség szórakozás (pl. étterem) kirándulás autófenntartás egyéb (írja be, mi az)

B. 7. Vett fel banki kölcsönt?

B. 8. Milyen célból vett fel kölcsönt? (jelölje X-szel)

lakásvásárlás lakásfelújítás telekvásárlás építkezés üzleti beruházás autó egyéb (írja be, mi az)

B. 9. Van lakásbiztosítás...

B. 10. Van gépjármű casco biztosítás

B. 11. Milyen területen dolgozik? (jelölje X-szel)

Mezőgazdaság ipar építkezés kereskedelem szálloda/étterem szállítás és telekommunikáció pénzügyi közvetítés ingatlankereskedés tanügy egészségügy munkanélküli egyéb (írja be, mi az)

C. 1. Vásárol helyi újságot?

C. 2. Milyen gyakorisággal vásárol helyi újságot? (jelölje X-szel)

naponta néha hetente

C. 3. Mit olvas ebben leginkább? (jelölje X-szel)

híreket különböző információkat szórakoztató cikkeket

apróhirdetést riportokat, ankétokat

C. 4. Melyik helyi újságot olvassa?

C. 5. Melyik az Ön legfontosabb információforrása? (jelölje X-szel)

országos televízió helyi televízió országos rádió helyi rádió

országos sajtó helyi sajtó

D. 1. Amikor az Ön településére/megyéjére gondol, melyik cég, vállalat jut először az eszébe?

D. 2. Melyik rádióadó?

D. 3. Melyik televíziós csatorna?

D. 4. Melyik újság?

D. 5. Melyik cukrászda?

D. 6. Melyik gépkocsiszerviz?

D. 7. Melyik autóalkatrész-üzlet?

D. 8. Melyik étterem?

D. 9. Melyik vulkanizálóműhely?

D. 10. Melyik szupermarket?

D. 11. Melyik elektronikai és háztartási cikket forgalmazó üzlet?

D. 12. Melyik készruha-üzlet?

D. 13. Melyik gyógyszertár?

D. 14. Melyik a kedvenc bankja?

D. 15. Melyik a kedvenc biztosítója?

Megjegyzés: az Ön személyes adatait bizalmasan kezeljük!

Köszönjük figyelmét! És ne feledje: a kitöltőnek és beküldőnek jutalom jár!

SZERDA
2011. május 18.

A nap filmjei

Antena 1, 20.20

Az elnök zsoldosa 2.: Végveszélyben

Az iraki terrorista, Rashid a dzsihad nevében véres terrortámadásokat követ el a világ több városában, köztük az Egyesült Államokban is. Az orosz kormány arról tájékoztatja az amerikai elnököt, hogy nagy mennyiségű plutónium tűnt el a raktáraiból. Matthews elnök felkészül a legrosszabbra, és amint várta, Rashid hamarosan benyújtja követeléseit.

RTL Klub, 22.25

Rendőrákadémia

Moszkva, a dicső múltú nagyváros, mely évszázadok óta képes ellenállni a számtalan megpróbáltatásnak, természeti csapásnak és hódító seregeknek, mely túlélt a tatár hordák pusztítását, Napóleon hódításait és a II. világháború borzalmaival, most történelmének egyik legkomolyabb próbatételére készül. 1994 sötét évében ez a hősi város megremeg.

Prima Tv, 23.00

Adrenalin

Kelet-Európában egy félelmetes vírus szedi számolatlanul áldozatait. A nyugati világ a kór megakadályozására karanténba zárja az ilyen területeket. A fertőzött helyeken kis létszámú és elcsigázott rendőrök próbálják fenntartani a rendet. Ennek a rendőrségnek a tagja Delon is, akinek sikerül fiát átjuttatni a világ nem fertőzött részébe.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Vendég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonások 16.05 Közelről 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában 15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenei üzenetek 14.00 Délutáni váltás Könyvismertető, Kétészrovat 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang 17.55 A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hírek 8.10 Hangoló, Meditáció: adventista egyházi 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Vendég a Stúdióban 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorismertető

DUNA TV

6.30 Gazdakör
7.00 Reggel a Dunán
10.00 Család-barát
11.00 Lélek Boulevard (ism.)
11.30 Anya, az állatorvos (német sorozat)
12.30 Kívánságkosár
15.00 Híradó
15.20 Vannak vidékek (ism.)
15.45 Élő népzene (ism.)
16.15 A Szerelmes Nyugat
17.00 Mátyás király és a reneszánsz
17.05 Idegenek az üvegházban
18.05 Doc Martin (angol sorozat)
19.00 Híradó
19.35 Mese
20.00 Térkép
20.40 Kikötő - Friss
21.00 Híradó - Nemzeti Krónika
21.05 Sport hírek
21.10 Váltó
21.20 Közbeszéd
22.00 Őt este (szovjet rom. dráma, 1979)
23.40 Dunasport
23.50 Dokureflex
0.50 Cseh Tamás: Összes dalok időrendben
2.10 Kikötő - Friss (ism.)
2.25 Közbeszéd (ism.)
3.00 Isten kezében (ism.)
3.25 Az a dolgom, hogy csináljam

TVR 1

7.00 Reggeli híradó
9.00 Szerelmi bizonyíték (brazil sorozat)
10.00 Profesionisták
11.00 A természet nagy eseményei (dok. sor.)
12.00 TVR 55
12.40 A királyi ház titkai (dél-koreai sorozat)
14.00 Hírek
14.45 Közéleti hozzászólás
15.15 Teleshopping
15.30 Hasonszőrűek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 A megfelelő pár
18.00 Hírek
18.25 A királyi ház titkai (dél-koreai sorozat)
19.45 Sport
20.00 Hírek, i dojárásjelentés
21.00 Négy szem közt (live)
22.10 Kuba (amerikai akcióf., 1979)
0.15 A Delta emberei (live)
0.20 A megfelelő pár (ism.)
1.20 Négy szem közt (ism.)
2.15 Hasonszőrűek (ism.)
2.40 Közéleti hozzászólás (ism.)
3.05 A világ csodái (ism.)
3.15 Sport (ism.)
3.30 Hírek, időjárásjelentés (ism.)

VIASAT 3

10.30 A narancsvidek (sorozat) 11.25 Columbo (am. krimi) 12.55 Amerika csillagai 14.55 Dawson és a haverok (sorozat) 15.50 A médium (sorozat) 16.45 Gyilkos számok (ism.) 17.40 A dadus (sorozat) 18.05 Christine kalandjai (sorozat) 18.30 CSI (ism.) 19.25 A nagy házalakítás 20.25 Két pasi (sorozat) 21.25 CSI (sorozat) 22.25 Éden Hotel 23.25 Szex és New York (sorozat)

m1

6.20 Hajnali gondolatok
6.23 Kárpát Expressz
6.50 Ma Reggel
Benne: Híradó, sporthírek
10.00 Önök kérték! (ism.)
Kívánságműsor
10.55 Nappali
13.01 Híradó délben
13.30 Kárpát Expressz
14.00 Átjáró
14.30 Hrvatska kronika
15.00 Ecranul nostru
15.30 Mindentudás Egyeteme 2.0
16.25 Médiaguru
16.55 Szomszédok (magyar sor.)
17.30 Híradó
17.40 Körzeti híradó
17.55 Teadélután
18.30 India - Álom útján (brazil-indiai sor.)
19.20 A királyi ház titkai (dél-kor. sor.)
20.30 Híradó este
20.55 Sporthírek Egyeteme 2.0
22.25 A Silla királyság ékköve (dél-kor. sor.)
23.25 Záróra
0.15 Optika
0.40 India - Álom útján (brazil-indiai kaland sor.)
1.25 A királyi ház titkai (dél-kor. sor.)
2.30 A halál hullámhosszán (kan. thriller)

TVR 2

6.00 Biznisz óra
7.00 Teleshopping
8.10 DP 2 Tonomat - szórakoztató műsor
10.00 Késhegyen (ism.)
11.00 Vallomások (ism.)
12.00 Hírek, időjárásjelentés
12.30 Biznisz óra (ism.)
13.30 Jamie konyhája
14.00 Miért ABC
14.35 Együtt Európába
15.30 Minden pénzt megér (ism.)
16.00 Bűvölet (olasz sorozat)
17.00 Hírek, időjárásjelentés
17.30 Vallomások
18.30 A Simpson család (amerikai animációs sorozat)
19.00 Biznisz óra
20.00 Három királyság (kínai sor.)
21.00 Késhegyen - informatív műsor
22.00 Hírek, időjárásjelentés
23.00 Testvérség a borban
23.35 Titkos Szolgálat - MI5 (angol thrillersor.)
0.35 Három királyság (kínai sor.)
1.35 Vallomások (ism.)
2.30 Gitárok ideje (ism.)
3.25 Késhegyen (ism.)

SPORT.RO

7.00 Sport.ro Hírek
10.00 Pontos sportidő
12.00 Sport.ro Hírek
13.10 Labdarúgás
14.10 Pontos sportidő
15.10 Külön kiadás
16.00 Sport.ro Hírek
16.30 Örülünk a focinak! (live)
18.00 Sport.ro Hírek (live)
19.00 Pontos sportidő (live)
19.05 Örülünk a focinak! (live)
20.00 Pontos sportidő (live)
21.00 Sport.ro Hírek (live)
22.00 BoxBuster
23.00 Wrestling

m2

5.50 Domovina
6.20 Hajnali gondolatok
6.23 Kárpát Expressz
6.50 Ma Reggel
Közéleti műsor
Benne: Híradó, sporthírek, időjárásjelentés
10.00 Közvetítés a parlament üléséről
17.00 Népzene zenekarra - Mezőségi történetekkel
17.05 Sorstársak
17.30 Roma Magazin
18.00 Bűvölet (olasz sor.)
18.25 18. Gastroblues Fesztivál Pakson (koncertf.)
19.20 Átjáró
19.45 Esti mese: Merülj, Olly merülj!
20.10 Robbie, a foka (német sor.)
21.00 Híradó este
21.25 Sporthírek
21.30 Mindentudás Egyeteme 2.0
22.25 A Silla királyság ékköve (dél-kor. sor.)
23.25 Záróra
0.15 Optika
0.40 India - Álom útján (brazil-indiai kaland sor.)
1.25 A királyi ház titkai (dél-kor. sor.)
2.30 A halál hullámhosszán (kan. thriller)

PRO TV

6.00 Happy Hour - szórakoztató műsor (ism.)
7.00 Pro Tv hírek, Sport, Könyvbemutató
10.00 Kedves szomszéd, mi a hézag? (kan. thriller, 2006) (ism.)
12.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sorozat) (ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
14.00 Földcsuszamlás (am. katasztrófa f., 2004)
16.00 Fiatal és nyugtalan (amerikai sor.)
17.00 Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés
17.45 Happy Hour - szórakoztató műsor
19.00 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés
20.30 Land of Jokes - Best of
21.45 Europa League Finalé
0.00 A mentalista (amerikai krimisorozat)
1.00 Románia szeretlek! (ism.)
2.00 Mi történik doktor úr? (ism.)
2.30 Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés (ism.)

ACASA

8.30 Analia másik arca (sorozat) 10.00 A libák nem szállnak a mennybe (sorozat) 12.45 Szerelem és tisztesség (sorozat) 14.15 Clase 406 (sorozat) 15.30 A család (sorozat) 16.30 Igaz történetek 17.30 Az ígért (sorozat) 18.30 Bella Calamidades (sorozat) 19.30 Teresa (sorozat) 20.30 Szerelem és tisztesség (román sorozat) 21.30 Cassandra (venez. sorozat) 22.30 Éjszakai történetek

RTL KLUB

6.30 Top Shop
7.00 Autómánia (ism.)
7.25 Fókusz reggel (ism.)
7.55 Reggeli
10.05 Te vagy az életem (arg. sor.)
11.05 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó - Déli kiadás
13.20 Asztro Show
14.30 Fél kettő - Magazin a legjobb történetekkel
15.40 Pokémon 4. - Az időkapu (jap.-am. anim. f.)
17.20 Mindörökké szerelem (mexikói sorozat)
18.20 Ezel
- Bosszú mindhalál (török sor.)
19.30 RTL Klub Híradó - Esti kiadás
20.05 Alekosz - Szerelem a legfőbb szinteken (2011) Alekosz menyasszonyt keres
21.15 Fókusz
21.45 Barátok közt (magyar sorozat)
Közben: RTL-hírek
22.25 Rendőrákadémia 7.: Moszkvai küldetés (am. vígj., 1994)
Utána: RTL-hírek
0.15 Holtak tava (sp.-angol thriller, 2005)
2.10 Reflektor

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport
8.00 Jó reggelt - Razvan és Dani szórakoztató műsora
10.00 Sajtószemle - Mircea Badea műsora
11.10 Air America (amerikai-német kaland sor.)
12.10 Az elveszett ereklyék fosztogatói (kaland sorozat)
13.00 Híradó, Sport
14.00 Mr. Bean (angol vígjáték sorozat)
14.30 Nyerj 60 másodperc alatt (ism.)
16.00 Híradó, Sport
17.00 Közvetlen hozzáférés - Simona Gherghie műsora
19.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
20.20 Az elnök zsoldosa 2.: Végveszélyben (amerikai akcióf., 2002)
22.00 Vad nárcisz (román sorozat)
23.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
23.45 Egy bűnös show - Dan Capatos szórakoztató műsora
1.00 Az elnök zsoldosa 2.: Végveszélyben (amerikai akcióf.) (ism.)

FILM+

8.05 Televíziós vásárlás
11.10 Fojtogatás szeretet (kanadai thriller) 13.00 Miért nősültem meg? (amerikai vígjáték) 15.15 A bűnös áldozat (amerikai thriller) 17.00 Az első bevétel (német-amerikai-angol thriller) 18.40 Piszkos munka (angol-ír thriller) 20.30 Alien Hunter - Az idegenvadász (amerikai akciófilm) 22.15 Dzsungelláz (amerikai film-dráma) 0.50 Karate tigris 3. (hongkongi akciófilm)

TV2

7.00 Két Testőr (ism.)
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Mokka habbal
10.30 Stahl konyhája
10.55 Babapercek
11.00 Teleshop
12.30 Seherezáde (török drámasor.) (ism.)
13.25 A titokzatos Schut (NDK-francia-jug. kalandf., 1964)
15.20 EZO.TV
16.20 Rex felügyelő (osztrák-német krimisor.)
17.20 Edina és Joshi
17.25 Marina (mex.-am. sor.)
18.25 Update Konyha
18.30 Seherezáde (török drámasor.)
19.30 Tények
20.20 Aktív
21.15 Jóban Rosszban (magyar sor.)
22.25 Doktor House (am. sor.)
23.25 Született feleségek (am. sor.)
Közben: Kenósorsolás
0.20 Aktív
0.25 Doktor Donor (Három folyam) (am. sor.)
1.25 Tények Este
1.55 EZO.TV
2.25 Lököttek (am. vígj., 1990)
3.55 Két Testőr (ism.)
4.20 Animációs filmek

PRIMA TV

7.00 Földindulás New Yorkban (amerikai katasztrófa f., 1999) (ism.)
9.00 Teleshopping
9.30 Jugaru tréfi
10.00 Aki tud az nyer - verseny műsor
11.15 Viceversa (reality show) (ism.)
12.30 Teleshopping
13.00 Kacsamesék (rajzf. sor.)
13.30 Teleshopping
14.00 Szívek találkozása (indiai sorozat)
15.00 Flash Gordon (am. akció sor.)
16.00 A cseresznye a tortán - reality show
17.00 Lököttek (vígjáték sorozat)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
19.00 Sport
19.30 Titkos szerelmek (telenovella)
20.30 Kötelkedők krónikája - szórakoztató műsor
22.15 Lököttek (vígjáték sorozat)
23.00 Adrenalin (amerikai akciófilm, 1996)
1.00 Hírek, időjárásjelentés (ism.)
2.00 Adrenalin (amerikai akciófilm) (ism.)

KANAL D

7.30 Reggeli kávé 10.00 Menyet anyának 5 12.30 Hírek 13.15 Légy az enyém (reality show) 15.00 Teleshopping 15.15 A sors kezében (török sorozat) 16.45 Célpontban 18.45 A nap híre 19.00 Hírek 20.00 Célpontban 20.30 Szerelm.ro (reality show) 21.30 Ezel (török krimi sor.) 0.00 Hírek (ismétlés) 1.00 Farkasok völgye (török sorozat) 2.00 Légy az enyém (ismétlés)

HÍR TV

7.30 Lapzártá Vitaműsor újságírókkal
8.00 Híradó
Friss napi információk
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Sziluett (ism.)
11.00 Híradó
Friss napi információk
11.30 Zöld övezet (ism.)
A hírTV környezetvédelmi magazinja
12.05 Vonalban (ism.)
Interaktív politikai show-műsor
13.00 Déli híradó
13.30 Hungarorama
14.05 Lapzártá (ism.)
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Vetítő (ism.)
Csak csendben, csak hal-kan
16.00 Híradó
Friss napi információk
16.30 Panaszkönyv (ism.)
17.05 Ősök tere
18.00 Híradó
18.30 Iskolapélda
19.05 Vonalban
Interaktív politikai show-műsor
20.00 Híradó
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzártá Vitaműsor újságírókkal
23.00 Híradó
23.30 Hírvilág (ism.)
0.05 Rájátszás (ism.)

DISCOVERY

6.30 Szétepitők
7.00 Ötödik sebesség
8.00 Autókereskedők - Bond Bug
9.00 Halálos fogás
10.00 Piszkos munkák
11.00 Szétepitők - Viharálló házak
12.00 Amcsi motorok - David Mann motor
13.00 Autókereskedők - Porsche 911 Targa
14.00 Állítólag... - Fájdalmas igazságok
15.00 Piszkos munkák - Aligátortojás-gyűjtő
16.00 Hogyan készült? 17.00 Amcsi motorok - Családban marad
18.00 Autókereskedők - VW T2 Panel Van
19.00 A túlélés törvényei - Műhelytitkok
20.00 Állítólag...
21.00 Szétepitők
21.30 Hogyan készült? - Lázmérők
22.30 A túlélés törvényei - Kimberley, Ausztrália
23.30 Édesvízi szörnyek - Emberevő szörny
0.30 Piszkos munkák Peter Schmeichellel
1.30 Futballhuligánok - Törökország

ETV

7.00 Napraforgó 9.00 Erdélyi Kávéház 16.00 Híradó 16.15 Erdélyi Kávéház 16.35 Kárpát Expressz 17.00 Átjáró 17.30 Délutáni Híradó 17.40 Izelítő 14.45 Kalendárium 17.50 Egészséges percek 17.55 Könyvajánló 17.57 Életképek 18.00 Reggeli terefe 18.30 Híradó 20.00 Lakatos Iván: Gyónás és feloldozás 20.40 Zene 21.00 Hitélet ism. 21.30 Híradó 22.00 Átjáró

Május 17., kedd

Az év 20. hete és 137. napja, hátravan 228 nap

Ma Paszkál, Andor és Brúnó nevű olvasóinkat köszöntjük.

A **Paszkál** a héber eredetű latin Paschalis név rövidülése, a jelentése: húsvéti, régen a húsvétkor született gyerekek kapták ezt a nevet.

Az **Andor** férfinév az András régi magyar alakváltozatának, az Andorjás névnek a rövidülése, de lehet a régi magyar Andor név rövidülése is, a latin Andronicus magyar változata, és a jelentése: férfiak legyőzője.

A **Brúnó** germán eredetű német névből származó férfinév. Jelentése: barna. Holnap **Alexandra** és **Erik** névnap lesz.

Évfordulók

- Homofóbia-ellenes világnap
- 1749-ben ezen a napon született Edward Jenner angol orvos, a himlő elleni vakcina feltalálója.
- 1814 – Norvégia Alkotmányának elfogadása.
- 1817-ben ezen a napon született Irinyi János magyar vegyész, a gyufa feltalálója.
- 1968 – Pályára áll az első kozmikus sugárzást kutató európai műhold, az ESRO-2B.
- 1968 óta a távközlés világnapja.

Vicc

Szülészetten áll két apuka az üvegfal mögött és nézi a babákat. Az egyik elkezd gügyög és az apa felé nézelődni.

– Nézze csak, ez a kis édes rám mosolygott! – mondja az egyik férfi.

– Ugyan már, a gyereke egyáltalán nem mosolygott! – mondja a másik.

– Ki a fene beszélt itt a gyerekről? Én a nővérkére gondoltam!

Recept

Tavaszi zöld mártás

Hozzávalók: 1 csokor petrezselyemzöld, 1 maréknyi bazsalikomlevél, 1 maréknyi zsenge spenótlevél, 1 maréknyi zsenge sóska, 1 csokor snidling, 1 teáskanálnyi turbolya (mélyhűtött), 1 ágacska rozmaryn levelei, 1 dl 12%-os tejföl, 1 dl natúr joghurt, 2 teáskanál mustár, 1/2 citrom leve, só, bors – ízlés szerint.
Elkészítés: A zöld növényeket apróra vágjuk, turmixgép poharába szórjuk, hozzáadjuk a tejfölt, a joghurtot, a mustárt és a citromlevet. Sózuk, borsozzuk, majd erős fokozaton pépesre zúzzuk. Legalább 1/2 órát pihentetjük a hűtőszekrényben. Héjában sült krumplival, főtt hússal vagy egyszerűen pirítottal, némi újhagymával, hónapos rettekkel egyaránt remek, frissítő étel.

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)

Egy megbeszélésen kellő diplomáciai érzékkel tárgyal. Társainak szükségük van az ön támogatására. Azért nem muszáj lelki barátságba kerülni velük.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

Fontos terveket szőhet a jövővel kapcsolatban. Üzleti ügyekről tárgyal. Az illető tudása és képességei kiválóan kiegészítik az ön tapasztalatait.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Kissé aggasztják pénzügyei. Talán kissé túlköltekezett, s most elhatározza, hogy ezentúl takarékosabb lesz. Varázslatos, szép estére számíthat.

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

Túl van egy mozgalmas időszakon. Rádöbben, hogy amiért harcolt, ma már nem is olyan fontos. Minden esélye megvan, hogy új erőre kapjon.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

Május kritikus időszak, egyik napról a másikra elveszítheti az állását. Júniusban viszont olyan munkát kaphat, amely tisztességes anyagi bevétellel kecsegtet és még örömet is lel benne.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

Azt tervezi, hogy új helyre költözik, ezért átnézi az újságok állás- és ingatlanrovatait. Kiderülhet, mely szálak az erősebbek, amelyek vonzzák vagy amelyek marasztalják.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)

Érzelmekben egy kicsit számító lehet. Az eredmények önmagukért beszélnek. Nem könnyű megfelelni a munkahelyen és a családjában is egyszerre.

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)

Egy szerelem egyre komolyabbá és vidámabbá is válik. A szerelem hónapjában minden akkor lenne furcsa, ha nem így történe. Fontos, hogy megnyílhasson imádottjának.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

Ellátogat önhöz egy barátja, aki remek hangulatot hoz magával. Minden helyi nevezetességet felkeresnek, miközben örömmel elevenítik fel a régi szép időket.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

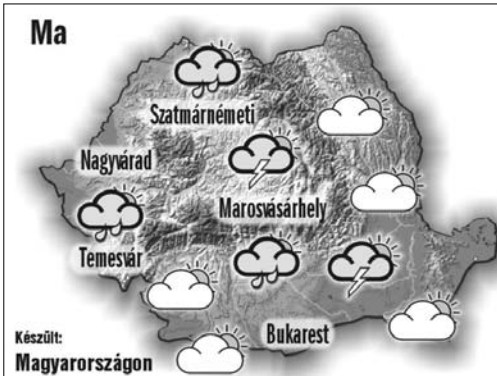
Pénzügyi bonyodalmakkal kell most elsősorban foglalkoznia. A magánéletet a szakmai tevékenységgel jól össze tudja kapcsolni. Régi szereleme már nem lehet része életének.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

A kommunikáció nagyon fontos a mai napon. Remekül ki tudja fejezni mondanivalóját, de engedje, hogy mások is véleményét alkothassanak. Előmenetelre számíthat.

HALAK (II. 20.–III. 20.)

Amennyiben jelenlegi partnere sürgösi, hogy valjón már színt, gondolja végig előző szereleme történetét. Fontos, hogy az ábrándokat elkiülönítse a valós érzelmektől.

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

A változó felhőzet mellett számítani lehet több-kevesebb napsütésre. Elszórtan várható záporosó, helyenként zivatar is előfordulhat. A szél olykor megélénkül. A hűvös éjszakát mérsékelt meleg nappal követi.

A következő napok időjárása

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	20°C	8°C
Brassó	20°C	10°C
Bukarest	22°C	13°C
Csiksztereda	18°C	7°C
Kolozsvár	18°C	9°C
Marosvásárhely	18°C	10°C
Nagyvárád	20°C	9°C
Szatmárnémeti	21°C	11°C
Temesvár	20°C	8°C

Hurrá! Nyaraljunk!

Horváth István

***	HÍRT ELMOND	FERTŐ-LENIT	NEM INOG	CÉGFOR-MA	INDIAI LÉG-ARSASA	TÖBBES- SZÁM JELE	AZ ESZMEI TÖKÉLY	SZŐRŐS A MADAR	PALÓC ALMA
KETTÉ TÉPŐ									
KOCKÁZATOS						SZÉKES- EGYHÁZ			
KUTYA IGÉJE					CALDERON ... BARCA	DÍCSÉ- RETES			
BIBLIAI ALAK				NEM HUMÁN	KAPCSO- LATJELZŐ				BÁLINT ... ERDELYI ÍRÓ
EGYETEMI VIZSGA									
LEMONDÓ SZÖCSKA		ANGOL LUKÁCS					OLA SZ IGEN		
MEGINT A KÖZEPEN!		SZELLEMI ALKOTÓ	IZÜLET LÁBON				ZENEI FÉLHANG		BASSZUS (RÓV.) ZÁRNYÍ- LÁSI!
TEPLOMBAN HAL- LATSZIK			ÜRES GÓCI!						
HÁTAS AL- AT KERES KEDÖJE									

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
Bukarest, 3. kerület, Lipszani u. 29-31. sz., I. emelet.
Telefon/fax: 021/317-8847,
E-mail: office@maszol.ro

Levél cím:
Redacția „Új Magyar Szó”
OP 33, CP 17, sector 1, București

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Agoston Hugó

Főmunkatársak:
Ady András, Bíró Béla, Krebsz János, Gyulay Zoltán, Sebestyén Mihály, Székedi Ferenc, Székely Ervin

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Hátér)
Baló Levente (Kultúra)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Média)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Színkép)

Olvasószerkesztő:
Osváth Annamária

Tudósítók:
Antal Erika – 0740-106684 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán – 0788-715876 (Kolozsvár), Totka László – 0788-715848 (Nagyvárád), Baloga-Tamás Erika – 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt – 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia – 0745-682401 (Beszterce), Sike Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András – 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képszerkesztő:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739
Keresztes Csaba – 0746-100830 (Gyergyó),
Tósa András – 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Logtanácsos:
Czédly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közzölje.

Lapunk megjelenését támogatja a

MÉDIAPARTNEREK

agnus
RADIO 88.3 FM
naponta 03-08 és 12-15,
csütörtökön 19-23 óra között
a világhálón:
www.agnusradio.ro

Sláger
Rádióna
fm 105.9

F95 FM
SICULUS
Rádióna

95.1 fm
Paprika
Rádióna
Fülön csíp.

94.0 fm
PROFI
RÁDIONA
A ZENE ÁRAD BELŐLE

KOLOZSVÁRI
RÁDIONA
FM 95.6
www.radiocluj.ro

Bajnok és mégsem az Oțelul

Labdarúgás

Turós-Jakab László

▶ A labdarúgó-Liga-1 33., utolsó előtti fordulójának vasárnapi mérkőzéseinek kizárólag hazai sikerek születtek. Brassóban Antonio Conceicao csapata 3-2-re nyert a Pandurii Târgu Jiu ellen, a gólokat Ilyés (11 m), Cardoso és Marjenik, illetve Vranjes (11 m) és Stromajer szerezte. Vasluiban még több gól esett, hat, igaz, a Sportul Studentesc játékosai csak a ráadás percekben tudtak szépíteni. Bălăce a 36. percben talált be, majd szünet után, szűk húsz perc alatt, Pouga, Adailton és Wesley megörzögette a sereghajtó hálóját. A hajrában Maxim büntetéből, Curelea pedig akcióból volt eredményes, s így lett 4-2 a vége.

A bajnokság döntőjének kikiáltott Oțelul–Temesvári FC-találkozót 2-1-re nyerték a Duna-partiak, miután Antal (15. perc) és Pena (72. perc), illetve Zicu (53. perc) volt eredményes. A galaciak győztes góljának szerzője tíz perccel azután köszönt be, hogy Dorinel Munteanu becsérelte!

A városban hatalmas tömeg ünnepelte az éjszakába nyúlóan kedvenceit, a galaciak első bajnoki címét. Az Oțelul bravúrjának híre bejárta Európát, a galaciak sikere a pontvadászatok 2010-11-es idényének egyik legnagyobb meglepetése.

Mégis, az Oțelulnál pár napot még várni kellett volna az ünnepléssel, hiszen kiderült, hogy a hazai sajtó által kész tényként közölt TAS-ítéletet még nem hirdették ki Lausanne-ban. A

A temesváriak (kék mez) nem tudták megállítani a galaciak menetelését

Fotó: Mediafax

sportbírószám tegnapra ígerte végleges döntését, de utólag úgy fogalmazott, hogy „a

hét folyamán”. Amennyiben a TAS a Pandurii–Oțelul-mérkőzés lejártsáza

mellett dönt, a galaciak három ponttal kevesebbrel vágnak neki a hajrának, azaz

az Astra elleni, ploiești-i mérkőzésnek és a Târgu Jiu-i meccspótlásnak. E két mérkőzésen három pont kellene az üdvösséghez Dorinel Munteanu tanítványainak, hiszen a temesváriakkal szemben nem nekik áll a zászló: 0-2 Temesváron és 2-1 Galacon. Másrészt a temesváriak zárómérkőzésén is bármi megtörténhet, hiszen a kiszámíthatatlan bukaresti Dinamo látogat a Păltinișanu-stadionba.

Kevéssel lapzártá előtt fejeződött be Besztercén a kiesési rangadó: Gloria–Universitatea Craiova 1-1, amivel a házigazdák megmenekültek a kieséstől, az oltyánok pedig búcsúznak az élvonaltól.

A Steaua–Marosvásárhelyi FCM és Dinamo–Victoria Brănești találkozók lapzártá után kezdődtek. ◀

Kolozsvaré az Erdély Kupa

Tereplabdárúgás

ÚMSZ

▶ Május első hétvégéjén Nyárádszeredában rendezték meg az erdélyi magyar középiskolások hetedik teremfoci bajnokságát, az Erdély Kupát. A tornán a házigazda Bocskai István iskolaközpont mellett a besztercei Andrei Mureșanu, a csíkszeredai Segítő Mária, a kolozsvári Apáczai Csere János, a dévai Téglás Gábor, a szatmárnémeti Hám János, a szovátai Domokos Kázmér és a gyergyószentmiklósi Salamon Ernő diákcsoportjai vettek részt. Az A csoportban a beszterceiek és kolozsváriak azonos pontszámmal végeztek a szatmáriak és csíkszeredaiak előtt, míg a B jelű kvartetben Nyárádszereda főlényesen maga mögé utasította a gyergyói, dévai és szovátai együttest. A vasárnapi elődöntőben Kolozsvár szoros mérkőzésen 4-3 arányban legyőzte Gyergyószentmiklóst, míg a házigazdák 1-4 arányban maradtak alul Besztercével szemben. A helyosztókon: 7-8. hely: Déva–Szatmárnémeti 0-1, 5-6. hely: Csíkszereda–Szovátá 1-3. A kisdöntőben pályára lépő hazaiak 8-3-ra győzték le a gyergyószentmiklósiakat, míg a döntőben az esélyesebbnek tartott Beszterce 1-2-re maradt alul a kolozsváriakkal szemben. A torna legjobbjának Bíró Alpár (Beszterce), legjobb kapusának pedig Torkos Zsolt (Kolozsvár) bizonyult, míg a gólkirályi címet a házigazdák játékosa, Csiki Szilárd szerezte meg. A tornát a Communitas Alapítvány szervezte a Tectum Egyesület, továbbá a helyi iskolaközpont és a polgármesteri hivatal, valamint a Maros Megyei Ifjúsági Egyesített Tanács támogatásával. ◀

A finnek második aranya

Jégkorong

T. J. L.

▶ A finn jégkorong-válogatott története során másodszor lett aranyérmes, miután a szlovákiai világbajnokság vasárnap esti döntőjében 6-1-re legyőzte az ősi rivális svéd csapatot. Utóbbinak Pääjärvi szerzett vezetést, amire féltucatnyi válasz érkezett Immonen, Nokelainen, Kapanen, Pesonen, Pyörala és Pihlström révén. A svédok ezt megelőzően nyolcszor, a finnek pedig csak egyszer – még 1995-ben Stockholmban – voltak vb-győztesek.

A vb végeredménye: 1. Finnország, 2. Svédország, 3. Csehország, 4. Oroszország, 5. Kanada, 6. Norvégia, 7. Németország, 8. Egyesült Államok, 9. Svájc, 10. Szlovákia, 11. Dánia, 12. Franciaország, 13. Lettország, 14. Fehéroroszország, 15. Ausztria, 16. Szlovénia.

Az All Star csapat: kapus: Viktor Fasth (svéd), hátvéd: David Patrasek (svéd), Marek Zidlicky (cseh), csatár: Patrik Berglund (svéd),

Jarkko Immonen (finn), Jaromir Jagr (cseh). A torna legértékesebb játékosa: Viktor Fasth.

A svédok elleni 6-1-gyel a finnek beállították a legnagyobb gólkülönbségű vb-döntők rekordját. Ezt megelőzően legutóbb 1930-ban fordult elő, hogy egy csapat öt góllal jobbnak bizonyult ellenfelénél a fináléban: 81 évvel ezelőtt Kanada ütötte ki a németeket 6-1-re.

A finálé olimpiai és vb-t ideértve minden idők leggőzögazdagabb bronzmeccse előzte meg, amelyen 11-szer zördültek a hálók: a csehek 7-4-re nyertek az oroszok ellen, a gólokat Cervenka (3), Prucha (2), arek és Plekanec, illetve Kovalcsuk (2), Kulikov és Taraszenko szerezte.

Bár csak negyedik lett a szlovákiai vb-n, Oroszország (3650 pont) megőrizte első helyét a világranglistán. A 16 esztendő után ismét aranyérmes finnek (3630) feljöttek a második helyre, az ezüstérmes svédok (3630) maradtak a harmadikok. A magyar együttes (2460) maradt a 20., a román (1800) pedig a 28. ◀

Remizett a Ferencváros

Labdarúgás

Hírösszefoglaló

▶ A Ferencváros Rósa Dénes (képinkőn) egyenlítő találatával pontot szerzett a Haladás szombathelyi otthonában, így pontelőnnyel áll a harmadik helyen a Debrecen előtt a magyar labdarúgó-Monicomp Liga utolsó előtti fordulóján. Amennyiben az FTC a héten legyőzi a vendég Pápát, biztosan dobogón zárja a szezont, és az Európa-liga selejtezőjében indulhat.

A hétvégi 30. (utolsó) forduló programja: május 20.,

péntek: Vasas–Kecskemét. május 21., szombat: Ferencváros–Pápa, Győri ETO–Kaposvár. május 22., vasárnap: Újpest–Videoton, Szolnoki MÁV–Zalaegerszeg, BFC Siófok–Honvéd, MTK–Paks, Debrecen–Haladás. ◀

Az állás:						
1. Videoton	29	18	7	4	59-28	61
2. Paks	29	16	5	8	50-35	53
3. FTC	29	14	5	10	47-43	47
4. Debrecen	29	12	10	7	52-41	46
5. ZTE	29	13	6	10	48-46	45
6. Kaposvár	29	13	4	12	41-40	43
7. Újpest	29	12	6	11	49-38	42
8. Vasas	29	11	6	12	33-45	39
9. Haladás	29	10	8	11	40-35	38
10. Győri E.	29	9	11	9	38-35	38
11. Honvéd	29	10	7	12	33-38	37
12. Kecskem.	29	11	2	16	50-55	35
13. Pápa	29	10	5	14	39-49	35
14. Siófok	29	8	10	11	28-38	34
15. MTK	29	8	6	15	32-45	30
16. Sz. MÁV	29	5	6	18	25-53	21

A Magyar Kupáért küzdenek

A bajnoki címet múlt szerdán - története során első ízben - elhódító Videoton ma a Magyar Kupa serlegét is megszerezheti, amennyiben a döntőben legyőzi a sorozat meglepetéscsapatát, a Kecskemétet. A fehérvári futballisták a történelmi bajnoki cím megszerzése ellenére nem biztos, hogy tökéletes lelki állapotban készülnek a Puskás Ferenc Stadionban 19 órakor kezdődő fináléra, mivel a csapat vezetői vasárnap jelentették be, hogy nem hosszabbítják meg a sikeredző, Mezey György szezont végén lejá-

ró szerződését, s júniustól a portugál Paulo Sousa irányítja az együttest. Mindennek ellenére egyértelműen a Videoton az esélyese a meccsnek, mely minden bizonnyal élvezetes játékot hoz majd, legfőképp azért, mert a döntőbe jutással a klub fennállásának legnagyobb sikerét elérő Kecskemét elsősorban támadásban érős. Az „első bálózó” Kecskeméttel szemben a Videoton korábban már négyszer is szerepelt MK-fináléban, eddigi egyetlen sikerét pedig 2006-ban aratta.

Novak Djokovic a csúcsra tör

Tenisz

T. J. L.

▶ Rafael Nadal a római tenisztorna fináléjában sem tudta megállítani a szerb Novak Djokovicot, aki ezzel idei 37. mérkőzését is megnyerte, s egyben elhódította 2,75 millió dollár összdíjazású viadalt bajnoki címét is. Djokovic ezúttal két 6-4-gyel, 132 perc alatt győzte le a spanyol világelsőt, akit újabb sikerével már a világranglistán is 405 pontra megközelített. „Nole” római sikerét megelőzően az Ausztra-

Szent a béke. Djokovic (balra) vigasztalja legyőztjét, Nadalt

lian Openen, Dubajban, Indian Wellsben, Miamiában, Belgrádban és Madridban is tornát nyert. Ő az első, aki

ertől kapott ki a tavalyi évzáró Mesterek Kupája-elődöntőben, utána decemberben két sikert aratott a Davis Kupa-csapat tagjaként, így jelenleg sorozatban 39 győzelemmel áll. Ennél hosszabb vetretlenségi sorozattal csak a svéd Björn Borg (41), Federer (41), az amerikai John McEnroe (42), a cseh-slovák/amerikai Ivan Lendl (44) és az argentin Guillermo Vilas (46) dicsekedhet.

Rómában a női tornát Marija Sarapova nyerte, miután a döntőben 6-2, 6-4 arányban bizonyult jobbnak az ausztrál Samantha Stosurnál. A

24 éves orosz játékos idei első, pályafutását tekintve pedig 23. végső sikerét aratta WTA-viadalon, ezzel a világranglistán helyet cserélt legyőzöttjével és most a 7.

Szavay Ágnes 16 hónap után már nem a legjobb magyar a világranglistán, miután a Rómában a negyedöntőig menetelt Arn Gréta feljött a 40. helyre, pontosan eléje. A WTA-világranglistán képzeletbeli dobogóján továbbra is a dán Caroline Wozniacki (10.105 pont), a belga Kim Clijsters (8115) és az orosz Vera Zvonarjova (7675) áll. ◀

► Interjú 14

„Nem utasíthatják el az egyházi irattárak visszazolgáltatását!”

„A helyzet a napnál világosabb. Nincs más megoldás, mint az egyházi irattárak visszazolgáltatásáról szóló törvénytervezet elfogadása, mert az a törvényesség helyreállítását jelenti” – vélekedik Ovidiu Ganț romániai parlamenti képviselő, a német kisebbségnek a hazai törvényozásban jelen levő tagja.

► Interjú 16-17

Letisztulóban vannak a dolgok a bukaresti jiddis színháznál

„Színházunknak nagyon széles körű a repertoárja. Megtalálható benne a zsidó klasszikus dráma, a világirodalom klasszikus színműveivel együtt, és a jelenkori dráma, a holokauszt témája, de mindenképp a jelen égető nagy kérdései.” Beszélgetés Harry Eliad bukaresti színházi rendezővel, a román fővárosban működő Állami Zsidó Színház igazgatójával.

► Színház 20

„volt egyszer volt egy kis zsidó”

Május 22-én, vasárnap este 7 óraker, a Kolozsvári Állami Magyar Színház nagyteremében kerül sor Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos és Szalóki Agi koncertjére *volt egyszer volt egy kis zsidó* címmel (a címet kisbetűvel írjuk az eredeti jiddis szövegek leírt változatára emlékeztetően).

Versenyzvizsgák, avagy fejetlenség sokszintűen

„Az eddigi törvények értelmében a tanügyminisztérium a tanügyi állások körüli mozgást mindig a folyó iskolai év kezdete előtt egy naptári évvel kiadott miniszteri rendeletben szabályozta. Így történt ez most is. Azaz a 2011—2012-es tanévre az 5615-ös miniszteri rendelet szabályozói érvényesek, amely 2010. november 11-én jelent meg, és amelyet az új oktatási törvény már nem befolyásolhatott. Illetve befolyásolhatott volna, ha a jogszabály ezt így írja elő.” Murvai László tanulmánya az oktatói versenyzvizsgák helyzetéről. **14-15. oldal**

Teoctist káderlapját olvasva

Gabriel Catalan

2007. augusztus 22-én a *Cotidianul* napilap 5. oldalán Dan Duca újságíró aláírásával megjelent egy cikk, amelynek a címe: *Teoctist pátriárka káderdossziéja*. Tulajdonképpen az RKP KB Káderosztálya A/592. számú iratcsomójának tartalmi ismertetéséről van szó. Az iratcsomó, amely Bukarestben, az Országos Központi Történelmi Irattárban található, „tíz A4. formátumú gépelt oldal – öt kartotékba csoportosítva”, amely közül három „hasonló”. Valójában a dossziében négy kartoték van: kettő abból az időből, amikor Teoctist Olténia metropolitája volt (keltezés: 1974.

XII. 11.), egy abból az időből, amikor Moldova metropolitája volt, egy pedig amikor már pátriárka volt (keltezés: 1988 június 30).

Az újságban csak az 1988. június 30-i keltezésű, utolsó kartotékot közölték, amelyek a Vallásügyi Hivatal (Departamentul Cultelor) fejlécével van ellátva, s amelyet Ion Cumpănașu írt alá, ennek a kommunista intézménynek az elnöke. A Vallásügyi Hivatal, mint ismeretes, közvetlenül a Szekuritátnak volt alárendelve. Ez a kartoték a legtartalmasabb és a legépületesebb; Teoctist Arăpașu akkor már másfél éve pátriárka volt.

Folytatása a 17. oldalon

„A sors kegyes volt hozzám”

Interjút szerettünk volna készíteni Senkálzky Endrével. Felhívtuk telefonon. Megbeszéltük a témát és az időpontot. Viszont a beszélgetésünk előtti éjszakán

a művész úr nem tudott aludni. Papírra vetette a mondanivalóját. Ezért a közbeiktatott kérdések tulajdonképpen kommentárok. **16-17. oldal**

Senkálzky Endre érdemes művész, a kolozsvári magyar színház színésze

„Nem utasíthatják el az egyházi

Beszélgetés Ovidiu Ganț romániai parlamenti képviselővel,

Zsehránszky István

► **Képviselő úr, a parlamentben most tárgyalják az egyházi irattárak visszaadásáról szóló törvény tervezetét. Hogy haladnak vele?**

– A törvénytervezet a művelődési szakbizottságnál van, ott tárgyalják, párhuzamosan egy másik törvénytervezettel, amelyik az irattáraknak a magán jogi személyek, társaságok általi kezeléséről szól. Azért húzódik el a vita, mert a két törvénytervezetet együtt akarják tárgyalni. Egyébként a helyzet a napnál világosabb. Nincs más megoldás, mint az egyházi irattárak visszaadásáról szóló törvénytervezet elfogadása, mert az a törvényesség helyreállítását jelenti, a lopás formájában

elkövetett törvénytelenység megszüntetését, amelyet az állam követett el a második világháborút követő időszakban, amikor egyszerűen ellopta az egyházak, a Romániában törvényesen elismert vallási felekezetek levéltárait. Azokat vissza kell adni jogos tulajdonosainak. Tehát valójában nincs miről vitatkozni. A parlamentben képviselt pártok nem utasíthatják el a törvénytervezetet, mert akkor Románia alkotmányával kerülnek szembe, amelynek a 44. cikkelye kimondja a tulajdon szavatolását. Következésképpen, én legalábbis, nem számítok kellemetlen meglepetésre.

► **Azért vannak még problémák. Egyáltalán nem világos az, hogy akarja-e**

minden párt ezt a törvényt. Sőt, még az is kétséges, hogy a kormánykoalíció valamennyi pártjában megvan-e a politikai akarat e törvénytervezet elfogadására.

– Hát igen, a koalícióban lesz még egy megbeszélés erről. A nemzeti kisebbségek parlamenti csoportjának az álláspontja a tervezet elfogadását illetően megváltoztathatatlan, nem képezi vita tárgyát. És tudomásom szerint az RMDSZ-e sem. Nem hiszem, hogy a PDL-nek és az UNPR-nek ellenvetései lennének akkor, amikor egy olyan törvénytervezetről van szó, amelyik teljes mértékben megfelel az alkotmánynak, a törvényesség helyreállítását írja elő, s egy kommunista visszaélést szüntet meg. A PDL az Európai Parla-

Versenyszavak és versenyszavak,

Murvai László

1. Centralizált oktatás

Az oktatói állások elfoglalása, megtartása és megváltoztatása jelenleg a romániai centralizált oktatás-szervezés egyik mintapéldánya (mesterműve). Alapelveit a 84/1995-ös oktatási törvény, de főként a 128/1997-es törvény, amelyet becenevén a Pedagógusok Statútumának is nevezünk, fektette le. A törvény leszögezi, hogy minden, ami a humán erőforrás mozgásvonalait, formáit illeti, a tanügyminisztérium hatáskörébe tartozik, az rendelkezik a döntési joggal. A szakszervezetek pedig minden fórumon, amelyen állásügyek forognak fenn, képviseltetik magukat, örököndnek a pedagógusok jogainak tiszteletben tartása felett, ami igen tiszteletreméltó feladat. A tevékenységek helyi szervezésében besegít a szaktárca „jobbkeze”, a megyei tanfelügyelőség. Azaz amint az oktatáspolitikai minden lényeges vetületét, a humán erőforrás biztosítását is keményen centralizált elvek, előírások, szabályozók biztosítják. Így volt ez hosszú évtizedeken keresztül, és így lesz az idén is, annak ellenére, hogy az 1/2011-es új oktatási törvényt (TT) januárban kihirdették, és február óta, ha nehéz is ezt megtapasztalni, már kezdti hatását éreztetni.

Konkrétan arról van szó, hogy az eddigi törvények értelmében a tanügyminisztérium a tanügyi állások körüli mozgást mindig a folyó iskolai év kezdete előtt egy naptári évvel kiadott miniszteri rendeletben szabályozta. Így történt ez most

is. Azaz a 2011–2012-es tanévre az 5615-ös miniszteri rendelet szabályozói érvényesek, amely 2010. november 11-én jelent meg, és amelyet az új oktatási törvény már nem befolyásolhatott. Illetve befolyásolható volna, ha a jogszabály ezt így írja elő. Nem ez történt, hanem ehelyett 2011. február 9-én megjelent a tanügyminisztérium 3753-as rendelete, amely átmeneti intézkedéseket tartalmaz, és leszögezi, hogy az új TT-hez tartozó háttérintézkedések, más szóval metodológiák, miniszteri rendeletek stb. hatályba lépéséig a régi törvény előírásai a meghatározók.

Megjegyzés: A 3753-as rendeletnek a törvényes voltát sokan joggal vitatják. Arról van szó, hogy a tanügyminisztériumnak nem áll módjában egy elfogadása-

kor kétharmados többséget igénylő törvény kihirdetése után olyan utólagos rendeletet/rendeleteket hozni, amelyek megváltoztatják a parlament által jóváhagyott, az ország elnöke által kihirdetett, ismétlem, kétharmados törvényt. A minisztérium említett intézkedési ellentétesek a törvény betűjével. Például elnapolják az oktatás új struktúrájának a bevezetését, az új alaptantvert meghatározó oktatási keret (óratervek, tantervek) megjelenését 2012 augusztusáig tolgatják ki, és még folytathatnám. Arról ne is beszéljünk, hogy milyen nevelési hatása van/lehet tanulóra és szülőre annak, hogy az új TT-t elsőnek az az intézmény szegi meg, amelyik azt kidolgozta. Persze, azazal lehet takarózni, hogy a TT betű szerint történő al-

kalmazása fölborította volna a rendet, de ez olcsó kifogás, hiszen azelőtt kellett volna meggondolni és megoldási lehetőségeket találni rá, mielőtt a törvényt kihirdetik.

De térjünk vissza a 2010-2011-es iskolai év oktatói állásainak kérdésköréhez. Mint említettük, ezt az 5615/2010-es miniszteri rendelet szabályozza. Ennek két fontos melléklete pontosítja a humán erőforrás mozgását: (1) a rendelet alkalmazásának metodológiája és (2) a mozgások pontos időpontjait tartalmazó szabályzó naptár. Mivel a centralizált rend remélhetően utólagára érezteti hatását, arra gondoltam, hogy nem lenne hasznos megörökíteni ezt a hiperkomplikált, nem utolsósorban költséges és millió olyan hibalehetőséget rejtő

törvénykezést, amelyen emberi sorsok múlnak/múlhatnak. Azt már remélni sem merem, hogy ez az írás is segít egy kicsit abban, hogy közülünk ne legyenek olyanok, akik ezt a szisztémát vissza szeretnék állítani.

2. A jogszabály működése

2011 januárjában (mint ezelőtt minden évben) a megyei tanfelügyelőségek szintjén megalakult az a bizottság, amelyet egy főtanfelügyelő-helyettes vezet, és több (minimum három) tanfelügyelőből áll. Rendeltesítését illetően összekötő kapocs a szaktárca és a pályázók között. Ez a bizottság februártól szeptemberig megszakitás nélkül dolgozik. Megyei szinten tehát öt ember meg az összes iskola-

igazgató hetente állít össze igényelt listákat és küld/visz fel a tanfelügyelőségek-re arról, hogy rendelkezik-e vagy nem olyan állással, amely a fenti fórumokat érdeklí. Februárban a megyei bizottságok egyebek közt eldöntik, hogy miként „alkalmazzák” a Statútum harmadik alfejezetének cikkelyeit (9–19. cikkely), amelyekre a központi metodológia intézkedései is épülnek, és amelyek a didaktikai és nem didaktikai állások elfoglalásának és/vagy szabadddá tételének lehetőségeit határozzák meg. Ezek a cikkelyek kimondják, hogy az állásokat verseny alapján lehet betölteni.

Megjegyzés: már említettük, de még egyszer hangsúlyozzuk, hogy a versenyek megrendezését és lebonyolítását a szakszervezetek minden szinten felügyelik. Ebből arra is következtetni lehet, hogy miért ragaszkodnak körömszakadtáig a centralizált vizsgaszervezéshez.

A titularizálás feltétele sikeres írásbeli vizsga, a helyettesítés vagy írásbeli vagy szóbeli, illetve alkalmazási vizsga, a vendégtanárok (asociat) alkalmazásáé pedig egy önéletrajz bemutatása. Ezeknek a feltételeknek a teljesítése igen egyszerű lehetne, ha nem országos szinten kellene mindezt megrendezni.

De nézzük konkrétan, hogyan történik mindez a centralizált rendszerben.

(1) Először fel kell mérni azt, hogy hol vannak szabad állások. Például kik azok, akik nyugdíjba mennek a következő tanévtől. Ezt a helyzetképet minden iskola beküldi a megyei szervező bizottságnak. Má-

irattárok visszaszolgáltatását!”

a német kisebbségnek a hazai törvényozásban jelen levő tagjával

mentben a néppárti csoport tagja, azé a csoporté, amely alapvetően tekinti a tulajdon tiszteletben tartását, ezért nem ellenezheti ennek a törvénytervezetnek az elfogadását. Egyébként én a szociáldemokratákról és a liberálisokról sem tételezem fel, hogy ne támogathák ezt a korrekt és minden tekintetben alkotmányos törvényhozási aktust.

► **Képviselő úr, a romániai német nemzeti kisebbség mennyire van érintve ebben az ügyben? Milyen értékek visszaadását várja a tervezett törvénytől a szervezet?**

– A romániai németek viszonylatában közvetlenül érdekelték az erdélyi evangélikus egyház és a római katolikus egyház bánsági egyházmegyéje, ahol sváb

hívek is vannak. Nem tudom felbecsülni, hogy milyen értékekről van szó, ez a szakemberek dolga. Az viszont nyilvánvaló, hogy ezekben az archívumokban találhatóak a születésekre, elhalálozásokra, házasságkötésekre stb. vonatkozó adatok, hosszú időkre visszamenően. Általuk lehet rekonstruálni a családfákat például...

► **Egy nemzeti közösség múltbeli jelenlétét...**

– Feltehető, hogy az elko-bozott archívumokban más természetű dokumentumok is vannak, régi könyvek is, ezt a tulajdonosok, a két egyház mondhatná meg. Mindenesetre az összes adminisztrátorok közül, a jogos tulajdonos a legjobb ügykezelő, nem pedig az, akinek érzelmileg sem, de

máskülönben sincs semmi köze a kezelt javakhoz.

► **Jó, hogy felvetődött ez a kérdés, ugyanis az eltalajdonított archívumok sirmalmas állapotban vannak. Nagyváradon az állami levéltár egy részét előtötte a víz. Elképzelhető, hogy máshol is hasonló a helyzet. Tehát ez a törvény az utolsó órában, az utolsó percben születik meg, amikor még megmenthető az állam által törvénytelenül elkobzott javak. Önnek milyen értesülései vannak e tekintetben?**

– Nem ismerem a konkrét helyzetet, ezért nem tudom sem megerősíteni, sem pedig tagadni azt, amit mondtam. De az nyilvánvaló, hogy a törvény elfogadásával olyan helyzet áll elő, amelyben a tulajdonosok

– az evangélikus egyháznak és a római katolikus egyháznak – gondoskodniuk kell arról, hogy a fizikai visszaadást megelőzően megteremtsek az archívumok jó körülmények közötti megőrzésének a feltételeit.

► **De végül is előáll-e ez a helyzet? Mert az egyházi archívumok visszaadásának vannak ellenségei is. Ön találkozott-e már velük?**

– Nem akarok gyanúsítani senkit, majd a törvényhozási folyamat befejezésekor ez is kiderül. Egyáltalán, hogy lehet valaki ellensége az Alkotmánynak?

► **Térjünk vissza az archívumok megmentésének a kérdéséhez. A visszaadással egyidőben mit**

kellene még tenni?

– E tekintetben is a szakembereké a szó. Az utóbbi időben Romániában oktatást szerveztek az archívumkezelők számára. Tehát ismétlem, az a legfontosabb, hogy a visszaadási törvény elfogadása után az egyházak a törvényes előírásoknak megfelelően a tárolási lehetőségekkel együtt biztosítsák a szakképzett személyzetet is. S ha ez így lesz, akkor nem aggódom a visszaadott irattárok megőrzése miatt. Meggyőződésem, hogy korrektül, törvényesen és a dokumentumok jogállásának megfelelően fognak eljárni.

► **Van még egy eljárás, amit alkalmazni lehetne az irattárok megmentése érdekében, a digitalizálás. Ezt akár párhuzamosan is**

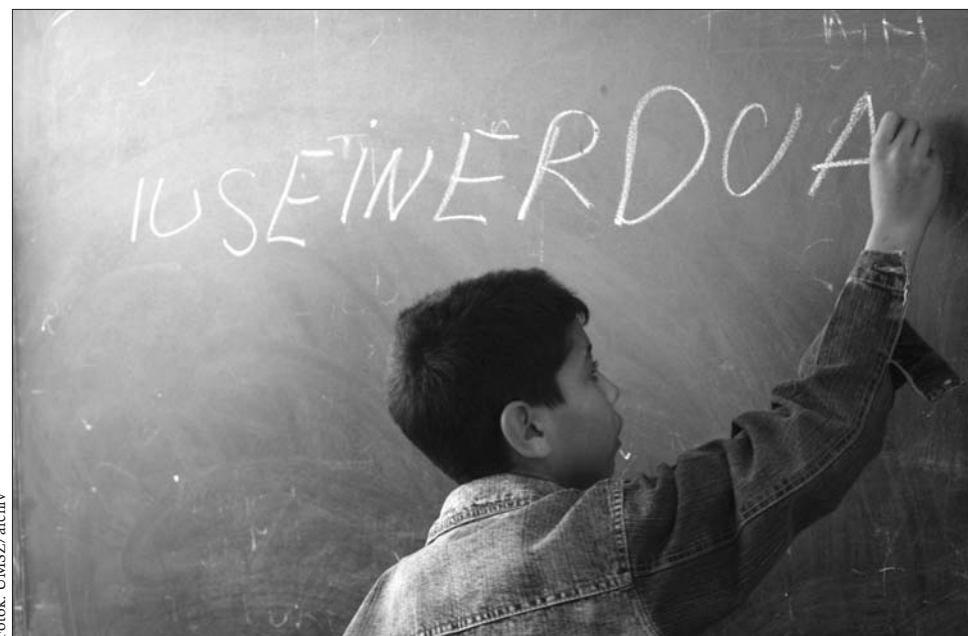
lehetne végezni, a törvénytervezet elfogadásával és a visszaadással. Mert sürget az idő, a törvényhozási és a visszaadási procedúrák pedig, sajnos, elhúzódhatnak. u Valóban, a digitalizálásra szükség van. Csak hogy ahhoz...

► **Európai pénz kell, például.**

– Szakértői vizsgálatra és pénzre van szükség. De én nem adnám bárkinek a kezébe ezt az irattári anyagot. Nyilvánvaló, hogy szakértő kell végezze ezt a munkát, de az is nyilvánvaló, hogy csak a jogos tulajdonos megbízásából digitalizálhatnak. Tehát a dolgok természetes sorrendje: visszaadás, a megőrzési feltételek biztosítása, és ezután következhet a digitalizálás.

avagy fejetlenség minden szinten

sik helyzetfelmérés a katedrák összevonását tisztázza, nevezetesen azt, hogy hány olyan tituláris tanár lesz a megyében, akinek az állása osztályösszevonások vagy más okok miatt megszűnik. Mindezt egyeztetni kell a szabad állások immár elkészített időleges listájával. Ezeket és a többi összes megyei szinten megszerkesztett listát föl kell küldeni a tanügyminisztériumba is, mert az országos szintű versenyvizsgákat onnan irányítja az az osztály, amelyet többek között éppen hoztak létre, s mi sem természetesebb, az irányítás informatizált formában történik, kódok és újabb kódok alkalmazásával. Csak ezeknek az együttműködésnek az ismeretében lehet eldönteni azt, hogy melyek azok az állások, amelyeket az előzetes áthelyezésekre (pretransfer) meg lehet hirdetni. Ezeket az állásokat aztán megpályázzák, ami abból áll, hogy a pályázók összeállítanak egy kérvényből és 12 mellékletből álló dossziét (lásd *Metodologie privind mișcarea personalului didactic din învățământul preuniversitar pentru anul școlar 2011–2012. Anexă la OM nr. 5615/11.11.2010.*) Még felsorolni is nehéz a szükséges iratokat, nem hogy kiállítani a bizonylatokat az iskolák szintjén. Sok fölösleges papír! Hány fa bánja ezt a még meglevő erdeinkből? Rágondolni is rossz... Pedig ez csak a verseny első szakasza. A beérkezett pályázatok a megyei bizottságnak rangsorolnia kell. Elemezni azt, hogy esetenként két vagy több dosszié közül melyik a leg súlyosabb. A pályázók részéről az eredményhirdetés után következik az óvás momentuma. Erre

Fotók: ÚMSZ/Archív

újabb dossziét kell összeállítani, amelyet a bizottság újra elemez és meghozza a végleges döntést.

(2) A Statútum másik alapfogalma „az oktatás érdekében történő ideiglenes áthelyezés”, amely szintén pályázat alapján történik. A megyei bizottságnak ki kell dolgoznia ennek a mozgásformának az írásbeli anyagát, természetesen az iskolaigazgatók és titkárnők segítségével. Az érdekelteknek pályázniuk kell, legalább olyan komplex dosszié összeállításával (vagy esetenként még alkalmassági próbák letételével is), mint az előzetes áthelyezés esetében.

(3) A harmadik mozgási alapfogalom az, amikor a pályázók az üres állásokra versenyvizsgáznak. Ezt nevezik titularizálási vizsgának. Mondanom sem kell, hogy a megyei bizottságoknak ahhoz, hogy ezt a versenyt is megrendezhessék, újra el kell készíteniük a szabad állások listáját, föl kell küldeniük a miniszteri-

um megfelelő osztályára, ahol az országos listákat véglegesítik. Ennek a vizsgának teteleit tantárgyanként a tanügyminisztérium, illetve a minisztérium irányítása alatt álló intézmény (Centrul Național de Evaluare și Examinare) alkalmazottjai állítják össze. Ezt az intézményt kimondottan a tanügyi teljesítmények értékelésére hozták létre, ha jól emlékszem, 1998-ban. A tételkészítők névsorát minden vizsga esetében miniszteri rendelettel hagyják jóvá.

Ezeknek az állásoknak az elnyerésére az új végzősök is pályázhatnak és azok is, akik a tanügyminisztériummal szerződést kötöttek arra, hogy az egyetemi tanulmányaik elvégzésével vidéki iskolákban fognak legalább annyi évet tanítani, ahányat az egyetemen töltöttek. A versenyvizsga megszervezése és lebonyolítása után igényelhetnek tituláris állásokat mindazok, akik legalább hetes osztályzatot szereztek. De

előbb természetesen a demokrácia szabályai szerint a vizsgák eredményeivel elégedetlenek megint óvásokat tehetnek, amelyeket az illetékes bizottságok elbírálnak és végleges döntést hoznak.

Az állások elosztása, újabb folyamodványok benyújtása után, nyilvános gyűlés keretében történik. A hivatalos választ a folyamodók augusztus 5-én írásban kapják meg. Ekkor a humán erőforrás biztosítását végző bizottságok kissé felszusszanhatnak, de nem sokáig, mert a versenyvizsgát követően is szabadon maradt állásokat, amelyeket nem titularizálható állásoknak nevezünk, újra listásítani/pályáztatni illetve pályázni kell/lehet.

Dióhéjban így tudtam összefoglalni mindazt az erőfeszítést, amelyet országos, megyei és iskolai szintű bizottságoknak, minden résztvevő pályázónak tennie szükséges a centralizált szervezésű és lebonyolítású vizsgákon.

3. Az új TT az állások betöltéséről

A szabad és a fenntartott állások betöltéséről az új TT úgy rendelkezik, hogy azokat olyan versenyvizsga keretében kell elnyerni, amelyet a jogi személyiséggel rendelkező iskola szervez (89. cikkely). A verseny tehát teljesen nyitott, azon mindenki részt vehet, aki megfelel a kiírt követelményeknek. Sem a minisztérium, sem a megyei tanfelügyelőség nem szólhat ebbe bele.

Megjegyzés: azt hiszem, mondanom sem kell, hogy ezzel a tanügyminisztérium (és a megyei tanfelügyelőség) egyik legnagyobb hatalmú osztálya fog igen sokat elveszteni (minden)hatalmukból, ami eddig sem igen boldogította őket, és aminek feltehetően ezután sem fognak örvedeni.

Az állást elnyerő oktató vagy nem oktató személy az iskola igazgatójával köt egyéni szerződést. Ezt az igazgatónak be kell terjesztenie a vezető tanács elé, amely a végső döntést meghozza. A közoktatás minden intézménye évente értékeli az alkalmazottak teljesítményét (92. cikkely). Az értékelés eredménye az alapja a minősítésnek és esetenként az érdemfokokozatok elnyerésének, amelyeket szintén a vezető tanács ítél oda. Igaz, hogy az idézett cikkelyekben is megjelenik az a „mumus”, amelyet a minisztérium által elkészített/elkészítendő metodológiának neveznek, de bízunk abban, hogy nem rendelkezhetnek a törvény ellenében. Csak ne volna Romániában minden lehetséges...

Tehát a 89, 90/1, 90/2-es cikkelyek értelmében a

versenyvizsgát az oktatási intézmény szervezi. Az alkalmazó, az értékelő az iskola (93, 97/2 /f). Ezáltal idővel a titularizálás bizonyára elveszíti jelentőségét. Ezt azzal próbálja elensúlyozni az új TT, hogy a 252/1-es cikkely azt írja, hogy azok a pedagógusok, akik versenyvizsgával szereztek tituláris állást, megtartják azokat. A megfogalmazás azt sugallja, hogy ez a kategória a pedagógusok mozgását illetően is megtartja jogait. Ami nyilván vitatható, mert a TT a pretransfer, illetve a ideiglenes áthelyezésről nem rendelkezik. A tevékenység összevonásáról pedig máshol rendelkezik (252/3). Azt írja, hogy a megoldás: a) állásösszevonás esetén az áthelyezés a két iskola megegyezése szerint vagy b) kihelyezés a szabad katedrára, amelyet a tanfelügyelőség vezényel le egy, a szakárca által kidolgozott metodológia alapján. Ez azonban eleve halálra ítélt rendelkezés, mert, mint láttuk, a törvény szuverén jogot biztosít az oktatási intézménynek, mint alkalmazónak, hogy ha nem akarja, ne fogadja el ezt a „kihelyezés”-t. A 253–254-es cikkelyek szintén megerősítik az iskola szuverenitását a pedagógusok alkalmazását illetően.

4. Összegzés

Mindent egybevetve tehát elmondhatjuk, hogy a humán erőforrás biztosítása terén az eddigi centralizálás helyét az új TT gyakorlati alkalmazása után, ha nehezen is és nem is teljesen egyértelműen, végül is átveszi a decentralizálás.

Letisztulóban vannak a dolgok

Beszélgetés Harry Eliad bukaresti színházi rendezővel, a román

Zsehránszky István

► **Kérjük, mutassa be röviden az Állami Zsidó Színház profilját. Lehet-e egyáltalán színházi profilról beszélni a mai körülmények között?**

– Van egy jó tulajdonságom: perspektívában gondolkodom, két-három évre, három évre tervezgetek. Lehet, hogy ezért álmodozónak tartanak, de ilyen vagyok. Színházunknak nagyon széles körű a repertoárja. Megtalálható benne a zsidó klasszikus dráma, a világirodalom klasszikus színműveivel együtt, és a jelenkori dráma, a holokauszt témája, de mindenekelőtt a jelen égető nagy kérdései, amelyeket azért viszünk színre, amiatt aggódom, nehogy ezek a kérdések is olyan helyzetet teremtsenek, mint amilyen a második világháborút megelőző

időszakban volt; nehogy megismétlődjen az az idő... És a holokauszt. Nem azért szedjük elő minduntalan ezt a témát, mert vájkálni szeretünk a múltban, hanem azért, hogy figyelmeztessünk, hogy idejében szóljunk. Tehát figyelmeztető előadások ezek. Isaac Bashevis Singernek, a Nobel-díjas jiddis írónak több művét is színre vittük. Ő az, aki műveivel megkoronázta a 80-as és a 90-es évek jiddis irodalmát. Jelenleg színházunkban két műve van műsoron: *A bolond Gimpel* és *A lublini mágus*, ez utóbbinak most volt a bemutatója. A közeljövőben pedig színre visszük *A rabszolgát*, majd pedig a *Teibele és a démont*. Aztán Mihail Sebastian darabjának a bemutatója következik: miután színre vittük tőle a *Vakációsít*, most a *Névtelen csillag* következik. És egy jelkép erejű bemuta-

tóra készülünk: *Egy színházeji álomra* – a romániai jiddis színjátszás 130 évének kiemelkedő mozzanatait ál-

modjuk benne újra.

► **Megvan hozzá a forrástokönyv?**

– Én készítem azt, őszire meglesz. Többek között részleteket játszunk a zsidó színház történetét fémjelző,

kiemelkedő előadásokból, például Avram Goldfaden híres darabjából, a *Boszorkányból*. És ezzel párhuzamosan gondoskodni szeretnénk a jövőnkön. Stúdielőadásokat tervezünk, stúdiószínházat akarunk létesíteni alternatív színházi előadások számára. Ehhez színházzá alakítunk át egy használaton kívüli zsinagógát. Kettő is van belőlük Bukarestben, az egyik a Dudești úton, a másik a Moșilor úton található. Temesváron, Kolozsváron és Marosvásárhelyen is előadások tartására használják, kulturális főrummá alakították át az elhagyott zsinagógákat.

► **Én Kisvárdán láttam egy előadást a városka katedrálisnak beillő zsinagógájában, a Határon Túli Magyar Színházak Fesztiváljának keretében. A Gyilkosság a székesegy-**

Senszkálszky Endre érdeemes művész:

Interjút szeretnénk volna készíteni Senkálszky Endrével. Felhívtuk telefonon. Megbeszéltük a témát és az időpontot. Viszont a beszélgetésünk előtti éjszakán a művész úr nem tudott aludni. Papírra vetette a mondanivalóját. Ezért a közbeiktatott kérdések tulajdonképpen kommentárok.

► **Ön 1945-ben játszotta a Bánk bánt. Milyen körülmények között került színre a darab?**

– A sors kegyes volt hozzám. Pályám kezdő lépéseit Tóth Elek, az erdélyi magyar színjátszás Szentgyörgyi Istvánhoz hasonlítható és mérhető személyisége gyámolította. A háborús pokolból kikerülve, már jelentős szerepek tapasztalásával a tarsolyomban, személyiségem kiteljesedésének szakaszában, a korváltással együtt járó nagy emberi és művészi kihívások idején, amikor könnyen el tévelyedhettünk, igazgatóvá való kinevezésével immár Janovics Jenő lett mesterm. És a történelem is feltárlta az első önismerését. Tóth Elek a színészmesterség titkait a *Bánk bán* szövegével sajátította el velem. S a Janovics Jenővel való együttműködésünk fájdalmasan rövid szakasza is a *Bánk bámmal* zárult. De ameddig erre sor kerülhetett, a közönségünknek és személyesen Janovics Jenőnek már másodszor kellett átélnie egy világháborús összeomlást. Az első világháború végét a Hunyadi téri Nemzeti Színház igazgatójaként érte meg, egy olyan intézmény vezetőjeként, amely az egyetemes magyar művelődés kiemelt fontosságú szellemi műhelye volt. Mivel a trianoni békeszerződés nem a méltányos ren-

dezést lehetővé tevő közönségi önkormányzat elvére épült, a kisebbségi sorsba kényszerült erdélyi magyar közösség létében rendült meg. Janovics Jenőnek mint az erdélyi színházat legtekingetesebb, ily módon a felelősséget vállalni kényszerülő személyiségének is színjátszásunk fennmaradásának fenyegető kérdésével kellett szembesülnie. Annak ellenére, hogy a békeszerződés előírta a kisebbségek számára a méltányosság elvét, aminek számarányos részesedést kellett volna jelentenie a kulturális mozgalom támogatásában, az állami költségvetésből a Kelet-Európában létrejött nemzet-államok ezt sem tartották tiszteltetben. Románia a támogatás és a tiltás alternatívái között a tűrés elvét választotta. Eltúrta ugyan a magyar színjátszó együttesek tevékenységét, de az állami költségvetésből egyetlen lejt sem irányzott elő a magyar színjátszás támogatására, az önelttartás kényszerére ítélve a társulatokat, játszóhelyeiket pedig háborús jóvátétel fejében kisajátította. Janovicsnak tehát hármas kihívásnak kellett megfelelnie. Rendeznie kellett a magyar színjátszás jogviszonyait, státusát, működést biztosító anyagi alapokat kellett előteremtenie, a kultúra azonosságát megőrző játékkendet kellett kiala-

► **A történelem tájainkon húsz-harminc évenként megismétlődik. Ilyenkor mindig fölmerül a kulturális autonómia igénye is. Reménykedünk, aztán semmi. Valami ilyesmi történhetett 1945-ben is, ugye Senkálszky úr?**

– 1945-ös új kinevezésekor Janovicsnak ugyanezekkel a kérdésekkel kellett szembenéznie. S vele együtt nekünk is. A mi küzdelmünk elválaszthatatlan volt az erdélyi magyar közösség önvédelmi harcától. Szövetkezünk az erdélyi magyarság érdekképviseleti szervét megalapító Magyar Népi Szövetséggel. A Janovics Jenőt beiktató június 20-i társulati ülésen részt vevő Méliusz József ki is jelentette, hogy az MNSZ a kultúra legfőbb őre és irányítója, aktívan részt vesz a színház ügyeiben. Akkor még nem volt fülünk az ilyen filomságok érzékelésére. Az MNSZ háromtagú bizottságot jelölt ki a színház ügyének gyámolítására: Nagy Istvánt, Méliusz Józsefet és Szentimrei Jenőt. Lássuk: mit tehetett Janovics, mit tehetünk mi az erdélyi magyar színjátszás jogviszonyainak rendezéséért? Az MNSZ 21 pontban foglalta össze, hogy mit kíván a magyar nemzet. Ekkor még egyértelmű volt: az MNSZ az önazonosság feltételeit megteremtő kulturális autonómiát kérte. Ennek intéz-

ményi megalapításaként pedig (egy) Magyar Kultúratanács felállítását javasolta. Színházunk státusának rendezése érdekében külön pont foglalkozott intézményünkkel, amely számára államilag szavatolt pénzügyi kereteket kértek. Bizakodásra ekkor még okunk is volt, hisz dr. Petru Groza ez időben jelenti ki Kolozsvárt, hogy „elég volt a magyaroknak huszokét éven át kisebbségnek lenni”. Június 30-ára összehívták az MNSZ Közművelődési Bizottságát, és ennek a munkálatain jelen voltak a színházunk mellé delegált háromtagú bizottság tagjai is, és kidolgozták egy önálló magyar színházi vezérfelügyelőség tervét is. Minden álmom csak akkor válhat valósággá, ha törvények szavatolják. Így érkezett el az újszerű demokrácia egyik vízvonalának tekinthető próbája. 1945. augusztus 20-ára az MNSZ harminc tagú küldöttsége meghívásra Bukarestbe utazott, hogy megteremtse az erdélyi magyarság jogállását törvénybe foglaló kereteket. A színházat Janovics Jenő és Gróf László képviselte. Az MNSZ 14 pontban előterjesztett kívánásait 80 százalékkal fogadták el. Ez a 80 százalékos rendkívül fontos előirányzásokat tartalmazott. Hatállyal visszamenőleg elismerték a kolozsvári színház állami jellegét, s a következő év április elsejétől a színház költségvetése az állami költségvetés része lett. De a húszszázalékos elutasított csomagban ott volt az épület használatának kérdése is. Az akkori tárgyaló küldöttség az elért 80 százalékos jelentőségét

hangsúlyozta. Ez a félig üres és félig teli pohár metaforájával fejezik ki, nem az utólagos okosság szándéka vezérel, amikor azt mondom, hogy fel kellett volna figyelni az intő jelre: a visszafordíthatatlan szimbolikájában is jelképes erejű döntést a hatalom nem hozta meg. Úgy látszik, kisebbségben csak a pohár teli felét láthatjuk, hogy a túléléshez szükséges oxigénadagunkat megkapjuk. Csakhogy 96 év tapasztalatával a hátam mögött azt kell mondanom, hogy a pohár egyre kisebb, és az oxigén egyre kevesebb.

► **Tehát nem kaptunk semmit, de oda kellett adnunk mindent. Ilyen körülmények között is életben maradt a színház. Hogyan lehetséges ez? Talán úgy, hogy Janovics Jenő tudta, hogy mit kell csinálni?**

– Mivel a június 20-i évadzáró társulati ülésen az államivá válás és a szubvenció még csak vágyalom volt, el kellett kezdeni a nyári évadot. De ami ennél is keszreűbb volt, végre kellett hajtani a létszámcsökkentést, hogy fizetni lehessen a munkatársakat. A nyári évad a hagyományos sikerdarabokat tartalmazta, de emlékezetem szerint elkezdődött felkészülésünk a „találkozásra a néppel”. Szerencsére mindez még Janovics vezérlete alatt zajlott. Persze Janovics fejében a néphez való közeledés a népnek a kultúrához való emelését jelentette. Ilyen emlékeztetesebb próbálkozás volt például kirándulásunk július végén, rekkenő melegben az állomáson túla,

Kolozsvár gyárnegyedébe, hogy eljussunk Molière: *Dandin György vagy a megcsúfolt férj* című vígjátékát, amihez *Carafa, az eperjesi hóhér* című játék társult, ez Petőfi Sándor egy hátrahagyott és sohasem játszott művének töredéke volt. Mindkét darabot Janovics Jenő rendezte. Másik kirándulásunk, augusztusban, a szabadtéri előadások hagyományát folytatta. Az Unitárius Kollégium udvarán játszottuk el a nagy sikerű vígjátékot, Fodor László *Érettségi* című színművét. Elérkezett a nagypolitika szférájában zajló megegyezések és a mindennapi gyakorlat összetalálkozása.

► **Végül is állami színház lett a Kolozsvári Magyar Színház. Jót tett ez neki? – A Hivatalos Közlöny 1945. október 1-jei számában megjelenik a 223. számú rendelet a Kolozsvári Magyar Színház államivá válásáról. Húszmillió lejt utaltak ki az elmaradt fizetések pótlására, a szeptemberi hiány fedezésére és a színpad tatarozására. Kitzették a Hunyadi téri színház átadásának az időpontját is: 1945. november 1. A magyar társulat kiköltözése október 22-én kezdődött meg. Az utolsó előadási nap október 21. volt. Aznap három előadást tűzött műsorra Janovics: délelőtt a *Piroska és a farkas*, délután és este a *Tatárjárás* ment. Ez a nap csak szomorúságában hasonlít az 1919-i búcsúra. A másságtiprás szándéka ugyanolyan fokú volt, de az előre vetítendő totalitarizmus már kegyetlenebb volt az első világháború végi királyi**

a bukaresti jiddis színháznál

fővárosban működő Állami Zsidó Színház igazgatójával

házbant adták elő ott, a Beckett Tamásról szóló drámát, és tökéletesen odailllett.

– Igen, megfelelő környezet lehetett... Mi a színházi stúdióban előadásokként legtöbb száz nézőre gondolkodunk, fiatal rendezők produkcióit szeretnénk közönség elé vinni ott, a hagyományos színházi kötöttségektől szabadon játszani, verset mondani, zenélni, táncszínházi előadásokat tartani, helyet adni a kísérleti színháznak, a színházi újításnak, ez lenne a célunk.

► **Múltkori beszélgetésünk alkalmával tréfásan azt mondták: javasolták, hogy tartsunk hat hónapos évadot Amerikában.**

– Nem tréfa ez, én voltam a javaslattevő. Az én elképzelésem. Több helyen is hangzottam: ha az Állami Zsidó Színház külföldön

szerepel, rendkívül nagy szolgálatot tesz Romániának. Átrajzolja a Romániáról kialakult képet. Eleven bizonyíték arra, hogy itt milyen lehetőségek vannak a kisebbségeknek: színháza van a kisebbségek kisebbségének, a hat és félezer főnyi zsidóságnak, azért, hogy megőrizze kulturális hagyományait. Bármelyik nagykövet munkájánál többet ér a mi külföldi szereplésünk.

► **És biztos, hogy több a jiddisül tudó Amerikában, mint Romániában...**

– Ahogy mondani szokták: ha egy argentinai és egy romániai zsidó találkozik, milyen nyelven értik meg egymást? Jiddisül.

► **Ugyancsak a múltkori beszélgetésünk alkalmával mondták: az Állami Zsidó Színház 2009-ben 40 milliárd régi lej állami támoga-**

tásban részesült, ami 4 millió új lejnek felel meg; az idén pedig – válság ide, válság oda – 50 százalékkal többet fog kapni.

– Igen. Azt reméljük.

► **Vagyis a színház 104 alkalmazottja közül egyet sem kell elbocsátani.**

– Valóban, egyiküket sem fenyegeti ez a veszély.

► **Beleértve a társulatot alkotó 38 színészt is.**

– Egyikük sincs veszélyben.

► **Jó ezt hallani. Mert Romániában sok állami alkalmazott elbocsátására készülnek.**

– De a színházak nincsenek veszélyben. Megkímélik őket. És nem is tehetnek másképp, ha tekintetbe vesszük, hogy Bukarestben például kevesebb színház van, mint sok más európai fővárosban. A bukaresti polgár-

mesteri hivatalnak volt egy nagyszerű kezdeményezése: arra kérte a színházakat, hogy nyáron játsszanak a város minden parkjában, így színházi előadást tarthattak mindegyik városnegyedben. És sok olyan polgár látott színházi előadást, aki egyébként sohasem jár színházba.

► **Ez a temesvári Csepűrágó Fesztivált juttatja eszembe, ahol több százan néztek meg olyan előadásokat, amelyekre a színháztermekben már rég nem volt néző.**

– Meg kell keresnünk a közönséget, és a városi vezetést erre biztatni. Ezért nem félünk a jövőtől. Ezért reménykedünk. A mi dolgunk az, hogy játszunk a közönségünknek mindenhol, ahol rátalálunk: itthon is és külföldön is. Mindenekelőtt annak a kisebbségnek, aki

ért létrehozták ezt a színházat, de nemcsak neki.

► **Arra kérem, meséljen el egy különleges eseményt, amelyet itt élt át, a Zsidó Színházban.**

– Ilyen volt már az idejövetelem is. 1989 decemberének végén vettem át a színház vezetését, amikor kint lövöldöztek, s nekünk is itt, a színházban el kellett barikádolnunk magunkat. De ezt megelőzően is átéltem itt néhány különleges eseményt. Bár a ploiești-i városi színház igazgatója voltam, gyakran rendeztem az Állami Zsidó Színházban. Éppen próbáltunk egy darabot, amikor a színház körüli pusztaságban megjelent Ceaușescu...

► **A zsidó színház környéke olyan volt mint Hiroshima a bombázás után, a múlt rendszer végén föld-**

del egyenlővé tették az egész zsidónegyedet.

– Ceaușescu megállt a színház előtt, és azt kérdezte: „Micsoda ez, itt?” „Egy zsidó színház” – mondták neki. „És mi az ördögöt csinálnak benne?” „Előadást.” Nem szólt semmit, továbbment...

► **És megmaradt a zsidó negyedből a színház.**

– Lerombolták a zsinagógákat, a lakóházakat, amit sok ember képtelen volt megemészteni, sőt, volt, aki beléhalt... de a színház megmaradt. S miután a rombolóknak leáldozott a napja, színházunk szabadon működhet, abban a szellemében, amelyben létrehozták. Nincs többé cenzúra, nem kell örökre félni valamtól. És most már szabadon járhatunk, turnézhatunk nemcsak az országban, de külföldön is. Letisztultak a dolgok...

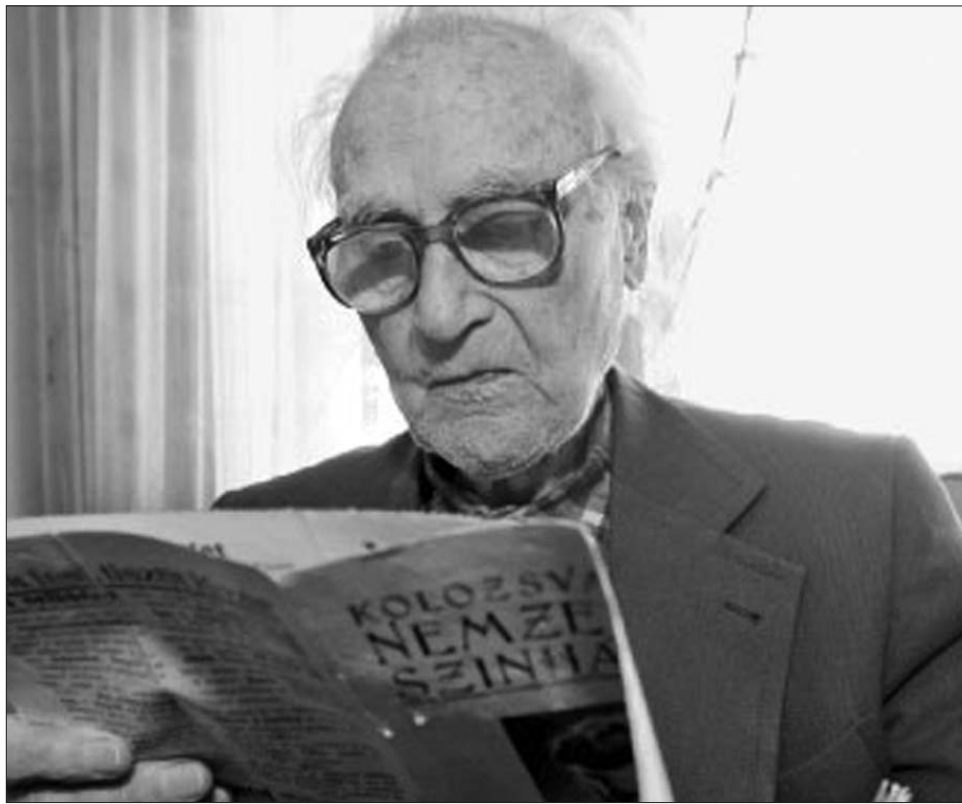
„a sors mindig kegyes volt hozzám”

Románia hadseregénél. Semmiféle búcsút nem engedélyezett. Így hát Janovics csak az előadások címével üzenhette „színházunknak ordasok között kell vergődnie, tatárjárás pusztítja”. Átköltözés miatt október 22. és november 15. között nem volt előadás. Közben sor került a renovált színház átvételére, amely a jegyzőkönyv szerint „tökéletes műszaki állapotban” volt, beleértve a fűtőberendezést is. Hogy ez mennyire volt igaz? – csak annyit vetíttek előre, hogy Janovics a próbákön szedte fel azt a hűlést, ami tragikus végét jelent(ette) életének. Miután bizonyossággá vált a kiköltöztetés ténye, egy nap a színház előcsarnokában Janovics Jenő a következőket mondta nekem: „Ki kell költöznünk. Mennyi idő alatt tudja megtanulni a *Bánk bán* címszerepét? Azal akarom megnyitni november 16-án színházunk 154. évadját a színházban, és megünnepelni Katona József születésnapját.” „Direktor úr, a darabot nagyon jól ismerem, hisz a *Bánk-Gertrudis* nagyjelenettel vizsgáztam a Széniiskolában, és Tóth Elek készítette fel. A Tháliánál már játszottam Simon bánt. A Nemzeti Színház ünnepi előadásában, a kolozsvári színjátszás megalapításának 150. évfordulóján pedig II. Endrét alakítottam. Én a szerepet öt nap alatt megtanulom.” „Nagyon fontos, hogy biztosra menjünk. Ebben a zűrzavaros időben sok minden közbejöhethet, én pedig november 16-án mindenképpen meg akarom nyitni az évadot.” „Erre ne legyen gondja a dierktor úrnak. Én

a próbára tökéletes szereptudással fogok jönni, és tehetségemhez képest (szérint) mindent elkövetek, hogy eleget tehessek rendezői elvárásainak.”

► **És ilyen körülmények között hogyan került színre a *Bánk bán*?**

– Az átköltözéssel egy időben a Szamos-parti színházban megkezdődtek a *Bánk bán*-próbák. A próbák elég mostoha körülmények között folytak. Nemcsak az otthoneremléssel járó gondok gyötörték Janovicsot, hanem még az is nehezítette a dolgunkat, hogy sem a színházi fűtés nem működött, sem pakura nem volt elegendő a fűtéshez. Nagykabátban próbáltunk, de ennek ellenére Janovicsnak hallatlan munkakedve volt, még tréfálkozni is volt ereje. Emlékszem, egy alkalommal a leeresztett vasfüggöny mögött, az üres színpadon részpróbát tartottunk a Gertrudis-Bánk-, Biberach-Bánk-kettősöket ismétel-tük. Négyen voltunk jelen: a rendező és Biberach, Janovics, a Gertrudist játszó Poór Lili, a sűgő, Izsó Szántó Mária és jómagam. Próba közben a mérai tejesasszony Janovicséknak egy kondérban két liter tejet hozott, és ez nagy kincs volt abban az időben. Janovics a kondért eldugta a vasfüggöny közötti résben, hogy megjegyezze feleségét, Poór Lilit: „Eltűnt a kincs!” Ebben az oldott jó munkahangulatban hangzott el Janovics szájából a kitüntetés-számába menő mondat: „Fogunk mi még sok szép dolgot csinálni!” Én arra törekedtem, hogy minden rendezői kérését teljesítem,

hogy nyesegethessünk le minden olyan hibát, amely a koncepció érvényesülésének útját szegheti. Megértettem, hogy alakításom kulcsszavának az egyensúlyt tekinti: a haza féltésének és a Bánk sértődöttségének egyforma kiemelését várja el. Minden otthoni munkámat az ilyen irányú felkészülésre koncentráltam. Szerepépítésem másik sarkpontja Gyulainak azon a megjegyzésén nyugodott, amely arról szólt: Bánk bukása csak azon fordul meg, hogy a bosszú mindig semmivé teszi a bosszúállót is.

► **Őn szerint kicsoda ez a *Bánk bán* mint ember, nyilván? Mint hőst eléggé ismerjük már.**

– Úgy próbáltam építeni szerepem ívét, hogy kitűn-

jék Bánk tárgikuma, az, hogy önbíráskodással nemcsak a társadalmi rend ellen támadt (lázádt) föl, hanem önmagának erkölcsi létalapja ellen is. Midőn meggyaláztott becsületéért bosszút áll, egyszerűen meggyalázza mindazt, amin becsülete nyugszik. Méltóságát, hitét, politikai elveit, büszkeségét. A nádorból törvénytaposó, a király kegyeltjéből felség-sértő, az alkotmányos államférfiübből forradalmár, a lovagból nőgyilkos, a bűszke úrból megalázott szerencsétlen lesz. Külső- és belső-ként egyaránt elbukik.

► **És következett a tragikus színházmegnyitó.**

– A készülődés izgalmi közepette nem figyelhetünk (ügyelhetünk) eléggé mesterünkre. (Nem vettük

szédét, hogy ha ő nem tudja, olvassa fel. Utolsó kívánságát teljesítettük. Özeve helyett Gertrudist Beness Ilona, az ő szerepét Perényi János játszotta a díszelőadásban. Feket Mihály felolvasta a beszédét: „A kultúraszabadságának ebben az új légkörében, mely a nagy világégés romjai fölött diadalmas erőre kapott, minden joga, lehetősége megvan a magyar színészeknek arra, hogy gatlás nélkül szolgálhassa anyanyelvén nemzeti művelődését, amely azonban csak akkor igazán érték, ha az általános emberi haladásnak szerves része.” A XX. századi egyetemes magyar színjátszás kiemelkedő alakjai között Janovics Jenő úgy él az emlékezetemben, mint az örök ajándékozó. Akik minél többet adnak, annál gazdagabbak lesznek. Ő nagyon gazdag volt, mert mindig tudott adni. Utmutató szilárd erkölcsi meggyőződést, hitet és biztatást. Szelleme örökjétek tovább a Szamos-parti Színházban.

► **Marad a kérdés: színpadra kerül-e még a *Bánk bán* színházainkban? Erre egy másik beszélgetés alkalmával keressük majd választ. Az lenne a gond, hogy a *Bánk bán*, tudomásom szerint, legalábbis itt, hazai magyar vonatkozásban papírsírban van. Nincs színen. Valahogy színre kellene vinni. Ahhoz, hogy színre lehessen vinni, modern fel-fogásra lenne szükség. Hát az, amit Ön mondott Bánk bánnak a személyéről, az olyan modern, az annyira egy per egyben mai, hogy abból ki lehetne indulni.**

Teoctist káderlapját olvasva

Folytatás a 13. oldalról

A lapban a hangsúlyt Teoctist pátriárka homoszexuális és légionárius múltjára helyezték (lásd a *Cotidianul* első oldalán közölt rövid ismertetést, valamint az ötödik oldalon hasonló formában közölt 5. lapot), amihez csatolták Vladimír Tismăneanu hipotézisét a káderdosszié összeállításának „módszertanáról”, valamint arról, hogy Teoctist Arăpaşunak milyen dossziéi lehetnek még. A lap közli még Ion Cumpănaşu rövid életrajzát, valamint utalnak a Dorin Dobrinicu és Gabriel Catalan történészek által végzett hasonló leleplezésekre – amelyek, lám, teljes mértékben igazolást nyertek, ha egyáltalán még szükség volt erre.

Amit viszont elhanyagoltak, az maga a dokumentum által tartalmazott információk lényege, nevezetesen az, hogy Teoctist tökéletesen együttműködött a kommunista rendszerrel, amely a Teoctist légionárius és homoszexuális múltját felhasználta arra, hogy könnyűszerrel manipulálja a főpapot, s hogy szükség esetén zsarolja is őt – feltehetőleg –, bár úgy tűnik, ez utóbbira nem is volt szükség; öbaldogsága ugyanis „minden alkalommal támogatta a helyi állami szervek által kezdeményezett akciókat”.

Egyébként a *Cotidianul* ugyancsak fakszimilében közli a dokumentum elejét és a végét (Teoctist életrajzi adatait, a családjáról szóló adatokat, a román kommunista érdemrendekkel és érdemérmekkel való kitüntetéseit, valamint azt, hogy 1975-től kezdve képviselő volt a kommunista Románia parlamentjében), de a lapban nem kommentálják ezeket a tényeket, sőt ellenkezőleg, a *Cotidianul* első oldalán tévesen és elképesztő módon Teoctist képe alá ezt írják: „A kommunista rendszer által készített dokumentumok, semmi garanciát nem jelentenek a Pátriárka múltjára vonatkozó igazságot illetően.” Annak ellenére, hogy a dokumentumok valódiak, eredetiek és teljes mértékben hitelesek, más dokumentumok és adatok igazolják ezt, érvényességük és hihetőségük vitathatatlan. Ugyanis abszurd az a nézet, hogy a Szekuritáté és az RKP félrevezette volna önmagát, miként az a nézet is, hogy a kommunizmus idején készített belső használatú dokumentumok értéktelenek lennének, amikor az egész kommunista időszakra vonatkozó szinte valamennyi történelmi forrás – logikus, nemde – a kommunista rendszertől származik.

A kérdést megkerülő, szándékosan zavaros, álobjektív stílus hasonló ahhoz, amelyet Cristian Vasile történész, a Tismăneanu-bizott-

ság titkára használt a zárójelentésben, 2006-ban, pontosan a felekezetekről szóló fejezetben. Ott, a 465. oldalon a 66. lábjegyzetben szintén ezt a dokumentumot idézi, annak a következő bekezdését: [Teoctist] „Minden alkalommal támogatta a helyi állami szervek által kezdeményezett akciókat. Bukarestben tagja volt a Békéért Harcoló Bizottságnak, értékes útbaigazítást adott a papoknak, hogy támogassák ezt az akciót. Haladó szellemű cikkeket írt a teológiai folyóiratokban.” Ékesszó a fentiekkel kapcsolatos kommentár, miszerint: „Az RKP KB Káderosztályának iratai között nemrég talált néhány dokumentum, amelyek Öbaldogsága Teoctist Pátriárka Atya kartotékját alkotja, világosan rámutat arra a tényre, hogy részvétele ezekben a bizottságokban [a békéért harcoló bizottságban sz.m.] egyfajta feltétel volt ahhoz, hogy a legmagasabb egyházi tisztségbe emelkedjék; ez volt az ár, amit fizetett azért, hogy az RKP élén lévő döntéshozó tiszvezők elfogadják őt előbb püspökként, aztán metropolitaként, és végül 1986-ban pátriárkaként.”

Ez a fanyelven írt szöveg teljesen fölösleges. Tulajdonképpen törli a fenti, amúgy is meglehetősen félénk demonstrációt, valamint RKP-val való lojális együttműködésnek köszönhető egyházi felemelkedéssel kapcsolatos jelentést, amit a Jelentés Justin Moisescu és Teoctist Arăpaşu főpapokkal kapcsolatban tesz: „az úgynevezett Békéért Harcoló Bizottságok aktivistáivá váltak”, miként sok más ortodox pap. Ez a megállapítás egyébként helytálló, csakhogy hiányos, ugyanis a két főpapnak sok más hasonló érdeme volt még, amelyekért az RKP és a Szekuritáté őket a román ortodox egyház élére röpitették, egyetlen kötelező feltételként állítva számukra a kommunista rendszer iránti teljes hűségét.

Igaz, hogy Cristian Vasile megemlíti még három rendkívül terhelő vonatkozást: Teoctist fiatal korában, amikor Justinian Marina pátriárka bizalmi embere volt, részt vett, a kommunisták oldalán, az 1946-os és az 1948-as választási kampányban és a választásokon (460. oldal, 43. jegyzet); az 1948–1950 és 1955–1970 közötti időszakban részt vett a görög katolikus püspökök üldözésében, akik ortodox kolostorokban voltak elzárva (464. és 465. oldal, 65. és 67. jegyzet); továbbá részt vett az ortodox papok „reciklálására” szolgáló műveletek koordinálásában – a „továbbképzést” Bukarestben végezték 1950 és 1954 között, misszionárius eligazító kurzusok keretében az Ortodox Teológiai Intézetben, ahol Teoctist Arăpaşu volt a rektor” (462. oldal, 57. jegyzet).

Cristian Vasile lehetett volna határozottabb, nyíl-
tabb és érthetőbb is Teoctist cselekedeteinek kritizálásában – Teoctist ugyanis részt vett a Vladimireşti kolostor szerzeteseinek és szerzetespapjainak üldözésében –, s a történész hivatkozhatott volna részletesebben Petre Pandrea könyveire és főként a Iuliu Hossu bíboros emlékiratait és feljegyzéseit tartalmazó kötetre, amelyből kitűnik, hogy Teoctist és más ortodox papok a Szekuritáté megtorlásaival fenyegetőzve nyomást gyakoroltak a görög katolikus püspökökre, hogy hagyják el egyházukat, de azok mindannyian ellenálltak. Ugyanakkor Cristian Vasile elkerülhette volna azt, hogy neveltséges kijelentéseket tegyen, miszerint érthetetlen, hogy 1989 után honnan van az a „fokozott ellenszenv számos görög katolikus papban és hívőben” Teoctisttal szemben (465. oldal).

Véleményünk szerint ki kellene emelni, hogy az A/592. számú káderdossziében található valamennyi dokumentumból nyilvánvaló valóságként rajzolódik ki az a tény, hogy Teoctist Arăpaşu a Román Kommunista Párt tagja volt, sőt annak a nomenklatúrájában szerepelt. A dosszié az RKP KB Káderosztályának az Irattárában található; ott, ahol a vezető beosztású kommunisták iratait őrizték, valamint azokat, akik távlatilag esélyesek voltak szakmai, politikai vagy állami tisztségbe való előléptetésre.

A káderdossziéből egyes információk kiindulópontként használhatók. Például az, hogy Teoctist: „a Békéért Harcoló Bizottság (C.L.P. Bucureşti) tagja volt; a Szocialista Egység Frontja Országos Tanácsának a tagja” (a 2., 4. és 10. káderlap szerint). „Minden alkalommal támogatta a helyi állami szervek kezdeményezéseit. A békéért harcolók bukaresti bizottságának a tagjaként útmutatást nyújtott a papoknak, hogy ők is támogassák ezt az akciót” (6. és 8. káderlap). „Románia Szocialista Köztársaság érdemrendjével és érdemérmével tüntették

ki. 1975 óta minden törvényhozási ciklusban megválasztották a Nagy Nemzetgyűlés tagjává” (7. és 9. káderlap).

Más dokumentumok is léteznek arról, hogy Teoctist az RKP tagja volt (ezeket 2001 és 2006 között hoztam nyilvánosságra, és megtalálhatók a honlapon).

A szekus dossziében ilyen szövegek találhatók: „[...] A Románi Püspökség, székhelye Roman város. Egyetlen komoly jelöltje van: *Teoctist Arăpaşu*, a Moldvai Érsekségről, aki felkészült elem és 1945-től a dolgozó osztályok pártjának a tagja, Justinian pátriárka közeli munkatársa, még abból az időből, amikor Iaşi-ban volt. Barátja és pártfogója a püspökségben Dr. Mărza egészségügy-miniszter úr, aki I.P.S.S. Justinianért is harcolt, hogy metropolita legyen Iaşi-ban, majd pedig pátriárka. [...] Forrás: Nicu” (131/1948. nov 24-i feljegyzés)

„[...]Ugyancsak *Nicolae Bălan* állítja, hogy *Teoctist Arăpaşu*, aki azt mondja magáról, hogy az ellenállási mozgalom tagja volt Franciaországban, és hogy az illegális idején is meggyőződéses tagja volt a Pártnak, valójában egy álcázott légionárius, mint annyian mások, akik beszivárogtak a Román Munkáspártba.

Forrás: *Mitică Stănescu*” (131/1949. január 20-i feljegyzés)

„1949. január 1-jén I.P.S.S. *Justinian* a következő mozgást végezte a papok és a főpapok körében: [...]

Valer Moglan főpapot, a iaşi-i érsekség vikáriusát nyugdíjba küldték és *Teoctist Arăpaşu* archimandrita került a helyébe. Ez azt állítja magáról, hogy az RMP [a Román Munkáspárt, a Román Kommunista Párt új neve, azután, hogy 1948. február 21-én magába olvasztotta a Szociáldemokrata Párt nagy részét] tagja és demokrata aktivista, jóllehet cuzista volt [A. C. Cuza jogász professzor pártjának, a Nemzeti-Keresztény Védelmi Ligának, illetve a későbbi Nemzeti Keresztény Pártnak a tagja], majd pedig légionárius. [...]” (131/1949

január 6-i feljegyzés).

A *Lumea credinței* című képes folyóiratban, a korábbi *Credința ilustrată* havilap jogutódjában, 2004 januárjában megjelent egy cikk *Ilarion Argatu atya láthatatlan háborúja* címmel, szerzője Gabriel Mateescu, a lap szerkesztőségi főtáskára. Ebben a cikkben Ilarion Argatut, az ismert lelkiatya, ördögűzőt és a Cernica Kolostor rendházának főnökét úgy mutatják be, mint a 175 Iaşi megyei ortodox pap közül az egyetlen, aki méltóságteljesen visszatartotta, hogy belépjen az RKP-ba, amiért üldözést szenvedett, a Szekuritáté 1948-tól úgy nyomozott utána, mint a szökevények után, komoly pénzjutalmat helyezte kilátásba annak, aki kezére adja az atyát. Ilarion Argatut 1953-ban életfogytiglani börtönre ítélték, s csak 1964-ben részesült közkegyelemben. Tehát ez a híres ortodox szerzetespap kijelentette, hogy Justinian idejében Iaşi megyében az összes ortodox pap tagsági könyvvel rendelkező kommunista párttag volt. Emlékeztetnénk rá, hogy a kommunisták mielőtt Justinian Marinát megtették volna pátriárkának, előbb a Moldvai Érsekség vikáriusának tették meg, majd pedig iaşi-i metropolitának. (Erről terjedelmesebb cikket közölt Ion Zubaşcu a *România liberă* 2004. január 10-i számában.)

Teoctist pátriárka magas rangú kommunistaéhoz illő bel- és külpolitikai tevékenységet folytatott. Kitűnik ez az 1988. június 30-i keltezésű káderlapjának azokból a bekezdéseiből, amelyeket sem a Tismăneanu-jelentés, sem a *Cotidianul* munkatársai nem elemeztek kellőképpen. Miként a káderlapon olvasható: „a patriarchia vikárius püspökeként, aradi püspökként, Olténia metropolitaként, Moldova és Suceava metropolitájaként különféle külföldi delegációkat fogadott, amelyek a romániai egyházak helyzetéről érdeklődtek. Ilyen alkalommal helyesen mutatta be az országbeli valóságot, mind egyházi vonalon, mind pedig a román nép gazdasági, társadalmi és kulturális

megvalósításait illetően.

Az általa végzett istentiszteletek alkalmával mondott prédikációiban, valamint a parókiákon tett főpapi látogatásai során arra ösztönözte a papokat és a híveket, hogy vegyenek részt az állami szervek által kezdeményezett akciókban, s hogy helyes erkölcsi-állampolgári magatartást tanúsítsanak.

Részt vett a román ortodox egyház különféle küldöttségeiben, amelyek templomokat látogattak meg több országban. [...]

Teoctist Arăpaşu mint pátriárka tiszteletnek örvend azért, mert az egyházmegyéket kitartóan arra buzdítja, hogy jól gazdálkodjanak; mert gondoskodik a történelmi monumentumokról; mert helyes magatartást tanúsít a papságnak a társadalmi-állampolgári tevékenység felé irányítását illetően; mert meggyőződéssel szolgálja a hazát, állandóan arra kéri a papságot és a híveket, hogy aktívan vegyenek részt az ország gazdasági-társadalmi fejlesztésében, a béke, a barátság és az összes néppel való széles körű együttműködés megvalósításában” (8. és 9. kartotéklap)

Következtetésként: azokat az egyházi rangokat, amelyeket Teoctist egymás után elnyert, a kommunista rendszerrel való tökéletes együttműködésért kapta. Ez az együttműködés rendkívül előnyös volt számára, beleértve azt, hogy felvették a kommunista nomenklatúrába, amelyben – íme, bebizonyosodott – az egyháziak is helyet kaptak (noha az is igaz, hogy az összes egyházi vezető közül csak Teoctist Arăpaşunak és Moses Rosennek volt káderdossziéje az RKP KB-nál, vagyis ők azok, akik feljutottak a kommunista politikai karrier csúcsára).

Ami pedig egyes politikusok, egyháziak és értelmiségiek hazafias-hisztérikus és vallási-szekuritátés reakcióit illeti, akik úgy vélik, hogy a kommunista levéltárakat zárva kell tartani, és hogyha szóba kerül a román ortodox egyház vezetői és a kommunista rendszer közötti együttműködés, akkor az igazságot el kell rejteni, és azok ellen, akik a kompromittáló dokumentumokról lerántják a leplet (beleértve a Tismăneanu-bizottságnak azokat a tagjait is, akik a jelentésből a román ortodox egyházzal szemben a megírását koordinálták vagy végezték, valamint azokat a történészeket és újságírókat, akik a BOR kommunizmusbeli múltjával kapcsolatos dokumentumokat publikáltak), a szenteskedés, a demagógia és a személy elleni támadás eszközeit kell bevetni, hogy egyebet ne mondjunk a szélsőséges ortodoxiára (és a kommunista magatartásra egyaránt) jellemző tipikus megnyilvánulásokról.

Dracula gróf öröksége

Dan Culcer

Hatékony és mindenható nemzetköziség igenis létezik. Ez pedig az etnikumok feletti pénzügyi imperializmus, a nemzetközi globalizáció csapata, a Háromoldalú Bizottság vagy a Bildeberg-csoport mintájára szerveződött eszköz a banki érdekek kezében, amelyekről vajmi keveset tudunk, s amelyeket ha netán valaki az antidemokratikus jelzővel illet, azt az óvatlan balgát azonnal zavaros fejűnek, összeesküvéselmélet-hívőnek, megrögzött antiszemitanak titulálnak a házőrző pribékek, a sajtóban, szinte valamennyi történelem- vagy társadalomtudományi, Soros és társai pénzén működő kutatóintézetekben buzgólkodó közvéleményalakító ügynökök; továbbá azzal, hogy valóságérzék és mérlegelési képesség stb. híján vannak.

Jellemző tény, hogy szinte mostanig az egyetlen román értelmiségi, aki vette a bátorságot, hogy kiadja és értelmezze Aurel C. Popovici elképzeléseit a második világháború előestéjén, az Petre Pandrea volt, ez az önálló, eredeti gondolkodású román ember (lásd A. C. Popovici: *Stat și națiune*, námetből fordította Petre Pandea, Ed. Fundației Regale pt. Literatură și Artă, 1939. Újrakadás: Ed. Albatros, 1997).

Ha tartanék a saját nemzetársaim vagy a tiéd reagálásától, amiért mi itt szabadon vagy majdnem szabadon társalgunk, méghozzá olyan dolgokról, amelyek miatt nem is olyan régen, úgy egy nemzedékkel korábban, még kölcsönösen kétszerek voltak kitekerni egymás nyakát, akkor elfogadnám, hogy nincs semmilyen remény. Ezért vélem túlzóan tragikusnak egy korábbi írásod címét, még ha kérdés formájában hangzik is el: *Árulók kupakjánca?*

Nem sokra vittem volna, ha félnék a többség véleményétől vagy ítéletétől. Nem

jöhett volna létre sem az 1989 utáni *Asymetria*, sem az 1971-ben Romulus Gugával és Mihai Sinnel együtt alapított *Vatra* folyóirat, a Magyar Autonóm Tartomány kellős közepén, ott, ahol 1940-től egyetlen román művelődési lapot sem nyomtattak. A *Vatra* akkor is, ma is kultúrtehetség, ugyanakkor a tehetetlenség és mindazok elenzője, akik legfeljebb egy vidéki, jól fészült és középszerű kiadványt szerettek volna helyette; projektünk ellenzői közt egyként jelen van a helyi román és magyar középszer, amelynek vadászterületére, 1971-ben, minden engedélykérés nélkül, betolakodtunk.

De nem született volna meg 1987 előtt a román eszélyrodalom magyar közönségnek szánt első antológiájának terve sem – amelyen Borsi-Kálmán Bélával, s még inkább Zirkuli Péterrel több éven át dolgoztam együtt, amely végül is úgy jelent meg, hogy válogatóként Kántor Lajos áll feltüntetve –, amennyiben mások után igazodom.

És nem készült volna el egy gazdag válogatás Németh László esztétikai írásaiból, amelynek az *Univers* kiadónál kellett volna megjelennie, 1987 előtt, *Homo experimentator* címmel, és amely negyedszázaddal később sem talált még kiadóra. A Magyarok Romániában c. szöveg volt az, ami miatt esett a kiadóval kötött szerződés, amit nevezett Alexa politruk azzal dobott vissza, hogy a szöveget tartalmazó kötet ideológiailag nem megfelelő.

A Humanitas egyik szerkesztője viszont elvből utasította el nemrég a kiadásra vonatkozó javaslatot, mint hogy idegenkedik a magyar műveltségtől. A *Magyarok Romániában* amúgy sokaknak nem tetszett, különböző okokból, amiről az a bővített anyag árulkodik, ami megjelenés után Magyarországon napvilágot látott, s amit Nagy Pál gyűjtött össze. (...)

Fontos igazságot fogalmaztál meg a nemzeti kérdéssről. A modern, felvilágosodás utáni nemzet kialakulási folyamata nem zajlott le egyformán a történelem magyar, illetve a román változatában. Ráadásul sem a magyaroknál, sem a románoknál nem fejeződött be, de nem a különbözőségek okán. Hanem mert átgázolt rajtunk a kommunizmus.

Eszembe jut egy munkamódszer, amit a politika egyszerűen lesajnál, minthogy hiányzik belőle úgymond az elemzés érvényessége. A történelmi hipotézisről, pontosabban egy „Mi lett volna, ha?” jegyében levezetett történelmi folyamatlancról van szó, amely játékoságában is elfogadhatónak tűnik, bár a tétje tragikusan drámai. Ez a fajta időutazás – amit a szakma uchroniának nevez – nem a múlt felé, hanem egy esetleges múltra irányul.

Ennek az időutazásnak nem annyira térbeli, mint inkább időbeli dimenziója a figyelemre méltó. Az utópiára utaló u betű és a görög chronos (idő) származékának összeolvasztásával alkotott neologizmus egy nem létező időre utal. A szakirodalomban egy folyamatlanc történelmi dimenzióinak újrendezéséről van szó, nem föltétlenül történelmi vonatkozásban, azáltal, hogy valamely pontjától kezdve, egy múltbeli eseményt megváltoztatva és az ennek nyomán kirajzolódó lehetséges következményeket számba véve történik.

Hasonló időutazásra való lalkozhatnánk az alábbi feltelezésből kiindulva. Mégpedig abból, hogy feltesszük, hogy 1919 után Nagy-Magyarország talpon maradt, nem omlik össze; ugyan milyen hatással lenne ez a politikai fordulat az erdélyi magyarok helyzetére, akik a tolvábiakban a Kun Béla-féle rezsimbe csöppennek bele, amit a Rákosi Mátyásé követett volna, végigcsinálják az 1956-os forradalmat, majd esetleg beletörődnek a Kádár János felkínálta „gulyás-szocializmusba”, ami egyet jelentett az idő, a történelem megfékezésével, amit egy olyan ember szorgalmazott a történelemben, aki saját elvtársát, vetélytársát és egyben barátját gyilkoltatta meg.

A nemzetalakítás folyamata a magyaroknál 1870 táján alakult; hamarabb, mint a románok esetében, mivel a dualista kiegyezés, bár mentő megoldásnak tűnt, természeténél fogva felülről érkezett kompromisszum volt, román történelmi kifejezéssel élve egyfajta „szörnyszövegség”, paktum a csúcson a születőben levő magyar polgárság, egy hűbériségből átmentett etnikumföldi nemesség és az osztrák uralkodó réteg között; ez utóbbit szintén erőteljes etnikum föltöttség jellemezte, hiszen tagjainak családfái igazolják, hogy eredetük a Habsburg Birodalom és a földesúri Magyarország majd minden etnikumáig visszavezethető. Az ekként létrejött államok, mint minden feudális állam,

amely a fegyveres harc és a fegyverek erejével keletkezett, nem lehettek valóságos nemzeti államok.

Románia mint nemzeti állam, megalakulásakor nem ezt az utat járta. Bármit is szorgalmazzanak a magyar történészek, mind a komoly szaktekintélyek, mind az olyan áltudósok, mint amilyen Henri Bogdan. Egyszer még visszatérek könyvére (*Histoire des Pays de l'Europe de l'Est*), amelyben olyan mesteri torzításokkal él, amelyek egyenesen a neveségesség határát súrolják. Így pl. Bogdan, ez a magyar származású francia a valahog a leginkább terjeszkedő népnek tartja egész Európában. A Pindustól a Kaukázusig terjed vonulásuk, amolyan ármányos vándorok, rengeteg nyájjal áramló népesség, amely roppant életret foglal le magának. Minden állítások célja, hogy a szerző nyugodtan kijelenthesse: a magyarok érkezésekor Erdély elnéptelenedett, üres tér volt. Szeretnék látni még egy olyan térséget Európában, amelynek lakói felszívódnak, hogy utat engedjenek a vándornépeknek ahegyekbe, ahogyan ezt majd minden népesség tette, beleértve a székelyeket is, valahányszor veszély leselkedett rájuk. A leíró demográfia, az idegenektől származó útbeszámolók egyként vallanak az összefüggő román többségi lakosságról szinte valamennyi térségben, amelyen ma a román állam található. Egyáltalán, milyen jelentősége lehet annak, hogy éppen a Pindusból vagy bárhonnan is érkeztek ide? Századok óta itt vannak. Hát most is az elsőnek érkezett jogáról értekezni? Nem volt már elég ebből?

Blogunkon közzétettem a Pallas Lexikonra utaló hivatkozásokat, mert a jelzett oldalakon bárki elérheti az Ausztria-Magyarországra vonatkozó lényeges demográfiai adatokat, és szem-

benézhet a magyar szakemberek által is jelzett fenti igazsággal, egy olyan időszakban, a XIX. század végén, amikor úgy tűnt, semmi sem fenyegeti a rendszer egyensúlyát, amikor tehát nem volt szükség semmilyen mesterkélt propagandára és bizonygatásokra. Adjuk csak össze az erdélyi megyékben élő görög katolikusokat az ortodoxokkal, és ennyi elég is.

Dobrudza népességét is emlegettem. Igazad van, hogy szóba hoztad a tartomány demográfiai meghódítását a románok által. Mégis, az erről rajzolt kép eléggé vázlatos. A Dobrudza i-fennsík, Rășinari-tól kezdve az erdélyi juhnyájak legelőterülete volt, jóval azelőtt, hogy a román állam politikailag integrálta. Volt tehát mégis egy alkalomszerű, igaz, nem stabil és masszív jelenlét. Ezt csak a pontosság kedvéért emlitem meg. Persze, nem ez Dobrudza román jellegének az alapja, hiszen az ország két birodalom közötti területcsere alapján került hozzánk, Dél-Besszarábia Dobrudza ellenében. Gondolom, meg egyezhetünk abban, hogy a történelmet nem erkölcsi nyomások hatására írják, hanem geopolitikai helyzetek alapján, s a nyersanyagforrások, a víz, a só, az energetikai források, a vízi vagy a szárazföldi utak, a tengerre való kijutás szükségszerűsége olykor hódításokat is eredményez, sok esetben háborúk formájában. A te őseid ilyen hódító geopolitikai akciókat hajtottak végre, amíg olyan területet jutottak, amit azóta is megpróbálnak övni. (Emlékezz csak, hogy Magyarország még ma is szenved attól, hogy nincs kijárása az Adriai-tengerre, amelyet Ausztria-Magyarország széthullásával elveszített...) Mindezek alól, természetesen, az enyém sem jelentenek kivételt...

(Cseke Gábor és Dan Culcer levelezéséből)

<http://ardealul.blogspot.com>

Gabrea és a Vörös kesztyűk

Zs. I.

Radu Gabrea filmet készített arról, hogy a totalitárius rendszer elnyomó gépezete hogyan szünteti meg az ember egyéniségét, hogyan változtatja őt a mechanizmus személytelen csavarjává. Eginald Schlattner szász lelképásztor és író élettörténetén keresztül mutatja be ezt. A történet hozzáférhető írott formában is a szász író önéletrajzi regényében, a *Vörös kesztyűkben* – ezt filmesítette meg Gabrea, s belevitte a filmben saját életének egyik periódusát is, amikor őt is kilenc hónapon át kínózták a kommunista rendszer börtöneiben. Így vall erről az

Adevarul riporterének:

„A regény szerzőjét, Eginald Schlattner szász lelképásztor letartóztatták egyetemista korában, 1957-ben, újév napján, és két évet töltött Brassóban, a Szekuritáté börtönében. Ugyanis a magyarországi forradalmat követő időszakban a romániai kommunista rendszer kiart irtni tövestől minden lehetséges »ellenforradalmi« megmozdulást. Minden pernek, amelyet 1957-ben és 1958-ban rendeztek (a Noica-Pillat-per és a többiek), az volt a célja, hogy megelőzőképpen börtönbe zárja azokat, akik a Szekuritáté agyába úgy voltak beírva, mint lázongásra képes

társadalmi csoportok tagjai. Ilyennek tekintették a szász írók csoportját is. Eginald Schlattner egyetemista volt Kolozsváron, és éppen kórházba utalták pszichiátriai kezelésre, mert szorongásos rohamaik voltak. Nagyon durva kezelésben részesült: inzulinlinc fecskendeztek be neki, olyan adagot, hogy kómába esett tőle, azután cukor-sokkal magához térítették. Ma már nem alkalmazzák ezt a kezelést... Schlattner baloldali beállítottságú volt és párttag akart lenni. Ahogy elhagyta a kórházat, a pártbizottsághoz ment, s ott letartóztatták.”

Voltak tehát váratlan fordulatok a kommunizmus

idején is...

„Két évig tartották börtönben, majd tanúskodni vitték Brassóba, az írók perében. Ez az ő története, amelyet megfilmesíttem.”

És Gabrea szelíden kezeli az egykori kollaboráns történetét, nem úgy, mint a sajtóhiénák, akik élvezettel vájkálnak sok szerencsétlen ember múltjában.

„Piszkos dolog az ilyesmi. Hogy miért? Számomra nem fontos az, hogy Schlattner besúgó volt, miután két évet ült a Szeku börtönében. Nem úgy, mint Bălăceanu-Stolnici akadémikus úr, aki pénzért súgott be, s otthon ült, jó körülmények között. Nem fenyegette semmilyen

veszély, míg Schlattner két évet ült. Én csak kilenc hónapig voltam börtönben, ugyanabban az időszakban, és nem tudom, hogy mi történt volna velem, ha tovább ütlegelnek még néhány hónapon át. És senki sem tudhatja, hogy mi történt ott Schlattnerrel, csak ő, és az ő lelkiismerete. Beszélni róla anélkül, hogy tekintetbe vennénk, hogy milyen körülmények között valott, hogy mit művelt vele a Szekuritáté, szerintem, a valóság meghamisítását jelenti... Eginald Schlattner arra kért engem, amikor hozzáfogtam a film készítéséhez, hogy ne kíméljem őt, ne mentsem fel. Amit megtett, megtörtént. Azért neki kell felelnie... S a film nem kívánja felmenteni Schlattner, hanem azt szeretném bemutatni, hogy milyen az a mech-

nizmus, amely besúgót csinált belőle. Számomra sokkal fontosabb leleplezni ezt a rendszert, mint hogy megvádolják egy személyt, ez esetben Schlattner.” Aki végsősoron a rendszer áldozatának tekinthető, tennék hozzá, nem pedig született besúgóknak.

Miután a Vörös kesztyűkkel Gabrea tavaly nagy sikert aratott külföldön – Braziliában, Hollandiában, Olaszországban –, és itthon is látható volt a film különböző fesztiválokon – Szébenben, Kolozsváron és Mamaian –, immár eljött az ideje annak, hogy Bukarestben megtartsák végre a film hivatalos bemutatóját. Erre memrég, május 5-én került sor a Patria moziban. Hiába, „Isten malmai lassan örölnék” errefelé.

„volt egyszer volt egy kis zsidó”

Május 22-én, vasárnap este 7 órakor, a Kolozsvári Állami Magyar Színház nagytermében kerül sor Gryllus Dániel, Gryllus Vilmos és Szalóki Ági koncertjére *volt egyszer volt egy kis zsidó* címmel (a címet kisbetűvel írjuk az eredeti jiddis szövegek leírt változatára emlékezve).

„A jiddis népköltészet különös sajátossága: a tekintete. A tragikusan fájdalmas-tól a csúfondároson át az érzelmesig, sőt érzelgősig őriz magában valami közöset, egyénit, ha úgy tetszik, zsidósát. Hozzá tartozik e táj több évszázadra visszamenő történelméhez, kultúr-történetéhez.” (Kányádi Sándor)

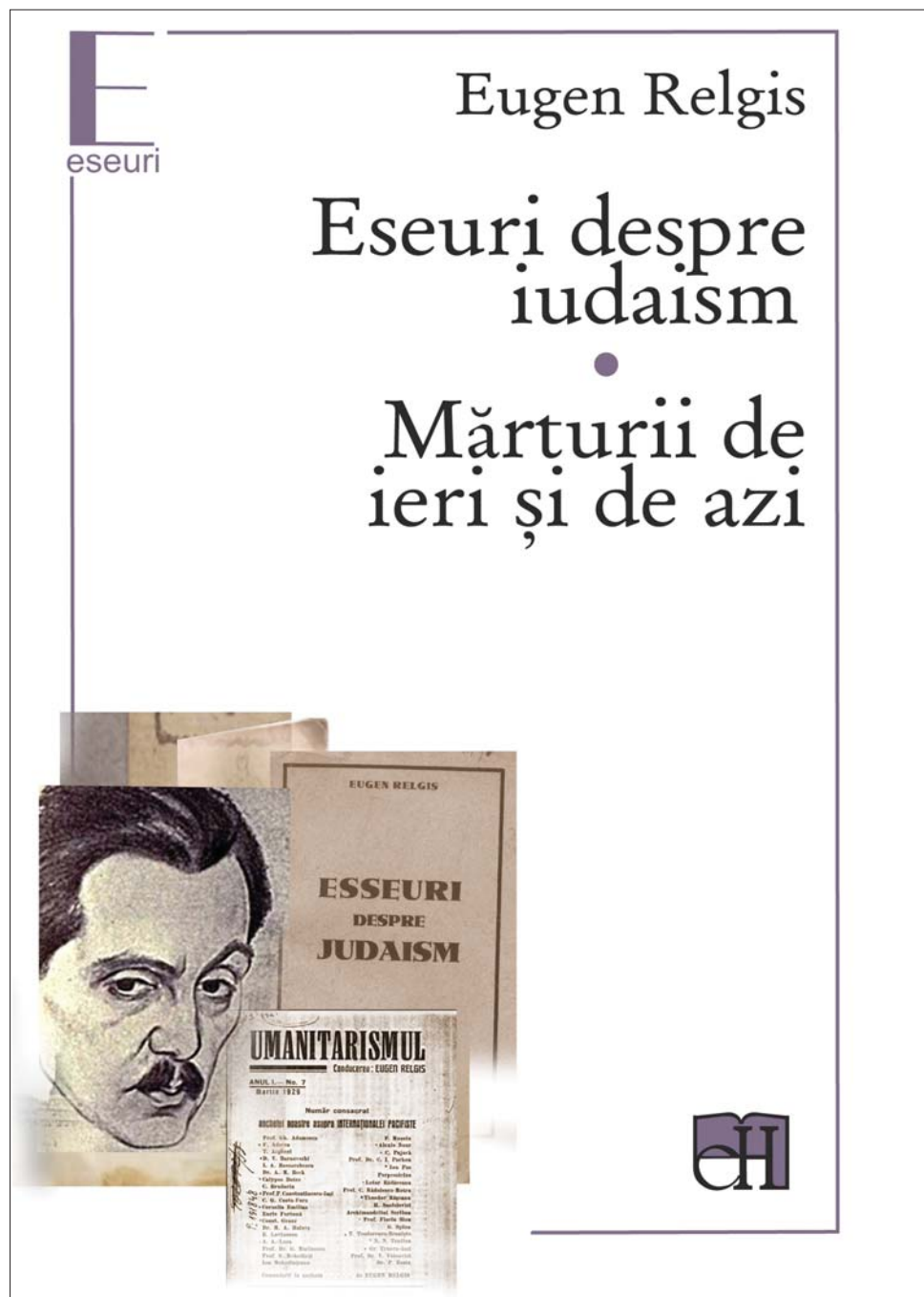
„A hallgatóságot sikerült olyannyira lenyűgözni,

hogy az azonosság: magyar és zsidó érzület össze-csendülhetett. Két népiesség. – *A volt egyszer volt egy kis zsidó* épp ezért, éppen így hordozhatta a részvét és a szeretet konzerválható lehetőségeit. – A szó embe-re dadogásra van ítélve. Azt a csodát, amit a Gryllus fivérek és Kányádi Sándor hozott nem magyarázni, de megélni kell.” (Mezei András)

A műsorban Kányádi Sándor *Volt egyszer egy kis zsidó* (Koinónia Kiadó, Kolozsvár, 2010) című műfordításkötetének CD-mellékletében található dalok hangzanak el. A kötet az Erdélyi jiddis népdalok (Európa Könyvkiadó, Budapest, 1994) című könyv legújabb kiadása.

Könyvek kisebbségekről – kisebbségeknek

Eugen Relgis: *Esszék a judaizmusról. Vallomások tegnap és ma.* Hasefer Kiadó, Bukarest, 2011.

Aurel Storin: *Ahogy a zsidók parittyáznak.* Hasefer Kiadó, Bukarest, 2011.